

НИКОЛАЙ РАЙНОВЪ

ДИСЕРНА ОГЪРДИЦА
— МЖДРИ ПРИКАЗКИ —

ИЗДАВА
СТ. АТАНАСОВЪ - СОФИЯ

ПРИКАЗКИ ОТЪ ЦЪЛЪ СВѢТЪ

Преразказани отъ Николай Райновъ

№ 26

№ 1166
↓

БИСЕРНА ОГЪРЛИЦА

— ИЗБРАНИ ПРИКАЗКИ —

ИЗДАВА СТ. АТАНАСОВЪ
София, ул. Неофитъ Рилски, 36

Печатница Херманъ Поле, ул. Три уши 15 — София

Цѣлъ животъ пжтуване

гренландска приказка

Веднѣжъ двама ескимоси се разговаряли за това, за онова, докле мине времето. Заровени до гърди въ снѣга, тѣ седѣли задъ една скала, защото презъ нощъта ги застигнала буря, та нѣмало на кжде да вървятъ: нищо се не виждало наоколо. Отъ дума на дума, заприказвали се за земята: колко е голѣма и на що прилича. Единиятъ казвалъ, че прилича на опната кожа отъ елень. Значи, ако трѣгнатъ двама души отъ едно и сжщо мѣсто, па вървятъ гърбомъ единъ къмъ другъ, ще стигнатъ до крайщата на земята, но нѣма да се срещнатъ. За колко време биха изминали земята, той незнаелъ. Другиятъ ескимосъ казвалъ, че това не е вѣрно. Земята прилича на кълбо, а не на опната кожа. Ако — да речемъ — тѣ двамата трѣгнатъ, както предлага оня, следъ малко или много време безъ друго ще се срещнатъ. Но следъ колко време — и той не можелъ да каже. Не знаелъ, колко е голѣма земята. Може би, ще стане нужда да пжтуватъ нѣколко месеца, а пъкъ не е чудно — дори и цѣла година: земя е това, не е тиква!

Тѣй прекарали ескимоситѣ нощъта. Накрай решили да се хванатъ на басъ и да видятъ, кой отъ двамата има право. Условието имъ било таково: да трѣгнатъ да обикалятъ земята, за да разбератъ, на кълбо ли прилича, или на опната кожа; на чиято страна излѣзе истината, другиятъ ще му слугува десетъ години, безъ да иска заплаата.

На сутриньта бурята преминала и тѣ се върнали по домоветѣ си. Почнали да се готвятъ за пжтуване. Отъ двата рога на единъ волъ си издѣлбали по една чаша за вода, качили на шейнитѣ си своитѣ жени, натоварили и друго, каквото имали, и трѣгнали: единиятъ — насамъ, а другиятъ — нататъкъ. Отначало и двамата шибали силно съ бичоветѣ, но скор опрестанали да чуватъ шибането: далече били единъ отъ другъ.

Тѣй пжтували тѣ цѣла зима. Запролѣтило се, по-расла трѣва. Тѣ спрѣли — всѣки тамъ, додето е стигналъ. Зачакали да се зазими, та да потеглятъ отново съ шейнитѣ. Щомъ се зазимило, трѣгнаха. Пакъ пжтували, додето се свѣрши зимата и се запролѣти. Много пжти се зазимвало и запролѣтявало — и двамата ескимоси правѣли все тѣй: презъ зимата пжтуватъ, а презъ топлото време си почиватъ и чакатъ зима.

И на двамата се народили деца. Шейнитѣ се нѣколко пжти изтъркали отдолу, та трѣбвало да се поправятъ и да имъ се смѣнятъ ту санитѣ, ту горнището. Двамата ескимоси и женитѣ имъ, които били млади, когато потеглили, побѣлѣли; лицата имъ се сбрѣчкали; ржцетѣ имъ не пипали вече сигурно, като нѣкога. Но тѣ пжтували. Настѣпи ли зима — качвали се на шейнитѣ съ женитѣ, синоветѣ и дѣщеритѣ — и потегляли.

Земята излѣзла много голѣма. Все още двамата обзаложници се не срѣщали. Тѣ остарѣли съвсемъ. Ржцетѣ имъ треперѣли. Постоянно имъ се спѣло. Трѣбвало да ги вързватъ за шейнитѣ, тѣй като по цѣлъ день спѣли.

Най-сетне, следъ много години пжтуване, когато се запролѣтило и слънцето изгрѣло, двамата ескимоси се срещнали. Отначало не могли да се познаятъ. Толкова дълго траяло пжтуването, че отъ чашитѣ и на двамата останали само дрѣжжитѣ: горнищата се били изтъркали отъ черпене вода по изворитѣ.

Като си подали единъ другиму ржка и се погледнали съ полуослѣпѣлитѣ си очи, тѣ си казали:

— Колко голѣма била земята! Кой може да помисли такова нѣщо?

Седнали да си починатъ и да си разкажатъ, кому що се е случило презъ тия дълги години. Заприказвали се женитѣ имъ, и синоветѣ и дѣщеритѣ. Дори дѣщерята на единия си харесала за мжжъ сина на другия. А двамата старци седѣли единъ до другъ, но се познавали само по гласоветѣ — и то донѣкъде. Защото дори и гласоветѣ имъ се били промѣнили. А очитѣ имъ — тигоречи — вече не виждали никакъ.

— Помнишъ ли, — казалъ по едно време единиятъ, — онова време, когато потеглихме на пжтъ? Стѣгайки шейнитѣ, ние и двама сякашъ танцувахме: толкова млади и пѣргави бѣхме, а? Ние пѣехме съ женитѣ си въ шейнитѣ — и земята ни се струваше много малка. Мислѣхме

си, че за месецъ-два ще я обиколимъ. Колко смѣщенъ ми се видѣ ти, като каза, че може би ще стане нужда и отъ цѣла година. А сега? Колко години минаха, помнишь ли?

— Не знамъ, — отвърналъ другиятъ. — До едно време ги броехъ и въ края на всѣка зима рѣжехъ по една рѣзка на бича, но отпосле престанахъ: бичътъ се напълни съ рѣзки, а накрай дрѣжката му се счупи. Хвърлихъ го — съ него хвърлихъ и броя на годинитѣ.

А най-важното не дошло на ума ни на единия, ни на другия: че оня, който излѣзе правъ, печели облога и другиятъ ще му слугува десетъ години, безъ да иска заплата. Никой отъ тѣхъ вече не помнѣлъ, защо имъ е трѣбвало това дълго пжтуване.

Мждро момиче

литовска приказка

Двама братя тръгнали на пжтъ. Единиятъ билъ беденъ, а другиятъ — богатъ. Бедниятъ яздѣлъ кобила, а богатиятъ се возѣлъ въ кола, впрегната въ мулета. Замръкнали. Спрѣли се да ношуватъ на една поляна. Богатиятъ изпрегналъ мулетата, вързалъ ги до колата, па самъ легналъ въ колата и заспалъ. А бедниятъ се свилъ наземи, до кобилата. Нали нѣмалъ грижи, той заспалъ веднага, а братъ му цѣла нощъ се въртѣлъ.

Презъ нощъта кобилата се ожребила. Жребчето се свило подъ колата. На сутринъта богатиятъ събудилъ рано-рано брата си и му казалъ:

— Стани да видишъ, какво конче ми роди презъ нощъта колата! Ето го, кжде лежи подъ майка си.

Станалъ сиромашътъ, погледналъ кончето и рекълъ:

— Моята кобила се е ожребила презъ нощъта, а кончето се е пѣхнало подъ колата отъ студъ. Кобилата бѣше жребна. Чакахъ я да роди.

— Ако се бѣше ожребила твоята кобила, кончето щѣше да бжде подъ нея, а не подъ моята кола. Не, колата го е родила, додето сме спѣли.

— Какъ може, брате, уменъ човѣкъ да каже, че кола е родила конче? Комуто и да кажешъ това, щети се изсмѣе.

— Да вървимъ тогава да се сждимъ. Ще видимъ, кой има право.

Отишли при сждията. Богатиятъ го подкупилъ — да реши дѣлото въ негова полза.

— Защо казвашъ, че братъ ти си е присвоилъ твоео конче? — запиталъ той сиромаша. — Той твърди, че това конче му била родила талигата.

— Че какъ може, господинъ сждия, талига да роди конче? Никжде не се е видѣло такава нѣщо.

— Отде знаешъ, че никжде не се е видѣло? Билъ ли си навредъ по свѣта? Може нѣкжде талигитѣ да раждатъ ношемъ кончета.

— Отъ никого не съмъ чулъ, че е възможно такава нѣщо.

— А ти да не мислишъ, че само онова, което си чулъ, е възможно?

И сждията извадилъ една стара книга съ мждри пословици и прочелъ съ високъ гласъ:

„Само въ онова царство, дете се случи — талига да роди конче, може да се намѣри жена, която да не е бѣбрица“.

— Разбра ли, що казва мждрата книга? — рекълъ той на сиромаха. — А въ нашето царство има една жена, която не е бѣбрица. Тя е дѣщеря ми. Родила се нѣма. И до день днешенъ дума не е казала. Значи, въ нашето царство талига можа да роди конче. Затова, че лъжешъ, ще ти ударятъ десетъ тояги, а братъ ти ще си вземе кончето.

Ударили на сиромаха десетъ тояги, а богаташътъ отвелъ кончето у дома си. Но на сиромаха се видѣло несправедливо решението на сждията. Отишълъ да се оплаче на самия царь.

Царьтъ го изслушалъ, па заповѣдалъ да повикатъ и брата му — богаташа.

После казалъ на сиромаха:

— Ти се оплаквашъ, значи, отъ брата си и отъ оня сждия, който е назначенъ отъ мене.

— Че какъ да се не оплача, царю честити? Само глупавъ човѣкъ може да каже: „Колата ми роди конче“ и само глупавъ може да му повѣрва. Ако ли тия хора не сж глупави, тѣ ще да сж злосторници.

— Добре, — казалъ царьтъ. — Ще задамъ и на двама ви седемъ гатанки, за да ви видя, колко сте умни. Следъ три деня ще дойдете да ми отговорите. Ето гатанкитѣ: „кое е на свѣта най-бързо?“ — „кое е най-дълго?“ — „кое е най-силно?“ — „кое е най-тлъсто?“ — „кое е най-мекко?“ — „кое е най-сладко?“ и „кое е най-кжсо?“

Двамата братя си отишли. Отишли си замислени. Богаташътъ казалъ на жена си, какви гатанки имъ е задалъ царьтъ. Тя се смѣтала за много умна.

— Ей сега ще ти ги отгатна, — рекла. — Казвай ги една по една.

— Кое е най-бързо отъ всичко на свѣта?

— Кое ли? Нашиятъ конь Сивчо. Като го шибнешъ съ камшика, и заякъ ще ти настигне.

— Кое е най-дълго на свѣта?

— Великитѣ пости. Тѣ нѣматъ свършване. Затова хората казватъ: „дълго като велики пости“.

— Ами кое е най-силно?

— Най-силно ли? Ей сега ще ти кажа. Най-силна е ламята. Нали казватъ: „Силенъ, като ламя“?

— Добре. Ами кое е най-тлъсто?

— Шопарѣтъ на дѣда попа. Толкова е затлъстѣлъ, че не може да се изправи на краката си.

— Кое е най-меко?

— Най-меко ли? Че нима не знаешъ? Пухената възглавница. По-меко отъ нея нѣма. Всѣки гледа да легне на пухена възглавница.

— Ами кое е най-сладко?

— Медѣтъ. Азъ обичамъ най-много медъ. Нали казватъ: „Зетъ — като медъ“. Значи — много сладкъ.

— А кое е най-кжсо?

— Най-кжсо ли? Чакай да си помисля! Най-кжсъ е зимниятъ день: не го и забелязвашъ, кога се е свършилъ. Видѣ ли, какъ ти отгатнахъ всички гатанки до една?

Зарадвалъ се богаташѣтъ. Купилъ на умната си жена нова рокля.

А сиромашѣтъ си отишѣлъ натженъ вжщи. Той нѣмалъ жена: вдовецъ билъ. Нѣмало кого да попита за царьовитѣ гатанки. Прибралъ се у дома си и почналъ да плаче. Видѣла го дѣщеря му. Тя била още малка: десетгодишна. Запитала го, каква злина му се е случила.

— Остави се, дѣще! Сждията ме осжди да дамъ нашето конче на брата ми, а царѣтъ е решилъ да ми вземе, види се, главата. Зададе ми седемъ гатанки. Иска следъ три деня да му кажа отговора на всички.

— Какви сж гатанкитѣ? Кажи ги, па ще помислимъ заедно.

— Кое е най-бързо на свѣта?

— Мисълъта. Нея никой не може да стигне.

— Кое е най-дълго?

— Времето. То нѣма край.

— Кое е най-силно?

— Смъртта. На нея не могатъ устоя и най-силнитѣ.

— Кое е най-тлъсто?

— Земята. Тя храни всичко, що расте и живѣе по нея.

— Кое е най-меко?

— Ржката. На каквото и да легне човѣкъ, все ще си подложи ржката подъ главата, за да му е меко.

— Кое е най-сладко?

— Сънътъ.

— Кое е най-кжсо?

— Мигването на окото.

— Благодаря ти, дъще. Да си жива и здрава, че ми помогна.

Като изтекли тритѣ дня, братята отишли въ двореца и казали на царя отговоритѣ на гатанкитѣ. Той ги изслушалъ. На богатия не казалъ нищо, а бедния запиталъ:

— Самъ ли отгатна седемьтѣ гатанки, или те научи нѣкой?

— Царьо честити, — отвърналъ сиромаштъ, — никога не съмъ излъгалъ презъ живота си, и тебе нѣма да излъжа; имамъ малко момиче, десетгодишно: то ми ги каза.

— Шомъ дъщеря ти е толкова мждра, занеси ѝ това копринено кълбо и ѝ кажи да ми изтъче до утре вечеръ шарена кърпа.

Върналъ се селянинътъ вкжщи, по-скърбенъ отъ преди.

— Нова беда ни налетѣ, — рекълъ той на дъщеря си. — Царьтъ иска да му изтъчешъ отъ това копринено кълбо шарена кърпа — и то до утре вечеръ. Нишкитѣ на кълбото — все бѣли, а той иска шарена кърпа. И коприната е толкова тънка, че прилича на паяжина. Какъ ще се тъче? Той ме е нарочилъ и гледа да ме убие или да ме хвърли въ затвора, че съмъ се оплакалъ отъ сждията.

— Не се грижи, татко! — казала девойката. — Ако царьтъ хитрува, ние ще гледаме пѣкъ да го надхитримъ. На другия день тя откжснала една клечка отъ метлата, дала я на баща си и му казала:

— Занеси тая клечка на царя. Речи му да намѣри майсторъ и да му поржча да направи отъ клечката кросно, станъ, нищелки и совалка, па после ще му изтъка шарена кърпа отъ оная коприна.

Селянинътъ отнесълъ на царя клечката и му казалъ каквото трѣбва. Царьтъ му далъ сто и педесетъ варени яйца и му рекълъ:

— Ще занесешъ тия яйца на дъщеря си, па ще ѝ поржчашъ да излюпи отъ тѣхъ сто и педесетъ пиленца до утре.

Върналъ се селянинътъ още по-скърбенъ, още по-мраченъ. Не му се иска дума да продума. Разправилъ на дъщеря си, що иска царътъ.

— Яйцата ми се виждатъ варени, — рекълъ той. — Отъ варено яйце се пиле не излюпва. А той иска да му излюпишъ до утре вечеръ сто и педесетъ пиленца — по едно отъ всѣко яйце. Що ми трѣбваше да се сжда? Отъ една беда се измъкнахъ, на друга налетѣхъ.

— Успокой се, татко! — рекла дъщерята. — До утре вечеръ има време. Ще намислимъ, що да направимъ.

Тя обѣлила десетина яйца за вечеря; изели ги. Отъ останалитѣ яли на другия день. А надвечеръ казала на баща си:

— Иди при царя и му кажи да ти даде грена еднодневно жито: въ единъ день да е разорана нивата, по сѣто семето, оженато и овършано житото. Друго жито не могатъ яде нашитѣ пиленца. Когато прати еднодневно жито, ще му излюпя яйцата до едно.

Отишълъ сиромашътъ при царя. Казалъ му каквото го научило момичето. Царътъ се усмихналъ, па рекълъ:

— Щомъ дъщеря ти е била толкова умна, нека дойде утре при мене — ни пешкомъ, ни на конь, ни гола, ни облѣчена, ни съ подаръкъ, ни безъ подаръкъ. Ако не направи това, тебе ще убия, а нея ще хвърля въ тъмница.

Върналъ се сиромашътъ, страшно угриженъ.

— Такова нѣщо, каквото иска сега царътъ, — си казвалъ той по пжтя, — не само дъщеря ми, но никой не може да направи. И самъ той не би го направилъ, да му заповѣдаше нѣкой.

Като разправилъ на момичето, що иска царътъ, то се замислило, па рекло:

— Не се грижи, татко! Сѣтихъ се, що иска царътъ. Иди хвани въ гължбарника едно гължбче и ми дай мрежата за риба.

На другата заранъ момичето се съблѣкло, па се завило въ мрежата, взело гължбчето и се яхнало на кучето, което имъ пазѣло кжщата, па тръгнало къмъ

двореца. Царьтъ излѣзълъ да го посрѣщне на вратата. Момичето му се поклонило и рекло:

— Заповѣдай, царьо честити! Вземи тоя подаръкъ! — и му подало гълбчето. Царьтъ прострѣлъ ржка да хване птицата, но тя изхвъркнала и си отлетѣла вкжши.

— Добре, — казалъ царьтъ. — Както заповѣдахъ, тѣй направи ти. Кажу ми сега едно: като е беденъ баща ти, съ какво се прѣхранвате?

— Да ти кажа, царьо честити: баща ми лови по сухия брѣгъ риба, безъ да хвърля мрежа, а азъ нося рибата въ полата си и варя отъ нея чорба. Тѣй се прѣхранваме.

— Що приказвашъ, глупаво момиче? Какъ може риба да се вжди на сухъ брѣгъ? Та нали рибата живѣе въ вода?

— Ами ти за уменъ ли се смѣташъ? Какъ може талигата да роди конче? Мъртво живо ражда ли?

При тия думи царьтъ се засрамирлъ. Той заповѣдалъ да дадатъ кончето на сиромаша, да ударятъ на богаташа сто тояги и да хвърлятъ подкупения сѣдия въ тъмницата. А момичето прибралъ въ двореца и — когато порасло — омжилъ го за сина си.

Късметъ и неволя

литовска приказка

Имало единъ селянинъ, много богатъ човѣкъ. Умрѣлъ и завещалъ на двамата си синове голѣмъ имотъ — земя и пари. Синоветѣ се оженили. Голѣмиятъ взелъ бедна мома, а малкиятъ — богата. Женитѣ не можели да живѣятъ въ слога и сговоръ. Постоянно се карали.

Едната казвала:

— Ти трѣбва да слушашъ, каквото казвамъ азъ: моятъ мжжъ е бацьо на твоя. Той е по-старъ отъ него и азъ съмъ господарка вжщи.

А другата ѝ отвърщала:

— Въ тая къща трѣбва да се слуша моята дума. Азъ донесохъ толкова богатство. А ти що донесе? И риза нѣмаше на гърба си, когато дойде.

Днесъ тѣй, утре тѣй,—братята разбрали, че женитѣ имъ ще станатъ причина и тѣ да се скаратъ. Решили да си раздѣлятъ имота. Раздѣлили го точно на половина и всѣки взелъ своето. Заживѣли отдѣлно: единъ — на една страна, другъ — на друга.

На голѣмия братъ се народили много деца. Стопанството му не вървѣло добре. Нивята не раждали, ливадитѣ — сжщо, добитѣкътъ мрѣлъ бързо, лисици и ястреби отвличали кокошкитѣ, пуйкитѣ и гжскитѣ, вълци и мечки изяджали добитѣка. Отъ день на день ставало все по-лошо и по-лошо. Семейството обеднѣло съвсемъ. Додето имало хлѣбъ и пари, майката и бащата се утешавали поне съ децата си.

— Ще отраснатъ, — си казвали тѣ; — ще ни отмѣнятъ. Дано тѣхниятъ късметъ излѣзе по-добъръ отъ нашия.

Но когато избеднѣли, отъ грижи не можели и на децата да се радватъ.

Решилъ голѣмиятъ братъ да се обърне за помощъ къмъ малкия. Отишълъ при него и му се примолилъ:

— Помогни ми, братко! Отъ гладъ ще умре семейството ми. Братъ си ми, съжали се!

— Не мога да помагамъ никому, — рекълъ оня.
— Кой ти е кривъ, че имашъ толкова деца? Ушитѣ ти ще изедатъ. Да си му мислилъ на времето. Ако дамъ на твоитѣ деца — нѣма да остане за моитѣ. И тѣ подрастватъ.

Отишълъ си братътъ. Следъ нѣколко деня размислилъ и си казалъ:

— Пакъ трѣбва да отида при брата си. Нѣма къмъ кого друго да се обърна. Той ми е братъ. Найсетне ще се съжали, ако го помоля настойливо.

И отишълъ.

— Моля ти се, брате, — рекълъ, — заеми ми поне за единъ день коня си, да изора нивата. Всичкитѣ ми добичета измрѣха. Като се роди жито, ще ти отдѣля отъ него.

— Добре, — казалъ братъ му, за да се отърве отъ него. — Иди на нивата, та го поискай отъ слугитѣ. Само гледай да го не съсипешъ отъ работа.

Отишълъ голѣмиятъ братъ на нивата. Гледа — двамата слуги на брата му оратъ съ конетѣ, а предъ тѣхъ върви единъ много високъ мжжъ, брадатъ, мустакатъ, какъвто не билъ виждалъ дотогава въ селото.

— Спрете за малко! — рекълъ. — Братъ ми поржча да ми дадете единия конь да си изора съ него нивата.

Слугитѣ се съгласили, но високиятъ човѣкъ не искалъ и да чуе.

— Ако ти дамъ единия конь, — рекълъ, — работата ми ще остане на половина несвършена. Утре ела! До довчера ще свърша.

— Кой си ти, та говоришъ така? — запиталъ братътъ. — Не съмъ те виждалъ, не те познавамъ. Коньтъ е на моя братъ и ти трѣбва да ми го дадешъ.

Високиятъ човѣкъ отвърналъ:

— Не разбирашъ ли, че азъ съмъ късметътъ на брата ти? Той си яде, пие и спи, а азъ работя вмѣсто него. Затова е богатъ. Той те е пратилъ да вземешъ коня, но — ако ти го дамъ — довчера ще ме смаже отъ бой.

— Тъй ли? Я гледай ти, каква била работата! Ами азъ човѣкъ безъ късметъ ли съмъ?

— Не си. Но твоятъ късметъ се излежава хе тамъ, на трѣвата, на сѣнка, подъ онова високо дърво. Виж-

дашъ ли го? Она съ червената риза, корместиятъ: той ти е късметътъ. Отъ спане и лежане е надебелѣлъ, като шопаръ. И деня и ноця спи. Затова си беденъ.

Селянинътъ си казалъ на ума:

— Ще го науча азъ него! Да видимъ, нѣма ли да работи вмѣсто мене.

И отишълъ, та отскълъ една дебела суровица, па издебналъ заспалия късметъ и почналъ да го бие съ все сила. Она скочилъ и почналъ да пици отъ болки.

— Чакай бе, защо ме биешъ? Кой си ти? Що съмъ ти направилъ?

— Още и питашъ, а? Що си ми направилъ? Та азъ те бия тъкмо за това, че нищо не правишъ. Ще те съсияя отъ бой. Я вижъ — братовиятъ ми късметъ по цѣлъ день оре, а ти лежишъ ли, лежишъ! И питашъ още, защо те бия. Скоро ставай да работишъ за мене!

— Ба, — рекълъ късметътъ, — да не мислишъ, че съ бой ще ме накарашъ да ти ора и копая?

— Ами що? Все на сѣнка ли мислишъ да лежишъ? Щомъ не искашъ да работишъ за мене, не ми трѣбва такъвъ късметъ. Ще те пребия. Не ме ли виждашъ, че съмъ стигналъ вече до просешка тояга?

— Стига си махалъ! — рекълъ късметътъ. — По-чакай да ти обясня, какъ стои работата. И ние, късметитѣ, като васъ, хората, не можемъ да вършимъ всичко. Едного го бива за едно, а другиго — за друго. Азъ, да речемъ, отъ селска работа не разбирамъ. Ако искашъ да ти помагамъ, залови се за търговия: тогава ще ти тръгне. Отъ всѣкакви търговски работи отбирамъ.

— Добре казвашъ, но търговия се върти съ пари, а азъ нѣмамъ дори и какво да ямъ. Съ какво да купя стока?

— Стока ще намѣришъ. Вземи, та продай стария кожухъ на жена си. Като изкарашъ пари, съ тѣхъ ще купишъ нѣщо друго. И него ще продадешъ, ще спечелишъ. Азъ нали съмъ съ тебе, не бой се!

— Добре тогава.

Отишълъ си селянинътъ вкжши и рекълъ на жена си:

— Невѣсто, събирай нѣщата, че ще се премѣстимъ въ града. Граждани ще станемъ.

— Ти лудъ ли си? Нѣмаме съ какво да нахранимъ децата, а той бълнува за града.

— Това не е твоя работа. Свикай децата и събери нѣщата! Да вървимъ, додето е време!

Събрали каквото можели да понесатъ въ нѣколко вързопа, прекръстили се, вдигнали вързопитѣ на рамо и тръгнали. Селянинътъ останалъ най-назадъ — да заключи хижата. Когато си тръгналъ, чулъ, че нѣкой плаче вжтре.

— Кой плаче тамъ?

— Азъ, Неволята.

— Чия Неволя?

— Твоята.

— Защо си се разплакала?

— Че какъ да не плача? Ти си отивашъ, а мене оставяшъ тукъ сама — отъ гладъ да умра.

— Азъ ли да те оставя? Не, ще те взема съ себе си. Добре, че се обади на време. Ей, невѣсто! Изпраздни ковчега, па го дай тука!

Жената изпразднила ковчега, а мжжътъ казалъ на Неволята:

— Влѣзъ вжтре! Виждамъ те, че си слабъ, та не можешъ извървѣ толкова пжтъ. Азъ ще те нося.

Неволята влѣзла въ ковчега, селенинътъ го заключилъ съ три катинара, па го вдигналъ и закопалъ въ земята. Тръгналъ си и казалъ:

— Гний тука, Невольо! Отъ тебе не съмъ ималъ до сега честитъ день.

Отишли въ града, настанили се. Мжжътъ почналъ да търгува. Продалъ стария кожухъ на жена си. Съ паритѣ, които взелъ, закупилъ разни дреболии, които продалъ, та изкаралъ два пжти повече пари, отколкото билъ далъ. Късметътъ му помагалъ и той скоро разбогатѣлъ. Отъ всичко, що купи, печелѣлъ двойно. Следъ година-две, си направилъ голѣма кжща, наредилъ я, почналъ и гости да кани. Дъщеритѣ му се изженили за богати момци, а синоветѣ — за богати моми. Тия пжкъ, които не били още за женитба, му помагали въ търговията.

Научилъ се братъ му за това чудо. Отишѣлъ въ града да го види. Търговецътъ посрещналъ брата си любезно, нагостилъ го, накаралъ го да му остане на гости нѣколко дня.

— Кажи ми, какъ разбогатѣ? — запиталъ малкиятъ

братъ голѣмия. — Просекъ бѣше, а сега си пръвъ богаташъ. Не мога да разбера тая работа.

— Много лесна е за разбирање, — отвърналъ богаташътъ. — Заключихъ си Неволята въ ковчегъ и го закопахъ въ земята.

— Кжде го закопа?

— Въ село, задъ хижата, подъ стария кленъ.

Младиятъ братъ се кжсалъ отъ завистъ, като гледаль богатството на стария. Върналъ се въ селото. Изкопаль ковчега, пусналь Неволята. Тя била станала като сѣнка.

— Хайде върви при брата ми! — рекълъ ѝ селенинътъ. — Разсипи го! Всичко му пропиляй!

— При оня ли злосторець да вървя, дето ме затвори въ тоя ковчегъ, да гния толкова време въ земята? Не отивамъ вече при него. Па и нали ме виждашъ, каква съмъ ослабнала? Не мога да стигна до града: далече е. Ти си добъръ човѣкъ: съжали се надъ мене, та ме пусна. Отъ благодарность ще отида въ твоята кжца.

И Неволята отишла въ дома на селянина. Не минала година — и той станаль сетень сиромашъ.

Приказка за паяка

естонска приказка

Едно време — това било преди много, много години — настъпили страшни горещини. Земята се напукала, дърветата изсъхнали, цвятята увяхнали. Народили се мухи и комари — едри като котки, зли като бѣсни кучета. Хапятъ — не прощаватъ. Впиятъ ли се въ човѣка — по литъръ кръвь изсмукватъ.

Що да правятъ хората? Помолили се на горския духъ да имъ прати нѣкого да ги отърве отъ тая голѣма злина. Горскиятъ духъ имъ пратилъ единъ паякъ. Но какъвъ паякъ? Страшенъ борець, отъ всички най-силенъ, младъ и непобедимъ.

— Азъ ще ви помогна, — рекълъ той на хората. — Ще ви отърва и отъ мухитѣ и отъ комаритѣ.

И започналъ да плете мрежи по всички пѣтища и кръстопѣтища, дори и по пѣтечкитѣ, дето прелитали мухи и комари.

Научили се за това комаритѣ и мухитѣ. Всички се изпокрили — който дето намѣри. Не смѣли да си покажатъ главитѣ отъ дупкитѣ.

Една млада муха летѣла, летѣла и отлетѣла много надалече. Тя е знаела че сестритѣ и братята ѝ сж се изпокрили. Летѣла, летѣла — и паднала въ мрежата на паяка.

Стисналъ я паякътъ, почналъ да я души.

— Ахъ ти, проклетнице! — рекълъ. — Ей сега ще ти изпия кръвчицата! Не те ли е грѣхъ да моришъ хората и добитъка?

Мухата почнала да му се моли:

— Батьо Ячо-Паячо, пусни ме, моля ти се! Не ме души, не ме погубвай! Много ми сж дечицата. Всички ще останатъ сираци, по чужди къщи и дворища ще трѣгнатъ да просятъ. Отъ гладъ ще измратъ, горкитѣ. Поне тѣхъ съжали!

Паякътъ билъ жалостивъ. Пусналъ мухата. Но тя излѣзла проклета. Щомъ се отървала, литнала въ гората и почнала да бръмчи и да разправя на всички комари и мухи, какво нещастие щѣло насмалко да я сполети. Всички наизлѣзли отъ дупкитѣ и почнали да слушатъ.

А мухата имъ казвала:

— Хей, сестри-мухи, и вие, братовчеди — комари! Чуденъ юнакъ е излѣзълъ на свѣта. Да го видите, отъ страхъ ще умрете. Наплелъ е мрежи и съ тѣхъ е покрилъ вси пжтища, кръстопжтища и пжтеки. Мрежитѣ му сж отъ свилени жици, но по яки отъ най-дебелото вжже. Скрийте се по-скоро подъ коренитѣ на дърветата, че, както чухъ, щѣлъ да трѣгне да ви търси по дупкитѣ. Когото хване, живъ нѣма да го остави. И мене улови, но ме пусна, като му казахъ, чия дъщеря съмъ. Излѣзе, че юнакътъ Ячо-Паячо билъ ходилъ съ баща ми на Божи гробъ, та тамъ се спрятелили.

Изплашили се комаритѣ и мухитѣ. Разтреперили се отъ страхъ. Изпокрили се всички подъ коренитѣ на дърветата и се сгушили — лежатъ като мъртви, звукъ не смѣятъ да издадатъ.

Чакалъ паякътъ день, чакалъ два — ни муха прелита, ни комаръ. Що да прави? Отъ гладъ ще умре. Решилъ да излѣже съ хитрина комаритѣ и мухитѣ. Повикалъ щуреца, хлѣбарката и дървеницата, па имъ казалъ:

— Слушайте, приятели. Ще ми свършите една работа. Ти, щурчо, ще надуешъ тржбата си и ще засвиришъ изъ цѣло гърло, та да се чуе навсѣкжде. Ти, хлѣбарке, ще си вземешъ тжпана и ще го заудряшъ, колкото ти сила държи. А ти, дървеницо, ще трѣгнешъ по гората и ще влизашъ подъ всички корени на дърветата. Дето намѣришъ муха или комаръ, ще имъ кажешъ: „Богъ да прости моя роднина Ячо-Паячо. Умрѣ, клетиятъ, младъ и зеленъ! Ергенъ почина, горкиятъ, не можахме и да го оженимъ. А какъвъ юнакъ бѣше! Отъ него по-силенъ нѣмаше по свѣта“.—Това ще имъ казвашъ. Ако ли нѣкой те запита, какъ съмъ загиналъ, ще му кажешъ: „Дойдоха хора, та го оковахъ въ вериги и го откараха чакъ въ града. Тамъ го обесиха, а после изгориха и тѣлото му и бесилката — на пепель ги направиха.“

Тръгнали приятелитѣ на паяка. Щурецьтъ надулъ тржбата и засвирилъ. Хлѣбарката задумкала тжпана. А дървеницата тръгнала по гората — да дири комари и мухи подъ коренитѣ на дърветата и да имъ разправя, какъ загиналъ юнакътъ Ячо-Паячо.

— Какво сте се умърлушили? — казвала тя на всички. — Какво сте се свили — ни живи, ни мъртви? Отъ Ячо-Палячо ли сте се уплашили? Той загина, горкиятъ. Оковаха го въ желѣза, въ града го отведоха и тамъ го обесиха. Роднина ми бѣше, Богъ да го прости. Дошла съмъ да ви каня на поменъ.

Комаритѣ и мухитѣ се зарадвали. Наизкачали отъ скривалищата си и полетѣли радостно по пжтищата и пжтекиитѣ. Всички изпопадали въ мрежитѣ на паяка.

А той почналъ да ги мори — муха по муха и комаръ по комаръ — и да имъ дума:

— Добре сте ми дошли. Батю ви Ячо-Паячо не е ни обесенъ, ни изгоренъ, но той щѣше, горкиятъ, насмалко да умре отъ гладъ, ако се не бѣхте сѣтили за него. Дано такива като васъ ми идватъ по-честичко на гости, та и азъ да разбера, защо попскитѣ деца питатъ: „Татко, утре ли е задушница?“

Мома войникъ

албанска приказка

Въ едно голѣмо, много голѣмо царство живѣлъ нѣкога си единъ царь съ своя синъ. Дошло време за престолонаследника да се жени, но не можелъ да си избере булка. Нито една отъ дъщеритѣ на околнитѣ царе му се не харесвала. Баща му го повикалъ единъ день и му казалъ:

— Слушай, сине! Подъ моя власть управяватъ дванадесетъ княза. Всѣки отъ тѣхъ заповѣдва на своето княжество, но — когато се отвори война — тѣ сж длъжни да изпратятъ войници или сами да дойдатъ въ столнината. Ще имъ известя, че ужъ се е обявила война, и ще ги запитамъ, кой отъ тѣхъ има моми за женитба. Ти ще ги навестишъ следъ това и ще си изберешъ отъ дъщеритѣ имъ нѣкоя за своя невѣста. Мисля, че това е най-доброто, което можемъ направи.

Князътъ се съгласилъ. Известили по цѣлото царство, че единъ далеченъ царь е обявилъ война, и при всички князе отишли пратеници да имъ отнесатъ царьовата повеля — следъ толкова и толкова деня да се яватъ въ двореца на царя, за да поведатъ войскитѣ на бой.

Въ най-далечното княжество на това царство живѣлъ единъ старъ князь, който ималъ три дъщери. Дветѣ по-голѣми били стари моми: отдавна имъ било минало времето за женитба. Най-малката била тъкмо мома за женене, ала и тя не могла да се омжжи, додето не се омжжатъ сестритѣ ѝ. Такъвъ билъ обичаятъ въ оная страна. Никой баща не би се съгласилъ — дъщеря му да прежени по-голѣмитѣ си сестри, освенъ — ако нѣкой момъкъ я грабне и отвлѣче на сила.

Дветѣ дъщери били грозни, а най-малката — много хубава. Тѣ завиждали на сестра си, ядосвали се на баща си, че не се грижи да ги задоми, и постоянно приказвали само за женитба. За всичко укорявали все баща си. А той имъ казалъ:

— Трѣбва да знаете, че само оная мома може да се омжи, която е получила бащина благословия. Какъ искате да ви благословя, като цѣлъ день ме укорявате, карате се съ мене и ме не оставате да си гледамъ работата? И да дойде нѣкой да поиска една отъ васъ, какъ ще му я похваля, като знамъ, че утре тя ще се отнася и къмъ него, както сега се отнася къмъ мене?

Когато дошълъ вестносецъ отъ царя и съобщилъ на княза, че трѣбва да отиде на война, въ двореца се вдигнала тревога. Тоя день князътъ билъ тежко боленъ. Какъ ще върви на война? А не можело да не отиде: инакъ ще оскърби царя и ще изгуби властѣта си. Той казалъ да не пускатъ никого при него: искалъ да си помисли спокойно, що да направи.

Най-голѣмата дъщеря се научила, че баща ѝ се е затворилъ въ стаята си, и отишла да го види.

— Защо си отчаянъ, мили татко? — запитала го тя.

— И да ти кажа, дъще, — не можешъ ми помогна.

— Кажи, кажи! Струва ми се, че тъкмо азъ ще ти помогна.

— Царьтъ ме вика на война, а азъ съмъ боленъ, та не мога да отида. И нѣма кого другиго да пратя.

— Тѣй ли? За това ли си се загрижилъ? Тая работа ще се уреди лесно. Азъ пъкъ мислѣхъ, че се чудишъ, за кой момъкъ да ме омжишъ.

Като рекла това, запѣла презрително и си отишла. Малко следъ това дошла втората.

— Защо си се намусилъ толкова, татко?

— Не ме питай, дъще! Преди малко ме попита кака ти, азъ и разправихъ, а тя се подигра съ мжката ми.

— Азъ не съмъ като нея, татко. Не съмъ дошла да се подигравамъ съ тебе, а да ти помогна. Кажи ми, що ти се е случило?

Князътъ разправилъ и ней, що сж му съобщили и що го безпокои.

— Това ли е било? — викнала момата. — Не се безпокой! Като помислишъ малко, ще намѣришъ срѣдство. А пъкъ азъ си помислихъ, че се измжчвашъ, защото не можешъ да ми намѣришъ съпругъ.

И тя почнала да си подсвирква и оставила баща си. Дошла най-сетне най-малката. Тя се казвала Теодора

— Защо си толкова угриженъ, татко? Що ти се е случило? Да не си боленъ?

— Остави ме, мила дъще: недей ме пита! Дохождаха преди малко сестритѣ ти, казахъ имъ, каква ми е мжката, а тѣ се подиграха съ мене.

— То си е тѣхна работа, татко. Дзъ не мисля да се подигравамъ съ баща си, ами искамъ да му помогна, ако ми е въ силитѣ. Разкажи ни всичко!

И сестритѣ ти казаха тѣй, но пакъ ми се надсмѣха.

— Кълна ти се, татко, че азъ нѣма да постъпя като тѣхъ.

Бащата казалъ на Теодора, каква повеля е получилъ отъ царя.

— Не се грижи, татко, — рекла дъщерята. Дай ми оржие и мжко облѣкло, па ме благослови — и азъ ще отида вмѣсто тебе.

Князътъ далъ на Теодора мжжки военни дрехи, вѣоржилъ я и я благословилъ. Неговата благословия се превърнала на кученце и тръгнала следъ момата. Теодора се качила на бащиния си конь и потеглила за столнината на царя.

Тя пжтувала дълго, но стигнала тамъ благополучно, тѣй като бащината ѝ благословия я пазѣла. Стражитѣ, които наблюдавали отъ кулитѣ на дворцовата крепостъ, видѣли младия князь и обадили на престолонаследника.

— Ела да видишъ, княже, — рекли тѣ, — какъвъ хубавецъ момъкъ идва на конь отъ далеко. Толкова хубавъ е, че прилича повече на мома, отколкото на момъкъ.

Князътъ погледналъ и си казалъ на ума:

— Да бѣше наистина мома, а не момъкъ, на драго сърце бихъ се оженилъ за нея. Такава мома бихъ искалъ да взема.

А после рекълъ на стражитѣ:

— Кой казва, че е мома? Нали знаете, че баща ми не кани сега моми, а князе? Не може да бжде тоя момъкъ мома; той ще да е нѣкой далеченъ князь, отъ подчиненитѣ на баща ми.

Но единъ отъ стражитѣ настоялъ, че е мома.

— На облогъ се ловя, — казалъ той, че ще излъзе мома. Познавамъ по всичко, че не ще може да бжде момъкъ.

Въ това време Теодора влѣзла въ двореца. Отвели я предъ царя. Тя застанала смѣло и мжжествено и ка-

зала, че иде да се бие подъ знамето на царя, по поръка на своя баща, който е старъ и боленъ.

— Баща ми те моли да му простишъ, царю честити, че старостъта и болестъта му не позволиха лично да дойде. Но азъ мисля, че бихъ могълъ да го замѣстя.

— Какъ ти е името, княже? — попиталъ царьтъ.
— Трѣбва да те запиша въ книгата на пълководцитѣ.

— Азъ се казвамъ Теодоръ.

Царьтъ записалъ името и поръчалъ на домоуправителя да настани момъка въ една отъ най-хубавитѣ стаи на двореца. Когато Теодора си излѣзла, дошълъ царскиятъ синъ е казалъ на баща си:

— За тогава който излѣзе преди малко отъ тука, казватъ, че не билъ момъкъ, а мома. Мене би ми се искало много да се оженя за нея, ако е мома. Какъ да узнаемъ, мома ли е или момъкъ?

— Много лесно, — отвърналъ бащата. — Отидете съ него въ съкровищницата, за да му покажешъ моитѣ богатства. Ако е момъкъ, той ще се заяпа по мечоветѣ, бронитѣ и оржжията; ако ли е мома, очитѣ ѝ ще се залепятъ по скъпнитѣ огърлици, пръстени, гривни и други накити. Нали знаешъ, какво обичатъ момитѣ?

Кученцето било останало да слуша, какво ще си приказватъ бащата и синьтъ. То отишло при господарката си и ѝ разказало всичко, което било чуло. На другата сутринъ престолонаследникътъ казалъ на гостенина:

— Князь Теодоре, баща ми ме прати да те разведа по двореца, да го разгледашъ.

— Добре, да вървимъ. Бащиниятъ ти дворецъ е много богатъ. Има що да се види въ него.

— Най-забележителнитѣ нѣща се намиратъ въ съкровищницата. Да отидемъ най-напредъ тамъ.

Щомъ влѣзли въ голѣмата съкровищница, Теодора почнала съ любопитство да разглежда оржжията, бронитѣ и конскитѣ принадлежности. Престолонаследникътъ казалъ на гостенина, като му посочилъ другата стена:

— Ела да видишъ, какви хубави накити има събрани тукъ! Има пръстени, гривни и огърлици, каквито се не срѣщатъ никжде другаде по свѣта. Само ги погледни!

Но Теодора казала, като погледнала разсѣяно натамъ:

— Накити ли? За женитѣ е любопитно да гледатъ

накити, а не за насъ. Ние предпочитаме да разгледаме хубаво и яко оръжие предъ най-скъпитѣ накити, колкото и да сж рѣдки по хубость и ценностъ.

Князътъ се върналъ при баща си и му казалъ, що чулъ отъ момъка. Царътъ рекълъ:

— Тъй си мислѣхъ и азъ. Нали ти казахъ, че не е мома?

— А мене се струва все още, че е мома. По гласа я познавамъ. И движенията ѝ сж не като на мжжъ, макаръ че се преструва много майсторски.

— Добре. Ще опитаме още веднъжъ. Покани гостенина на обѣдъ. Ще го видимъ, какво обича. Ако яде люто, кисело и солено и пие ракия, момъкъ е; ако ли предпочита сладко, мома е.

Кучето чуло и тоя пжтъ разговора и казало на господарката си, що си приказвали царътъ и синъ му. Князътъ поканилъ Теодора на обѣдъ. Поднесли разни люти, кисели и солени мезета и ракия. Теодора видѣла, че князътъ я наблюдава. И тя пила заедно съ всички ракия и яла отъ мезетата повече отъ тѣхъ. Когато следъ това почнали да се принасятъ гостби, тя и не посегнала къмъ сладкитѣ, точеното и разнитѣ шербети, а яла само люто и солено и пила вино.

Подиръ обѣда царътъ казалъ на сина си:

— Нали ти казахъ? Гостенинътъ яде и пи повече отъ насъ. Яде и пи мжжки. А ти казваше, че билъ мома. Каква ти мома?

— Кой знае? — рекълъ князътъ. — Мене все ми се струва, че не е момъкъ.

— Направи тогава още единъ — последенъ — опитъ. Изведи гостенина край морето и го накарай да се изкъпете. Тогава ще видишъ, момъкъ ли е — или мома.

Кучето, разбира се, чуло и тоя разговоръ и казало всичко на Теодора. Тя отишла веднага при най-добрия шивачъ въ града и му поръчала дълга дреха съ два реда копчета.

— Но тъй да направишъ дрехата, — рекла, — че додето разкопчавамъ еднитѣ, другитѣ сами да се закопчаватъ. До утре да бжде готова.

На заранята шивачътъ ѝ отнесълъ дрехата. Момата я облѣкла. Ето че дошълъ и царскиятъ синъ.

— Да излѣземъ да се поразходимъ на коне край

морето, — рекълъ той. — И тъй нѣмаме за сега друга работа.

— Добре, — казала Теодора.

Качили се на конетѣ и потеглили. Като стигнали до онова мѣсто, дето князътъ ималъ обичай да се кже, той казалъ на другаря си:

— Времето е много горещо, Теодоре. Дали да се изкжпемъ?

— Може, — съгласилъ се оня.

Слѣзли отъ конетѣ и почнали да се събличатъ. Теодора разкопчала единия редъ копчета; когато почнала да разкопчава другия, първитѣ копчета почнали сами да се закопчаватъ. А въ това време князътъ се билъ съблѣкълъ и влѣзълъ въ водата. Теодора се метнала на коня и препуснала къмъ града.

Престолонаследникътъ ималъ на ржката си вълшебенъ пръстенъ. Такава била силата на тоя пръстенъ, че — като го хвърли подиръ нѣкого — той се нанизвалъ самъ на пръста му и позлатявалъ нокътя му. Князътъ го хвърлилъ по Теодора и пръстенътъ се нанизалъ на пръста ѝ и му позлатилъ нокътя. А момата продължавала да препуска. Тя отминала града и се върнала въ бащиното си княжество.

Като се изкжпалъ, престолонаследникътъ се върналъ въ двореца и разправилъ на баща си, що се е случило.

— Азъ ти право казвахъ, че е мома, — рекълъ той. — Да става каквото ще, но азъ ще я намѣря и ще се ожена за нея.

— Върви я намѣри тогава.

Князътъ тръгналъ къмъ града, дето живѣлъ Теодориниятъ баща. Преди да влѣзе въ града, той си размѣнилъ дрехитѣ съ единъ овчаръ, накупилъ вретена и совалки — все хубави и писани — и тръгналъ да ги продава по града.

Върви и вика:

— Вретена продавамъ, вретенаааа! Совалки имамъ за проданъ, совалкииии! Все сж хубави и писани. Кой ще си купи?

Моми и жени излизали и купували. Като дошълъ до двореца, отъ тамъ излѣзли тритѣ дъщери на княза и почнали да разглеждатъ стоката. Когато момитѣ поч-

нали да обръщатъ насамъ-натамъ совалкитѣ и вретената, момъкътъ видѣлъ на прѣста на едната своя прѣстенъ; той забелязалъ и това, че нокътътъ ѝ на тоя прѣстъ е позлатенъ. Момитѣ харесали вретената и совалкитѣ и попитали продавача, колко иска за всичкитѣ.

— Евтино ги давамъ, — рекълъ той. — Дайте ми една мѣра просо за тѣхъ, само че искамъ да бжде точно една мѣра: ни едно зърно да не е по-малко.

Отвели го въ двореца — да отнесе стоката и да си получи цената. Напълнили цѣла мѣра просо и му казали:

— Дай торбата да изсипемъ просото!

— Какъ тѣй ще го изсипете? Азъ искамъ да преброя зърната по-напредъ. Може да сте ми дали по-малко.

— Ей, че си глупавъ! — викнали момитѣ. — Да ти дадемъ тогава още една мѣра. Поне просото е евтино.

— Работата не е за евтинията, а за точността. Нали ви казахъ, че искамъ точно една мѣра — ни зърно повече или по-малко? Вие се съгласихте. Изсипете го тукъ, на пода, да го преброя.

Изсипали просото и вретенарътъ почналъ да брой зърната. Броилъ, броилъ, почнало да се стъмва, а той билъ преброилъ само една купчина. Людетѣ въ двореца се прибрали да спятъ. Момъкътъ видѣлъ, въ коя стая отишла най-малката дъщеря. Посрѣдъ нощъ той се вмъкналъ въ спалнята ѝ, хвърлилъ върху леглото приспивна билка, грабналъ момата и я изнесълъ отъ двореца. Качилъ я на коня си и препусналъ къмъ бащината си столица.

Момата спала презъ цѣлия пжтъ. Чакъ на разсъмване, когато стигнали въ царския дворецъ и князътъ я занесълъ въ сжщата стая, дето била спала по-рано, тя казала въ просъница, като чула, че пѣятъ пѣтли:

— Колко хубаво пѣятъ тия пѣтли! Сякашъ сж царовитѣ.

А князътъ ѝ казалъ:

— Тѣ сж, тѣ — царовитѣ пѣтли, Теодоро. Ти си въ царовия дворецъ, дето те пренесе царовия синъ, додего спѣше; ти ме измами, когато излѣзохме да се кжпемъ, а азъ те измавихъ, когато ми исипа цѣла мѣра просо и седнахъ да броя зърната. Ти ще ми бждешъ съпруга. Моятъ прѣстенъ е на прѣста ти.

Още на другия день тѣ се оженили и заживѣли щастливъ животъ.

Кума Лиса на Божи гробъ

гръцка приказка

Кума Лиса съ хитринитѣ си накарала всички животни да се боятъ отъ нея и да я мразятъ. Нѣмало животно да не ѝ е врагъ. Бѣгали отъ нея, като отъ чума. Тя не можела вече да намира никжде плячка. Тогава решила да опита последната хитростъ. Пратила лисичетата си да тръгнатъ по гората и да разправятъ на всички, че майка имъ се справя да върви на Божи гробъ.

Най-напредъ никое животно не вѣрвало, но ето, че я наистина видѣли да върви по пѣтя — умислена, съ наведена глава, сякашъ чете молитви. Видѣлъ я пѣтелтъ и я попиталъ:

— Накжде, кумо Лисо?

— Тръгнала сама на Божи гробъ, Пѣтльо. Хаджийка ще стане.

— Ами ще се върнешъ ли?

— Ако е рекълъ Господъ, ще се върна.

Да отида ли и азъ съ тебе?

— Стига да искашъ. Яхни се на гърба ми — да те отнеса.

Пѣтелтъ се качилъ на Лисиния гробъ съ надежда, че ще види Божи гробъ и ще се върне хаджия. Малко по-натамъ били накацали гължби. Като видѣли лисицата, всички литнали и се изпокрили по дърветата.

— Не се бойте деца! — казала имъ лисицата. — Кума ви Лиса отдавна пости. Тя нито яде месо, нито прави зло, защото е решила да отиде на Божи гробъ. Разкаяла се е, ще стане хаджийка.

Едно гължбче се обадило.

— И азъ искамъ да вървя съ тебе, кумо Лисо. Бива ли?

— Бива, бива, синко. Ела се качи до Пѣтля! Има мѣсто за тебе.

Още по-натамъ видѣли патици. И тѣ се разбѣгали, но лисицата ги успокоила: казала имъ, че отива на

Божи гробъ. Единъ патокъ, като видѣлъ, че на гърба на кума Лиса сж се яхнали пѣтель и гължбче, повѣрвалъ. И нему се приискало да отиде на Божи гробъ.

— Да дойда ли и азъ? — запиталъ той лисицата.

— Ела, стига да искашъ! Кацни на гърба ми между пѣтела и гължба! Моятъ грѣбъ е широкъ.

Надвечеръ поклонниците стигнали до една пещера. Кума Лиса казала на другаритѣ си:

— Отъ утре нататкъ има да минаваме презъ морета, рѣки и планини. Ще срѣщаме и зли животни и разбойници. Само който отъ насъ е граведенъ, ще може да се надява да стигне до светитѣ мѣста. Преди да си легнемъ да спимъ, нека се изповѣдаме единъ другъ. Най-напредъ азъ ще ви изповѣдамъ, а после мене ще изповѣда оня, който е най-праведенъ между васъ. Влѣзъ, Пѣтльо, въ пещерата — да те изповѣдамъ.

Пѣтельтъ влѣзълъ.

— Кажу си грѣховетѣ! — рекла му лисицата строго.

— Какви грѣхове, кумо Лисо? Не помня да съмъ сторилъ грѣхъ презъ живота си.

— Това вече е грѣхъ, че се смѣташъ за безгрѣшенъ. На земята нѣма никой безъ грѣхъ. Но ти имашъ и други грѣхове, по-голѣми.

— Какви, кумо Лисо?

— Какви ли? Защо пропѣвашъ посрѣдъ ноцъ, та будишъ хората отъ най-сладкия имъ сънь? А сетне пѣешъ още два пѣти и будишъ хората да отиватъ на работа още преди да се е съмнало. Малки ли сж тия грѣхове?

— Що да правя, кумо Лисо? — запиталъ пѣтельтъ съ отчаяние.

— Ще трѣбва да изкупишъ грѣховетѣ си.

И тя стиснала Пѣтля за гърлото и го изела. Но гладътъ ѝ билъ толкова голѣмъ, че се не наситила. Излѣзла предъ пещерата и казала на гължбчето:

— Ела ти, детенце: твой редъ е. Пѣтльо чака вжтре. Влѣзло гължбчето.

И то не помнѣло никакви грѣхове. И него изповѣдницата укорила въ гордостъ, а после му казала:

— Когато хората засѣятъ нивята си, ти отивашъ, та изкължавашъ зърната. Знаешъ ли, що вършишъ? Ти оставяшъ селянитѣ безъ жетва. Всѣко зърно, което си клѣвнало, би родило класъ, а всѣки класъ би далъ по

сто зърна. Разбирашъ ли, колко голѣми сж грѣховеѣ ти? Ще трѣбва да ги изкупишъ.

И тя изела гължбчето. Но пакъ се не наяла. Дошълъ редъ на патока. Повикала и него въ пещерата. Той почналъ да се потрива: не му се виждала много хубава тая заповѣдъ. Влизатъ, изповѣдватъ се, а не излизатъ. Каква е тая работа?

— Изповѣдай ме тукъ! — рекълъ той. — Вжтре е тъмно. Страхъ ме е.

— Добре, и тукъ може, най-последно. Казвай си грѣховеѣ!

— Какви грѣхове? Само единъ грѣхъ имамъ: преди малко си помислихъ, като видѣхъ, че Петльо и Гължбчо не излизатъ отъ пещерата. . . — да, кумо Лисо, помислихъ си, че имъ се е случило нѣщо лошо. . .

— Това е грѣхъ — и то голѣмъ грѣхъ. Но добре стана, че си го изповѣда. Какви други грѣхове си направили? Казвай!

— Не знамъ други.

— Ами не открадна ли царьовата корона и не ти ли е на главата?

— Не, рекълъ патокътъ, — кумо Лисо; азъ нѣмамъ корона: ти може да си я видѣла или на главата на пуека, или на главата на пѣтела. Азъ имамъ само малко перца, колкото да ми не настива главата, та да не хващамъ хрема.

— Перца ли? Не сж перца, ами е корона, но ти лъжешъ. А това е още по-голѣмъ грѣхъ: не ти стига кражбата, ами и лъжешъ отгоре!

— Не лъжа, кумо Лисо. Ще ти доведе свидетели — да кажатъ, нѣмамъ ли право.

Лисицата си помислила:

— Той ще доведе нѣколко патока. Още по-добре ще се наямъ хубаво.

После рекла:

— Добре. Иди доведи свидетелитѣ, но по-скоро: Патокътъ тръгналъ по гората. Видѣлъ единъ ловець съ две кучета.

— Искашъ ли да ти покажа една тлъста лисица? — попиталъ го патокътъ.

— Какъ да не искамъ? Само да ме не лъжешъ?

— Чудна работа! — рекълъ патокътъ. — Все азъ излизамъ лъжець. И лисицата ми не вѣрва — и човѣкътъ. А до сега никого не съмъ излъгалъ презъ живота си. Не, човѣче, не те лъжа. Ела подире ми!

Той отвелъ ловеца предъ пещерата и викналъ:

— Кумо Лисо, излѣзы! Водя ти свидетелитѣ. Тъкмо трима сж.

Лисицата излѣзла отъ пещерата, кучетата я заобижили и ловецьтъ я убилъ.

Тѣй отишла кума Лиса на Божи гробъ.

Злато, сребро и соль

маджарска приказка

Единъ богаташъ ималъ три дъщери. Той ги много обичалъ. И тѣ го обичали. Когато тръгне да обикаля далечни градове по търговски работи, все донасялъ на дъщеритѣ си разкошни подаръци.

Веднѣжъ, като се върналъ отъ такова далечно пътуване и раздалъ на момитѣ разни накити и скъпи дрехи, запиталъ ги, коя колко го обича.

Най-голѣмата рекла :

— Обичамъ те, татко, колкото чисто злато.

Срѣдната казала :

— Златото е скъпо, но мене ми се повече харесва среброто. Обичамъ те, татко, колкото чисто сребро.

А най малката продумала :

— Азъ не искамъ да си кривя душата. Обичамъ те, татко, колкото чиста бѣла соль.

Бащата обичалъ най-много тая дъщеря, най-малката, и очаквалъ отъ нея да му каже, че го обича, повече отъ всичко на свѣта. Когато чулъ, че го не обича повече отъ проста готварска соль, той се огорчилъ много. Сестритѣ ѝ почнали да я укоряватъ, че не обича баща си.

— Ти си неблагодарница, — рекли. — Колко струва сольта? Два-три лева килото. Значи, ти толкова обичашъ баща ни? Не те ли е срамъ? Вземи си назадъ думитѣ!

А момата казала :

— Казала съмъ вече, каквото съмъ казала. Не мога да си взема думитѣ назадъ. Вие обичате баща ни не заради самия него, а заради подаръцитѣ, които ви дава. Затова го ласкаете. А азъ го обичамъ, защото ми е баща. Мене се струва, че сольта е по-ценна отъ златото и среброто.

Тия думи ядосали още повече дветѣ сестри. Бащата сжщо се разсърдилъ. Той изпждилъ най-малката си

дъщеря. Казалъ ѝ да върви, дето ѝ видятъ очитъ; само предъ него да се не явява, че не иска да я види вече.

Момичето напуснало кжщата. То тръгнало да се скита по поля и гори. Хранѣло се съ корени и плодове, спѣло въ храсталацитъ и подъ дърветата. Като се изминали три деня, видѣло въ гората пещера, отъ която излизалъ димъ. Влѣзло да се огрѣе на огъня. Предъ огнището седѣлъ бѣлобрадъ старецъ. Той билъ постникъ и светъ човѣкъ. Понеже билъ правденъ, виждалъ бждешето.

— Знамъ, — рекълъ той, — момне, коя си и отъ кжде идешъ. Баща ти те е прокудилъ отъ кжщи и ти се луташъ немила-недрага по свѣта. Но така е станало по-добре: не бой се! Прави, каквото ти кажа! Тръгни ей по тая пжтека! Ще вървишъ половина день и ще стигнешъ до единъ дворецъ. Ще влѣзешъ въ градината на двореца и ще седнешъ подъ нѣкое дърво. Ако те видятъ пазачитъ и те поведатъ при царя, не се отказвай да отидешъ. Тамъ те чака щастие и богатство, каквото си заслужила съ своето добро сърдце.

Девојката поблагодарила на стареца и тръгнала по посочената пжтека. Къмъ пладне стигнала до градината на двореца. Седнала подъ едно дърво и — както била уморена — заспала. По едно време дошли пазачитъ, видѣли я и отишли, та обадили на царя.

— Въ градината е заспала подъ дърветата една хубава мома. Изглежда, че иде отъ далече. Да ти я доведемъ ли?

— Доведете я!

Когато отвели момата предъ царя, тамъ билъ и неговиятъ синъ. Той харесалъ момата. Разпитали я, коя е, каква е, откъде иде. Тя имъ разказала всичко. Момкътъ казалъ на баща си, че иска да се ожени за нея. Царътъ се не съгласилъ.

— Какъ ще вземешъ такава скитница? — рекълъ той. — Тя не е мома като за тебе. Кой знае, дали това, което каза, не е лъжа? Може ли баща да изпжди дъщеря си за такава дребна работа? — Не ти е ликаприлика мома, която се лута сама по свѣта и спи по людскитъ градини. Кой я знае, каква е!

Но князътъ настоявалъ. Той казалъ на баща си и на майка си, че не ще се ожени за друга.

— Най-сетне, — рекълъ, — ако не вѣрвате на думитѣ ѝ, пратете хора да разпитатъ въ оня градъ, дали наистина търговецътъ е изпждилъ дъщеря си.

Царьтъ пратилъ свои хора да провѣрятъ, но да не казватъ на бащата, че въ двореца се намира такава и такава мома. Тѣ узнали всичко, върнали се и казали на своя господарь, че момата му е казала истината. Тогава царьтъ се съгласилъ да даде девојката на сина си. За деня, когато щѣла да стане сватбата, били поканени много хора. Поканенъ билъ и богатиятъ търговецъ. На никому отъ гоститѣ царьтъ не казалъ, коя ще бжде невѣста на сина му.

Седнали на трапезата. По повеля на царя, предъ търговеца не сложили соль. Ястията, които трѣбвало да му поднесатъ, били безсолни. И хлѣбътъ, що му дали, билъ съвсемъ безсолень. Въ солницитѣ, що сложили предъ търговеца имало само злато и сребро, стрити на прахъ.

Почнали да ядатъ. Бащата на момата усѣтилъ, че ястията и хлѣбътъ сж безсолни. Топналъ единъ залъкъ въ среброто, като мислѣлъ, че е соль. Но веднага позналъ, че се е излъгалъ. Озърналъ се наоколо, но не видѣлъ никжде соль. Спрѣлъ да яде.

Тогава царьтъ го попиталъ:

— Защо се не хранишъ? Не ти ли се харесватъ моитѣ гостби? Не сж ли вкусни?

— Не знамъ, — отвърналъ смутено търговецътъ. — Щомъ сж царски гостби, трѣбва да сж вкусни, но ми се струватъ безсолни. А и на трапезата не виждамъ никжде соль.

— Разбира се, — казалъ засмѣно царьтъ. — Ние не готвимъ съ соль, а съ злато и сребро. Всѣки знае, че златото и среброто сж много по-сжпни отъ сольта.

При тия думи всички гости се разсмѣли, а търговецътъ се разплакалъ. Царьтъ го запиталъ, защо плаче. Тогава той разказалъ, какъ е изпждилъ отъ глупостъ най-малката си дъщеря.

— Плача отъ жаль по нея, — рекълъ той. — Тогава ми и на умъ не идваше, че безъ злато и сребро може да се живѣе, но безъ соль — не. Тя е искала да ми каже, че ме обича повече отъ всичко на свѣта, — че не може да живѣе безъ мене. А кжде ли е сега,

клетата? Дали не е умрѣла? Дали не сж я разкжсали звѣрове?

— Не тжжи! — рекълъ му царьтъ. — Дъщеря ти е жива и здрава. Кажете на младоженцитѣ да дойдатъ!

Когато князьтъ вѣвелъ предъ гоститѣ своята невѣста, търговецътъ позналъ дъщеря си. Тя се хвѣрлила въ прегръдкитѣ му и той я помолилъ да му прости, че я е изпждилъ, защото не е можалъ да оцени обичьта ѝ.

И лъжа и истина

ирландска приказка

Срещнали се двама лъжци. Почнали да се надлъгватъ. Тоя каже една лъжа, она — десетъ. Единиятъ каже брадата лъжа, другиятъ — опашата. Разбрало се, че и двамата сж изкусни: единиятъ не ще може да надлъже другия. Тръгнали да дирятъ трети лъжець, за да се надлъгватъ съ него. Но — макаръ че повечето хора лъжатъ — майсторитѣ-лъжци сж голѣма рѣдкостъ. Тѣ се срѣщатъ рѣдко дори и между ловцитѣ.

Цѣли три години ходили тия двама лъжци да си търсятъ трети другаръ, еднакво опитенъ, ако не и по-опитенъ отъ тѣхъ. Чули най-сетне за нѣкого си, който се казвалъ Даниелъ и живѣлъ въ една пуста воденица. Всички казвали за Даниела, че е голѣмъ лъжець, царъ на лъжцитѣ по свѣта. Отишли при него. Казали му, защо сж дошли.

— Сбъркали сте, — рекълъ имъ Даниелъ равнодушно. — Име ми е излѣзло. Азъ не лъжа никога.

— Тѣй ли? — викнали разочаровано двамата лъжци. — Че защо тогава всички те смѣтатъ за страшенъ лъжець? „Съ Даниела не можете се надлъгва“, — казваха ни мнозина; — „него и самиятъ дяволъ не може да надлъже; три пѣти се е надлъгвалъ Даниелъ отъ пустата воденица съ дявола, четири пѣти — съ синоветѣ му и седемъ пѣти — съ внуцитѣ му; и все той е печелѣлъ облога.“ — Защо говорятъ тѣй?

— Ще ви кажа, защо. Защото азъ лъжа хората, че лъжа. А, всжщностъ, никога не лъжа.

— Какво искашъ да кажешъ?

— Искамъ да кажа, че говоря истината, а хората я смѣтатъ за лъжа.

— Че какъ може тѣй?

— Ей тѣй, може! За мене истина, за тѣхъ — лъжа. За мене — лъжа, за тѣхъ — истина. Понѣкога истината

е по-невѣроятна и отъ най-голѣмата лъжа. Ако искате, да ви разкажа една такава истинска случка.

— Разкажи, разкажи!

Даниелъ билъ старъ човѣкъ, съ червенъ носъ. Той пушелъ лула и броелъ броеници. Поразровилъ огъня въ огнището, сложилъ въ пепельта десетина картофа, заровилъ ги, па почналъ да разказва случката.

Това стана презъ една лѣтна нощъ. Отъ тогава минаха много години. Може да сте чували, че на млади обичахъ да си попийвамъ. Бѣхме се събрали другари. Срѣбнахме си доста, повеселихме се, потанцувахме, попѣхме и, накрай, се раздѣлихме. Тръгнахъ си за дома. Трѣбваше да мина по брѣга. Това бѣше за мене малко опасно, защото — да си призная — клатушкахъ се.

Вървѣхъ азъ и си казвахъ:

— Дръжъ се, Даниеле! Дръжъ се на краката си, братко, че — ако паднешъ — жена ти ще получи твоя трупъ отъ рибаригѣ въ торба.

Тогавя — може да не знаете това — азъ бѣхъ вече жененъ и живѣехъ съ съпругата си много добре, ако се не вземе предъ видъ това, че се побивахме отъ време на време. Но, това се случва въ всѣка почтена християнска кжща.

Бѣше много хубава лѣтна нощъ. Като изгрѣли ония ми ти звезди — да гледашъ, да се не нагледашъ. Вървя си азъ и гледамъ звездитѣ. По едно време, кракътъ ми се подплъзва нѣкакъ и — буууухъ! — право въ водата.

— Дяволъ да го вземе! — рекохъ. — Вижъ, каква излѣзе тя! Пишй ме удавенъ!

Но, разбира се, бай ви Даниелъ се не оставя току тѣй да го глѣтне водата. Почнахъ да плувамъ. Плувахъ, плувахъ, плувахъ, дълго плувахъ. И колкото повече плувамъ, по-голѣми сили усѣщамъ.

— Чудна работа! — казвамъ си. — Ужъ човѣкъ се уморява отъ много движение, а съ мене става тѣкмо обратното. Нищо! Толкова по-добре. Дано успѣя да се спася нѣкакъ си.

И знаете ли, че успѣхъ? Добрахъ се до единъ островъ и излѣзохъ на суша. Слава Богу! Олекна ми. Но накжде да вървя сега? Скитахъ се нагоре-надолу, дано намѣря нѣкакво срѣдство да се завърна вжщи. Но — нали бѣше тъмно — попадналъ съмъ на треса-

вище. Почнахъ да потъвамъ, като въ катранъ. А месечината свѣти на небето и не дава петъ пари за това, че бай ви Даниелъ потъва. Озърнахъ се на северъ и на югъ, после — на изтокъ и на западъ, следъ това — на вси страни, но не видѣхъ срѣдство за спасение. Около мене — навсѣкжде блато.

Почнахъ да надавамъ викове. Кой ще те чуе? Почнахъ да се въртя, дано се измъкна. Колкото повече се движа, толкова по-надълбоко затъвамъ. Страшно нѣщо, ви казвамъ! Да ви не дава Господы! Сърдцето ми замръ въ гърдитѣ отъ страхъ. Кръвта ми се съсери въ жилитѣ. Значи, тукъ ще се мре. И то — отъ такава проклета смъртъ! Да се бѣхъ удавилъ поне въ морето!

По едно време напипахъ единъ голѣмъ камъкъ и седнахъ на него. Заскубахъ си коситѣ отъ отчаяние. Запроклинахъ сѣдбата си. Въ това време изведнѣжъ притъмнѣ. Месечината се скри. Погледнахъ нагоре: между мене и месечината се движеше нѣщо черно и голѣмо, но не можахъ да разбера, какво е. И ето, че това огромно нѣщо се спусна надолу. То стигна до мене и ме погледна право въ очитѣ. Чакъ тогава познахъ, че е исполински орелъ.

— Какъ си, Даниеле? — запита ме орелътъ.

Азъ се зачудихъ, че орелъ — колкото и да е голѣмъ — може да говори съ човѣшки гласъ.

— Благодаря, орльо, — рекохъ. — Както ме виждашъ, попадналъ съмъ всрѣдъ тресавище и се чудя, какъ да се измъкна. Не можешъ ли ми помогна?

Орелътъ не побърза да отговори. Той помълча малко, па ме запита:

— Ами какъ се озова тукъ?

— По погрѣшка, — отвърнахъ. — Бѣхъ съ приятели. Пийнахме малко повечко, паднахъ въ водата, доплувахъ до острова и, по едно време — кой кнае какъ — се намѣрихъ въ това тресавище. Чудя се сега, какъ да излѣза.

— Значи, ти искашъ да напуснешъ нашия островъ?

— О, приятельо, на драго сърдце бихъ го напусналъ, стига да можехъ. Много ми се иска да си бжда вкжщи, на леглото.

Орелътъ се засмѣ, както се смѣе човѣкъ. Той помълча още малко, па каза:

— Даниеле, не си направилъ добре, като си се напилъ. Нали виждашъ сега, докжде довежда пустото пиянство? Но азъ те знамъ, че си инакъ честенъ мжжъ. Ти ходишъ всѣка недѣля на църква и не замѣрвашъ съ камъни нито мене, нито другитѣ орли. Вѣрно е и тѣва, че не си се опитвалъ да ни разваляшъ гнѣздата и да ни ловишъ малкитѣ. Готовъ съмъ да те вдигна и изнеса отъ блатото. Качи се на гърба ми и се хвани яко за шията ми, па се не бой!

Азъ не можехъ да повѣрвамъ, че орелътъ ще ме изнесе, колкото и да изглежда силенъ. Но що да правя? Подъ тежината на тѣлото ми камъкътъ потъваше все повече и повече. Ако почакамъ още малко, ще затъна съвсемъ. Яхнахъ орела и се стиснахъ за шията му. Той се издигна отведнѣжъ много на високо и полетѣ нагоре, както летятъ чучулигитѣ. За малко щѣхъ да падна. А орелътъ летѣше все нагоре и нагоре.

По едно време видѣхъ, че се носимъ надъ сушата. Като си предположихъ, че орелътъ не знае най-късия пѣтъ до дома, казахъ:

— Не би ли желалъ, приятельо, да летишъ по-близо до земята? Тогава азъ ще ти покажа, кжде е моята къщица, и ти ще ме свалишъ предъ нея. Много ще ти бжда благодаренъ за услугата.

— Ти не знаешъ, какво приказвашъ, — рече птицата. — Мигаръ съмъ лудъ — да летя низко? Не виждажъ ли ония двама ловци — тамъ долу, които само това и чакатъ — да имъ падна въ ржцетѣ? Мълчи! Азъ си знамъ работата.

Погледнахъ надолу, но не видѣхъ никакви хора. Почнахъ да подозирамъ, че орелътъ ме мамѣ. Навѣрно, той има нѣкакви лоши намѣрения. Но що можехъ да направя, приятели? Азъ бѣхъ въ негова власть. Той можеше да ме мъкне, дето си иска.

— Но кажи ми, накжде ме носишъ! — викнахъ най-сетне ядосано.

— Това не е твоя работа! Затваряй си устата, че ей сега ще те изтърся.

Очевидно, орелътъ бѣше много разгнѣвенъ отъ моитѣ думи. Още дълго летѣ той, докле най-последно ме свали. Но кжде? Насрѣдъ месечината.

— Слизай! — рече. — Много се уморихъ. Ти не си лекъ човѣкъ, а и пѣтътъ бѣше много дълъгъ.

— Че кой те караше да летишъ чакъ до месечината? Можеше да ме свалишъ нѣкжде на земята. Какво ще правя сега?

— Какво ще правишъ ли? Прави каквото искашъ. Най-доброто, което можешъ да направишъ, е да посетишъ на месечината, докле си отпочина, а после ще си поприказваме за това, за онова.

— Кааакъ? — викнахъ азъ изплашено. — Да седя на месечината ли? Че защо бѣше потрѣбно да ме качвашъ на месечината? Ти си измамникъ, вѣроломецъ, злодеецъ!

— Стига си дрънкалъ! — викна орелътъ. — Най-добре ще направишъ, ако седнешъ ей тамъ, на сърпа, на долния край на месечината и се хванешъ здраво, за да не паднешъ. Ако те чуя, че ме коришъ, ще те ритна, та ще паднешъ долу на хиляди кжсове! Разбра ли?

То се знае, че бѣхъ разбралъ, какво ме чака. Проклетиятъ орелъ се никакъ не шегуваше. Трѣбваше да изпълня волята му. Смъкнахъ се до сърпа, седнахъ и се уловихъ за него. Мога да ви кажа, че тамъ бѣше страшно студено. Отъ време на време месечината се разклащаше съвсемъ неочаквано, както се раздрусва кола по неравенъ пжтъ. Ако се не държехъ за сърпа, щѣхъ да падна.

Като си отпочина, орелътъ се обърна къмъ мене и ми рече:

— Сбогомъ, Даниеле! Ти миналата година развали моето гнѣздо и ми взе орлетата. За отплата на това, азъ те донесохъ на месечината. Разхождай се тукъ, приятелю, докле ти се скжсатъ подметкигъ. Ако намѣришъ нѣщо за ядене—яжъ, но не ми се вѣрва, защото никой не е посѣлъ нищо на месечината, та и нищо не расте. Тукъ ще се отучишъ не само да пиешъ, но и да ядешъ.

Страшенъ гнѣвъ ме обхвана. Вѣрно е, че азъ бѣхъ ограбилъ гнѣздото на единъ орелъ, но отде да знамъ, че е билъ сжщиятъ? Викнахъ подире му:

— Да бжде проклето цѣлото ти потомство, черно плашило! Вампиръ! Таласъмъ! Страшилище! Чудовище!

Додето изричахъ най-оскърбителнитѣ думи, орелътъ ме гледаше спокойно и се смѣеше. Когато свършихъ, той си разпери крилата и полетѣ — бързо като свѣтковица.

— Даниеле, Даниеле, — рекохъ на себе си. — И вѣчно да кръщишъ, пакъ никой нѣма да те чуе. Господь да ти е на помощъ: твоето положение е отчаяно. По-добре щѣше да е, ако си останеше въ блатото: поне на земята щѣше да умрешъ, а не на тая пуста месечина.

Както си бѣбрѣхъ и окайвахъ положението си, насрѣдъ месечината се отвори врата. Да, да, увѣрявамъ ви: врата се отвори. Тя изкърца тълкова силно, че азъ си помислихъ:

— Ръждясала ще да е. Личи си, че отъ години не е отваряна. Кжде ли води тая врата?

И, тъкмо се готвѣхъ да стана, за да видя, — отъ вжтре се показа единъ луненъ човѣкъ. Той бѣше гърбавъ, съ синя кожа, съ дълга уста — чакъ до ушитѣ, съ голъ черепъ; ни единъ косъмъ нѣмаше на главата му: тя бѣше гладка и лъскава, като ледена топка.

— Добро утро, Даниеле! — ми каза той. — Какъ си попадналъ тукъ?

— Далъ Богъ добро! — отвърнахъ. — Бѣхме съ приятели на веселба. Посрѣбнахме си и попрекалихме въ пиенето. На пжть къмъ кжщи се плъзнахъ и паднахъ въ водата. Доплувахъ до нѣкакъвъ проклетъ островъ, дето затънахъ въ едно тресавище. Дойде единъ орелъ и ми обеща, че ще ме отнесе у дома, а пъкъ ме донесе тукъ, на месечината. Тѣй е работата. Седя, както ме виждашъ, и се чудя, що да правя.

— Даниеле, — рече строго лунниятъ човѣкъ, като се навжси. — Не бива да седишъ тукъ. На месечината нѣма мѣсто за пияни хора.

— Но азъ не съмъ пиянъ, господине. И — после — кажи ми, какъ да си отида на земята отъ тая проклета месечина?

— Ти нѣмашъ право да хулишъ моята месечина! — викна лунниятъ мжжъ. — А какъ ще си отидешъ отъ тукъ — това си е твоя работа. Не искамъ да зная. Махвай се по-скоро!

— Но азъ не прѣча никому тукъ, уважаеми господине. Както виждашъ, седя си и се държа за сърпа.

— Забранено е да се държи който и да било за сърпа на моята месечина. Чу ли? Хайде омитай се, докле е време!

— Добре! милички господине, ще пусна сърпа, Но, моля ти се, прибери ме тогава поне въ своята дупка

ей тамъ, задъ оная врата, която скърца като нѣкой дяволъ. Все има въ нея мѣсто, колкото за мене. При това, струва ми се, че при тебе рѣдко идватъ гости.

Но лунниятъ мжжъ се разсърди още повече. Той не искаше и да чуе думитѣ ми, а само повтаряше:

— Казвамъ ти, че не бива да се държишъ за лунния сърпъ. Разбра ли? Пускай се веднага! Още сега се пусни!

Азъ се пуснахъ, но веднага следъ това се хванахъ пакъ, защото се уплашихъ, че ще падна. Тогава мжжътъ се затича къмъ вратата, влѣзе и я блъсна следъ себе си толкова силно, че месечината се разтърси цѣла и издрънча, както издрънчава крина съ орѣхи. Азъ се разтреперихъ: помислихъ си, че сърпътъ ще се отчупи и азъ ще полетя съ него надолу.

Малко следъ това лунниятъ човѣкъ излѣзе пакъ. Той държеше голѣмъ готварски ножъ. Безъ да каже дума, той дойде при мене, замахна съ ножа и отсѣче сърпа, на който седѣхъ, както се отсича рѣзанъ любеница.

Като ме видѣ, че хвърча надолу, заедно съ сърпа, тоя проклетникъ ми викна съ злобна радостъ:

— Сбогомъ, приятельо. Добъръ ти пжтъ! Благодаря за посещението.

Страшенъ дяволъ излѣзе тоя луненъ човѣкъ! Но азъ нѣмахъ време да се разправамъ повече съ него, защото се обръщахъ ту съ главата, ту съ краката надолу и летѣхъ стремглаво съ сърпа въ ржка.

— Господъ да ми е на помощъ, — си казахъ. — Колко ли е смѣшно да гледашъ, какъ хвърчи надолу по небето такъвъ добъръ човѣкъ, какъвто съмъ азъ, и то — посрѣдъ нощъ?

Едва изрекохъ тия думи, и зачухъ подъ себе си плѣсъкъ въ въздуха. Цѣло ято патици летѣха подъ мене. Най-стариятъ патокъ, който водѣше другитѣ, ми викна:

— Ти ли си, Даниеле?

— Азъ съмъ, приятельо.

Тоя пжтъ се не очудихъ, като чухъ, че патокътъ говори съ човѣшки гласъ, защото бѣхъ вече свикналъ — нали и орелътъ говорѣше тъй?

— Какъ си съ здравето? — запита ме той.

— Слава Богу, отлично, — отвърнахъ му азъ, като

се мжчехъ да си поема дъха : толкова бързо падахъ, че щѣхъ да се задуша.

— Струва ми се, че ти се грижишъ само за едно : колкото се може по-стремително да паднешъ на земята и да се пребиешъ. Накжде си се забързалъ ? Откжде идешъ ?

Доколкото ми позволяваше времето и моето особно положение, азъ разказахъ на патока, що се е случило съ мене : какъ съмъ препилъ нѣколко капки повечко, какъ съмъ падналъ, какъ съмъ се озовалъ на острова, а после — всрѣдъ блатото, какъ проклетиятъ орелъ ме е занесълъ на месечината и какъ — най-сетне — лунниятъ дяволъ е отсѣкълъ сърпа, за да падна.

— Хвани ми се за крака, — рече патокътъ, — да те отнеса у васъ !

Предложението бѣше добро. Но азъ — както разбирате — не можехъ вече да се довѣрвамъ никому, а най-малко пъкъ на разни непознати птици. Но що да сторя ? И безъ това щѣхъ да стана на кжсове. Хванахъ се за крака на патока и той ме понесе. Ние се движехме много бързо, на подскакулки, като че ли танцувахме по въздуха. Летѣхме, летѣхме, стигнахме до морето.

— Моля ти се, господине, — рекохъ на патока, — по-добре ще бжде, струва ми се, ако ти и приятелитѣ ти летите надъ сушата. Надъ морето е опасно. Па и мене се струва, че тѣй ще се отдалечимъ отъ мѣстото, дето е моята кжща.

— Какъ ще летимъ надъ сушата ? — каза патокътъ. — Това е невъзможно. Ние отиваме въ Арабия.

— Въ Арабия ли ? Отде накжде ? Че нали обеща да ме отнесешъ вкжщи ?

— Стига си приказвалъ ! Въ Арабия е много хубаво. Ти не знаешъ. Като стигнемъ тамъ, ще ми бждешъ благодаренъ.

Додето се разговаряхме тѣй, видѣхъ корабъ, който плуваше спокойно по морето.

— Ще се спусна въ тоя корабъ, — рекохъ на патока. — Ние сме тъкмо надъ него.

— Недей прави тая глупостъ ! Корабътъ се движи. Ако се пуснешъ, ще паднешъ право въ водата.

— Не, не ! Сигуренъ съмъ, че ще падна точно въ кораба. Ще се пусна. Да се пусна ли ?

— Щомъ толкова искашъ да се удавишъ, пусни се !

Патокътъ имаше право. Азъ се пуснахъ и паднахъ всрѣдъ морето. Водната бездна се разтвори и ме погълна.

— Сега вече съмъ изгубенъ, — си казахъ. — Ще се удавя.

Но, ето че при мене се доближи една едра риба, която си миеше очитѣ, току що станала отъ сънь. Тя ме погледна право въ очитѣ, безъ да каже дума.

— Госпожо, -- рекохъ, — можешъ ли ми каза, какъ да излѣза на сушата?

Вмѣсто да ми отговори, рибата плесна толкова силно съ опашката си, че ме измокри до коститѣ. Стана ми много студено. А тя отвори уста и ми викна:

— Ставай, ленивецо! Тукъ ли намѣри да легнешъ? Прибери се вкѣщи, че ще минатъ хората, ще те видятъ и ще ти се смѣятъ!

Събудихъ се и видѣхъ лицето на жена си. Тя бѣше излѣла презъ прозореца цѣла кофа съ помия върху мене.

— Не можа ли да влѣзешъ поне въ двора, ами си се просналъ и си заспалъ тъкмо подъ прозореца? — продължаваше да вика тя. — Цѣла ношь съмъ те чакала и съмъ се чудила, кжде се губишъ. Бива ли тъй?

Чакъ тогава дойдохъ на себе си, приятели. Спомнихъ си ясно проклетитѣ сънища за орела, за лунния човѣкъ, за патока, за рибата и за лутаницитѣ отъ блатото до месечината и отъ месечината до морското дъно. Кълна ви се, че отъ тоя день насамъ не съмъ пийналъ и капка вино. За васъ лъжа, за мене — истина. Ако щете, вѣрвайте! Ако не щете, недейте!

ДИВИ И ПИТОМНИ ЖИВОТНИ

лапландска приказка

Едно време нѣмало още питомни животни: всички били диви. Дошло на умъ на единъ владика да се ожени: омръзнало му да живѣе безъ жена. Разпратилъ той хора по гората да поканятъ на сватба всички животни: мечката, вълка, чакала, бѣлата лисица, коня, кравата, козата, овцата и сибирския елень.

Пратеницитѣ влѣзли отъ разни посоки въ гората и почнали да викатъ:

— Който иска да яде и да пие, да дойде на владишката сватба. Три деня и три нощи ще продължава веселбата. Който не дойде, ще се кае. Който дойде — дваждъ.

Животнитѣ чули тая покана. Всички се полакомили да отидатъ на богатото угощение. Но, преди това, се събрали да обмислятъ, дали нѣма нѣкаква измама. Мечката рекла:

— Всичко, каквото обещаваатъ тия владишки пратеници, ми се видѣ добро. Само едно не можахъ да разбера: защо казваха, че който не отиде, ще се кае, а който отиде — дваждъ? Може ли нѣкой да ми обясни това?

Овцата рекла:

— Азъ ще ти обясня. Който не отиде, ще се кае, защото ще изпусне такова богато ядене и пиене. А който отиде, два пжти повече ще се кае, защото ще преяде и ще препие. Ние ще отидемъ, но ще ядемъ и приемъ съ мѣрка. Тогава нищо лошо нѣма да ни се случи. Тѣй разбирамъ азъ.

— Криво разбирашъ ти, — обадила се бѣлата лисица. — Не е тѣй. Който не отиде на владишката сватба, ще се кае: това е право, защото ще изпусне угощението. Но който отиде ще се кае дваждъ, защото го чака — навѣрно — нѣщо страшно. Тѣй разбирамъ азъ.

— Ееее, какво го чака, споредъ тебе? — попитала кравата.

— Това не мога да ти кажа. Не знамъ.

— Като не знаешъ — недей приказва! — рекълъ сибирскиятъ еленъ. Азъ не разбирамъ, отъ що има да се боимъ.

И всички животни решили да тръгнатъ. Почнали да се тъкмятъ за сватба. Най-напредъ се приготвила мечката и тръгнала. Срещнала едно момче и го попитала, презъ кжде се отива за владишката кжца.

— Що ще правишъ тамъ? — попитало я момчето.

— Канена съмъ на сватба.

— Кой ще се жени?

— Владиката.

— Излъгали сж те. Владика се не жени.

— Но защо ще ме лъжатъ?

— За да ти взематъ кожата. Ти имашъ толкова дебелъ кужухъ, че хората сж ти завидѣли. Ще те убиятъ и ще те одератъ. Дѣдо владика ще ти носи кожата, когато отива на църква.

Мечката се уплашила. Върнала се въ гората.

Следъ нея тръгналъ вълкътъ. И той видѣлъ момчето. Заприказвали се. И нему момчето казало, че искатъ да го измаматъ.

— Твоята кожа е толкова хубава и топла, — казало му то, — че на мнозина се иска да я носятъ. Отидешъ ли на сватба, ще те убиятъ и ще те одератъ. Нѣма живъ да излѣзешъ.

И вълкътъ послушалъ. Върналъ се въ гората.

— Не ми трѣбва ни владишка сватба, — рекълъ, — ни владишко угощение.

Дошълъ чакалътъ. И той се заприказвалъ съ момчето. И нему то казало, че владиката е нарочно поканилъ животнитѣ, за да ги избие.

— Ако отидешъ на сватбата, ще ти взематъ кожата. Отъ нея ще направятъ дреха на нѣкое дете. А трупа ти ще хвърлятъ на псетата. Не можешъ се отърва. Връщай се, докле е време!

Чакалътъ се върналъ.

Следъ това тръгнала бѣлата лисица. И на нея момчето казало, що я чака на сватбата.

— Каквото ти е хубаво кужухчето, — рекло то, — и каквото е скжпо, кой не би искалъ да го има? За ради него те канятъ на сватба. Угощението ще ти из-

лѣзе презъ носа. Ще те пребиятъ и ще ти свлѣкатъ кожухчето отъ гърба.

Бѣлата лисица послушала съвета на момчето. Върнала се въ гората.

По едно време дотърчалъ коньтъ. Той бързалъ — да не би да закъснѣе.

Момчето го спрѣло.

— Накжде тичашъ, коньо? И ти ли отивашъ на владишката сватба?

— И азъ. Кжде е кжщата на владиката? Да не съмъ закъснѣлъ?

— Не бой се, не си! Кжщата е хей тамъ, подъ бърдото. Но, ако питашъ мене, не ти трѣбва да отивашъ. Ще те измамятъ.

— А защо да не отивамъ?

— Ще те хванатъ и нѣма да те пуснатъ. Ти си силенъ и ще можешъ да вършишъ работа на хората. Ще те яздатъ, ще те товарятъ, ще те впрѣгатъ. А когато умрешъ, ще ти изедатъ месото и отъ кожата ти ще направятъ ремъци.

— Ба, не ме е страхъ, — рекълъ коньтъ. — Нали и ти каза, че съмъ силенъ? Като се развъртя насамъ-нататъкъ, всички ще избия и ще избѣгамъ. Не могатъ ме задържа.

И коньтъ отишълъ на сватбата.

Минала кравата.

— Кжде отивашъ? — попитало я момчето.

На сватба съмъ канена. У дѣдо владика. Голѣмо угощение ще има.

— Не ти трѣбва такава угощение! Ще те вържатъ и нѣма да те пуснатъ да помиришешъ къмъ гората.

— Че защо имъ съмъ, та да ме вържатъ?

— Ще те доятъ, защото млѣкото ти е вкусно. Ще имъ раждашъ телета — кравички и волчета, които ще имъ работятъ. Като остарѣешъ, ще те заколятъ и ще ти изедатъ месото, а отъ кожата ти ще направятъ обувки. Влѣзешъ ли въ владишката кжща, нѣма вече да излѣзешъ.

— Тѣй ли си мислишъ ти? Ами не виждашъ ли, какви яки рога имамъ на главата си? Като се развъртя насамъ-натамъ, тогава ще мушна, оногава ще ритна — и ще се отърва. Не се грижи за мене! Никой не ще посмѣе да ме върже.

Следъ кравата дошла козата. Момчето спрѣло и нея. Казало ѝ, че хората иматъ намѣрение да я хванатъ, да я вържатъ и да я не пуснатъ вече.

— Та каква полза ще иматъ отъ мене? Азъ не мога ни да имъ жъна, ни да имъ ора, ни да имъ вършея.

— Да, но ти имашъ сладко млѣко и вкусно месо. Като те заколятъ, ще ти нарѣжатъ месото и ще го изсушатъ, а отъ кожата ти ще направятъ ржавици.

— Никакъ не ме е страхъ, момче. Додето имамъ тия остри рога и тия бързи крака, никой не ще успѣе да ме върже.

И козата отишла на владишката сватба.

Сжщото станало и съ овцата. И тя не послушала момчето, което ѝ казало, че хората ще я вържатъ и затворятъ, защото има и мека вълна, и сладко млѣко, и вкусно месо, и яка кожа.

— Не ме е страхъ, — рекла овцата. — Толкова животни отидоха на сватбата. Тѣ ми сж сродници. Ще ме защитятъ. Никой нѣма да смѣе да ме хване.

И тя отишла на сватбата.

Най-сетне миналъ сибирскиятъ елень. Момчето спрѣло и него. Попитало го, кжде отива. И той отговорилъ, че е тръгналъ на сватба.

— Върни се, глупчо! — викнало му момчето. — Знаешъ ли, що те чака? Ти си толкова бръзъ и силенъ, че хората ще те впрегнатъ веднага въ шейна. И цѣлъ животъ ще теглишъ. А—като видятъ, че си се съсипалъ, — ще те заколятъ. Месото ти ще изсушатъ, отъ кожата ти ще си направятъ дрехи, отъ рогата ти—дръжки за ножове.

— Недей ме плаши! — рекълъ спокойно еленьтъ. — Азъ се не страхувамъ. И да ме вържатъ, ще се развържа. Азъ съмъ силенъ и бързоногъ.

И той отишълъ на сватбата.

Когато пристигналъ коньтъ, владишкитѣ слуги го поканили да седне на трапезата. Додето се намѣствалъ, тѣ му метнали вжже на преднитѣ крака и го вързали. После му сложили юзда и го отвели въ обора. Дошла кравата. И нея поканили на трапезата. Додето разбере, що става, и нейнитѣ крака били свързани, а около рогата ѝ било намотано вжже. И нея откарали въ обора.

Тъй станало и съ козата, и съ овцата, и съ сибирския елень. Никое отъ тия животни не могло да се отърве. Хората вързали и опитомили всички животни, които не били послушали разумния съветъ на момчето.

Отъ тогава нѣкои животни сж питомни; тѣ работятъ на човѣка, а той имъ взема и месото, и кожата, и всичко друго, що може да му влѣзе въ работа. Други животни си останали диви, но свободни; тѣ живѣятъ въ гората и не обичатъ човѣка, защото е хитъръ и ги преследва.

Кума Лиса и баба Меца

лапландска приказка

Въ старо време, когато животнитѣ говорѣли, както говори човѣкътъ, кума Лиса и баба Меца се сдружили да работятъ задружно и да си дѣлятъ печалбата по равно. Но лисицата — като по-хитра и по-ленива — знаела, какъ да залъже мечката, за да се отърве отъ тежката работа и да вземе най-леката.

Тя я хвалѣла, че работи добре.

— Бабо Мецо, — казвала, — колко хубаво орешъ! Колко добре мъкнешъ ралото — все направо! И колко дълбоки брезди изкарвашъ! Азъ не мога да се мъря съ тебе. Най-добре ще бжде, ако си раздѣлимъ работата на две: ти да орешъ, а азъ да сѣя. И сѣитбата е мжчна работа, но мене ме бива за нея.

Мечката се зарадвала много отъ тия похвали. Тя се съгласила да бжде орачка, а лисицата — сѣячка. Когато дошло време за жетва, лисицата почнала отново да хвали съдружницата си, защото работата била тежка, а нея я мързѣло да се навежда. Тя вървѣла следъ баба Меца и казвала:

— Бабо Мецо, ти си родена за жетварка. Колко сръчно отсичашъ класоветѣ! И какви дебели ржкойки натрупвашъ! Мене ме не бива за тая работа, да си призная. Не ми иде отржки. Вижъ, колкото за връзването, тамъ съмъ майсторка. Ако щешъ, да си раздѣлимъ работата: ти жени, а азъ ще връзвамъ!

Мечката се съгласила. Драго ѝ било, че има за съдружница скромната кума Лиса, която си признава, за що я бива и за що — не. Дошло време да пренасятъ житото. Мечката ще се наведе и ще натовари на гърба си цѣлъ кръстецъ, а лисицата ще тръгне подире ѝ съ тънко снопче.

— Ти върви напредъ, бабо Мецо, а азъ ще вървя следъ тебе, да гледамъ — да не би нѣкой снопъ да падне. Ако падне, ще го прибера.

Тъй мечката изпренесла всичкото жито, а лисицата се само разхождала подире ѝ. Дошло време за вършитба. Тая работа споредъ договора, трѣбвало да свърши кума Лиса, но баба Меца видѣла, че вършитбата върви бавно, и се намѣсила да помогне на съдружницата си. Тѣ вършеели въ едно покрито гумно. Като повършали малко, лисицата се уморила. Спрѣла се и почнала да се вслушва, като подигнала муцуна къмъ покрива.

— Какво гледашъ? — запитала я баба Меца.

— Не чувашъ ли, какъ трѣщи покривътъ? — рекла кума Лиса. — Страхъ ме е да се не провали. То е отъ нашата силна работа.

— Нищо не чувамъ, — казала баба Меца и продължила да вършее.

Следъ малко лисицата почнала отново да се вслушва,

— Както се е разскърцалъ и разлюлѣлъ покривътъ. бабо Мецо, страхъ ме е, че следъ малко ще се сгрѣмояса върху ни. Не е ли добре — нѣкой да го натисне?

— Тогава иди се качи, та го натисни! Но гледай да натискашъ здраво, да не би да се срути!

Лисицата това и чакала. Тя се изтегнала на покрива — тъкмо тамъ, дето слънцето грѣло най-силно, и заспала въ блажена леностъ. Мечката овършала и отвѣла всичкото жито. Надвечеръ баба Меца се провикнала:

— Кумо Лисоооо! Слизай да вечеряме! Вършитбата се свърши. Хайде слизай! Всичкото жито е отвѣно.

Но лисицата я не чула — толкова дълбоко била заспала. Баба Меца викнала още веднѣжъ, че и дваждъ, и триждъ. Лисицата се събудила, протегнала се и рекла:

— Чувамъ те, бабо Мецо, но нѣмамъ сила да ти се обадя. Коститѣ ме болятъ. Цѣлъ день съмъ натискала покрива, додето ти вършееше.

Дошло време да се дѣли житото. Лисицата казала:

— Бабо Мецо, нека направимъ справедлива дѣлба. Признавамъ си, че ти работи повече отъ мене. Тебе се пада по-голѣмиятъ купъ, а мене — по-малкиятъ. Съгласна ли си?

Съгласна съмъ, кумо Лисо. Вѣрно е, че ти се малко ленѣше и азъ отхвърлихъ по-тежката работа.

Разбира се, че по голѣмиятъ купъ, който се падналъ на мечката, билъ купъ отъ слама, а по-малкиятъ — чисто жито. Седнали да ядатъ. Лисицата хруппа жито,

а мечката дъвче слама. Баба Меца почнала да подозира, че съдружницата ѝ я е изиграла. Тя я запитала:

— Защо, кумо Лисо, ти — като дъвчеш — устата ти правят „хрупъ-хрупъ-хрупъ-хрупъ!“, а моитъ уста правят „джвакъ-джвикъ-джвакъ-джвикъ!“?

— Защото въ моето жито има пѣсъчинки и камъчета, а твоето е чисто, бабо Мецо.

— Дай да опитамъ малко отъ твоето жито!

— Недей, бабо Мецо! Ще си счупишъ зжбитъ. Твоитъ зжби сж по-крѣхки отъ моитъ, защото сж поедри.

Но мечката настояла. Тя грабнала шѣпа жито отъ Лисината купчина, изела го и то ѝ се харесало.

— Ахъ, ти, измамнице! — викнала ядосано. — Ти си взела житото, а мене си дала сламата. Ей сега ще те разкжсамъ.

Лисицата побѣгнала и се скрила въ хралупата на едно дърво. Понеже било тъмно, мечката не можела да я намѣри. Тя се въртѣла насамъ-натамъ около дървото. Кума Лиса се зарадвала, че се е отървала и си казала полугласно:

— Нали е мечка, всѣки може да я измами. Ядъ ме е само за едно — че нѣма да ме пусне да припаря до житото.

Баба Меца чула това и се хвърлила къмъ хралупатото дърво. Лисицата разбрала, че се е издала, и се скрила навжтре. Но хралупата била тѣсна. Както и да се скрие, все трѣбвало да ѝ се подаде навънъ или опашката, или нѣкой кракъ. Мечката, ядосана отъ подигравката на лисицата, я пипнала за крака и го ухапала. А лисицата се изсмѣла и рекла:

— Коренъ държишъ, коренъ стискашъ. Стискай го, додето ти е воля!

Мечката изпуснала крака и ухапала наистина единъ коренъ. Тогава лисицата се разпищѣла:

— Олелееее! Отиде ми краченцето. Пусни ме, бабо Мецо!

Дълго хапала мечката корени, камъни и буци прѣстъ, докле се изморила. Тя си помислила, че е разкжсала лисицата, защото отъ хралупата се не чувалъ вече никакъвъ гласъ. Отишла си на гумното — да си отпочине и да се навечеря съ чисто жито.

Лисицата се измъкнала отъ хралупата, но не смѣла да отиде на гумното. Гладътъ я измжчвалъ. Трѣбвало да намѣри нѣщо да хапне. Както вървѣла, съгледала единъ лапландецъ, че кара шейна, впрегната въ северни елени. Той се връщалъ отъ риболовъ. Кума Лиса легнала на пжтя и се престорила на умрѣла. Лапландецътъ стигналъ до това мѣсто, дето лежела мъртвата ужъ лисица, грабналъ я и я метналъ на шейната, па си продължилъ пжтя. А кума Лиса прогризла голѣма дупка и почнала да пуска презъ нея рибитѣ. Като спуснала всички до една, скочила отъ шейната. Събрала рибитѣ, натрупала ги въ една яма, па седнала да яде.

По едно време минала отъ тамъ мечката. Тя била тръгнала да се разхожда. Като видѣла голѣмия купъ риба, тя забравила за измамитѣ и подигравкитѣ на лисицата. Много ѝ се искало да опита Лисината риба.

— Отде си взела толкова риба, кумо Лисо?

— Отде ще я взема? Наловихъ си я.

— Кжде я налови?

— Хе тамъ, горе, въ езерото.

— Ами какъ я налови? Имашъ ли мрежа?

— И безъ мрежа може да се лови риба. Нали имамъ опашка? Защо ми е мрежа?

— Ами азъ бихъ ли могла да си наловя? Научи ме, моля ти се, какъ се лови!

— Много лесно. Ще пробиешъ въ леда една дупка, ще си пхнешъ въ нея опашката, па ще почакашъ, додето надойдатъ риби и я захаятъ. Усѣтишъ ли, че те сърби нѣщо,—знай, че сж дошли две-три риби. Но ти не бързай да си вадишъ опашката, а чакай да се насъбератъ повече. Като те заболи опашката,—знай, че сж надошли още повече. Но и тогава я не изваждай. Извади я чакъ тогава, когато усѣтишъ, че те не боли вече.

Мечката послушала съвета на лисицата. Разбира се, опашката ѝ замръзнала. Когато болката отъ замръзването претръпнала, баба Меца почнала да си дърпа опашката, но не могла да я изтегли.

И тя почнала да си казва:

— Толкова много риба се е наловила, че едва-едва ще я измъкна. Трѣбва да е поне три пжти повече отъ Лисината.

Напънала се мечката съ всичката си сила и се откъснала отъ леда, но опашката ѝ останала тамъ.

Затова сега баба Меца има съвсемъ къса опашчица, колкото да ѝ се смѣятъ животнитѣ.

Малкиятъ рибаръ

руска приказка

Единъ старецъ и една баба си имали единъ-единчъкъ синъ, на име Ивашко. Толкова го обичали, че съдуми не може да се изкаже.

Веднъжъ Ивашко рекълъ на родителитѣ си:

— Пуснете ме да отида на езерото, да наловя риба!

— Кжде ще вървишъ? Ти си още малъкъ. Ще се удавишъ. Не те пускаме.

— Нѣма да се удавя. Да видите, колко риба ще ви наловя! Пуснете ме само!

Бабата облѣкла момчето въ бѣла риза, препасала го съ червенъ поясъ и го изпратила до брѣга. Седналъ Ивашко въ лодката и запѣлъ, колкото му гласъ държи:

Лодко, лодко, лодчице,
надалечъ отплувай!

Лодката отплувала далеко-далеко, а Ивашко хвърлилъ мрежата и почналъ да лови риба. Много риба наловилъ. Като се минало нѣкое време — много ли, малко ли, не зкамъ — дошла бабата на брѣга и почнала да вика сина си:

Сине Ивашко, Ивашко,
върни се, синко, на брѣга,
че мама ти е донесла,
да ядешъ, синко, да пиешъ!

Ивашко се разпѣлъ:

Лодко, лодко, лодчице,
къмъ брѣга отплувай,
че ме вика мама —
ужина ми носи!

Лодката заплувала къмъ брѣга. Бабата прибрала рибата, нахранила и напоила сина си, преоблѣкла го въ нова риза, вързала му новъ поясъ и го пуснала да

се качи пакъ на лодката. Седналъ Ивашко въ лодката и отново се разпѣлъ:

Лодко, лодко, лодчице,
надалечъ отплувай!

Лодката отплувала тоя пжть още по-далекъ и момчето почнало да лови риба. Хвърлило мрежата, изтеглило я — пълна-препълнена. Втори пжть я хвърлило — пакъ препълнена. Трети пжть, четвърти, пети — все така. Минало време — много ли, малко ли, кой знае? — дошълъ на брѣга старецътъ и почналъ да вика сина си:

Сине Ивашко, Ивашко,
върни се, синко, на брѣга,
че татко ти е донесълъ,
да ядешъ, синко, да пиешъ!

А Ивашко, като чулъ тия думи, отново се разпѣлъ:

Лодко, лодко, лодчице,
къмъ брѣга отплувай,
че ме вика татко —
ужина ми носи!

Лодката се обърнала къмъ брѣга и почнала да плува право натамъ. Старецътъ прибралъ рибата, нахранилъ и напоилъ сина си, преоблѣкълъ го въ нова риза, препасалъ го съ новъ поясъ и го пусналъ да се качи отново на лодката. Седналъ Ивашко и се разпѣлъ, колко му гласъ държи:

Лодко, лодко, лодчице,
надалечъ отплувай!

На брѣга на езерото живѣла магьосница, много зла жена. Тя ядѣла хора. Намислила да [подмами момчето, та да го изеде. Чула тя, какъ старецътъ и бабата викатъ сина си. Излѣзла на брѣга и се провикнала:

Сине Ивашко, Ивашко,
върни се синко на брѣга,
че мама ти е донесла,
да ядешъ, синко, да пиешъ!

Но гласътъ на вещицата билъ дрезгавъ и прегракналъ. Тя грачела, като нѣкоя врана. Ивашко разбралъ,

че тоя гласъ не е майчиниятъ му. Като свършила вещицата, той се разпълъ :

Лодко, лодко, лодчице,
надалечъ отплувай,
вещица ме вика,
мене да погуби!

И лодката отплувала още по-далече.

Магьосницата чула Ивашковата пѣсенъ и разбрала, че момчето я е познало по гласа.

— Лошъ е моятъ гласъ, — си казала тя. — Трѣбва да повикамъ Ивашка съ такъвъ умиленъ гласъ, съ каквѣто го вика майка му. Тогава ще го излъжа.

Отишла тя при единъ ковачъ.

— Слушай! — рекла. — Ще ми изковешъ тъничкъ гласецъ, — такъвъ тъничкъ, каквѣто е гласецътъ на Ивашковата майка. Ако не направишъ това, ще те изямъ.

Уплашилъ се ковачътъ. Изковалъ ѝ гласецъ — сжщо като на Ивашковата майка. А въ това време се било вече мръкнало.

Отишла вещицата презъ нощъта на брѣга и викнала :

Сине Ивашко, Ивашко,
върни се, синко, на брѣга,
че мама ти е донесла,
да ядешъ, синко, да пиешъ!

Момчето не познало, че гдасътъ е на магьосницата. То било много изгладнѣло. Зарадвало се, че майка му го вика. Разпѣло се весело :

Лодко, лодко, лодчице,
къмъ брѣга отплувай,
че ме вика мама —
ужина ми носи!

Лодката стплувала къмъ брѣга. Бабата прибрала рибата, грабнала и момчето, па го понесла къмъ своята хижа. Отнесла го и казала на дъщеря си :

— Альонке, напали пещъта, па хвърли това момче, та го опечи, а азъ ще покания гости — нашитѣ приятели — на вечеря.

Альонка напалила пещьта толкова, че въ стаята не можело да се стои отъ горещина. После каза на Ивашка:

— Хайде седни на лопатата! Съдай де! Какво чакаш?

А Ивашко се ухитрилъ, та казалъ:

— Още съмъ малъкъ и глупавъ, Альонке, та нищо не разбирамъ. Покажи ми, какъ да седна на лопатата!

— Че си глупавъ, глупавъ си, — рекла Альонка. — То се вижда. Още не знаешъ, какъ да седнешъ на една лопата. Азъ ще те науча. Гледай тукъ, какъ се съда!

Но тъкмо седнала, Ивашко грабналъ лопатата и метналъ момичето въ пещьта. Сетне затворилъ пещьта съ желѣзната вратичка, излѣзълъ отъ хижата, заключилъ вратата и се качилъ на единъ високъ джбъ, що растѣлъ въ двора. Качилъ се тамъ Ивашко, за да разгледа, откъде и какъ да се измъкне отъ двора на вещицата, защото на идване видѣлъ, че дворътъ е заграденъ съ много висока стена, а на вратата пазятъ четири кучета — зли като вълци. Но нощьта била много тъмна, та не можалъ да види нищо.

По едно време дошла вещицата съ своитѣ гости — все магьосници. Почнала да тропа на вратата, но никой ѝ не отварялъ. Повикала дъщеря си — ничий гласъ ѝ се не обадилъ.

— Ахъ, проклетницата Альонка! — викнала тя, малко засрамена предъ гоститѣ. — Излѣзла е нѣкжде да играе.

Прекачила се презъ прозореца, отворила отвѣтрe и пустила гоститѣ. Насѣдали всички на трапезата. Вещицата извадила отъ пещьта опечената си дъщеря и я сложила на трапезата. Яли що яли, пили що пили, наситили се. Станало имъ весело. Излѣзли на двора да поиграятъ.

— Хайде да се търкаляме, та да видимъ, кой ще се търкулне най-далечъ! — рекла вещицата.

— Добре, започвай ти! — казали гоститѣ.

Търкулнала се магьосницата и рекла:

— Търкулъ, търкулъ, търкулъ! Ивашково месце си хапнахъ.

А Ивашко се обадилъ отъ джба:

— Търкулъ, търкулъ, търкулъ! Альонкино месце си хапна.

Скочила магьосницата

— Кой рече това? Дали не ми се е счуло?

— Счуло ти се е, счуло! — рекли гоститѣ. — Листата шумятъ.

— Добре. Хайде търкулнете се сега вие!

Почнали да се търкалят гоститѣ, но никой нищо не казвалъ. Дошло редъ на вещицата. Търкулнала се тя втори пжтъ и пакъ рекла:

— Търкулъ, търкулъ, търкулъ! Ивашково месце си хапнахъ. И крѣхкичко, и сладичко. И тлъстичко, и мазничко.

Но отъ джба се чуло пакъ:

— Търкулъ, търкулъ, търкулъ! Альонкино месце си хапна. И крѣхкичко, и сладичко. И тлъстичко, и мазничко.

Тоя пжтъ всички си дигнали очитѣ нагоре и видѣли момчето на джба. Вещицата разбрала всичко.

— Вие сте изели дъщеря ми! — викнала тя на гоститѣ. — Махнете се отъ тука!

А тѣ рекли:

— Каквото си ни дала да ядемъ, това сме яли. И си отишли разсърдени.

А вещицата почнала да гризе джба, за да го прегризе, та да събори момчето на земята. Гризла, гризла, счупила си два рѣзеца. Отишла при ковача.

— Ковачо, ковачо! Скоро ми изкови два желѣзни жбѣ, че инакъ ще те изямъ.

Ковачътъ ѝ изковалъ два рѣзеца отъ желѣзо и ѝ ги сложилъ. Върнала се магьосницата и почнала отново да гризе джба. Въ това време Ивашко разглеждалъ всичко наоколо — и двора, и стената, и вратата, и злитѣ кучета. Видѣлъ, че нѣма никаква надежда да избѣга. А вещицата гризла, гризла, додето прегризла стѣблото на джба. Но момчето се прехвърлило на другъ джбъ, който разстѣлъ досамъ прегризания. Видѣла го магьосницата, заскърцала съ жбѣ отъ ядъ и се заловила да гризе втория джбъ. Гризла, гризла, счупили ѝ се още два жбѣ. Припнала отново къмъ ковача.

— Ковачо, ковачо! Скоро ми изкови още два желѣзни жбѣ, че инакъ ще те изямъ. Но гледай да бждатъ яки: и желѣзо да могатъ да прегризатъ.

Ковачътъ изковалъ на вещицата още два жбѣ и тя се върнала да гризе втория джбѣ. Ивашко се уплашилъ. Той видѣлъ, че дървото почва да се клати: скоро ще се пречупи и ще падне, а заедно съ него ще падне и той. Нѣмало въ двора трети джбѣ, на който да се прехвърли.

Но ето, че тъкмо тогава надъ двора прелетѣли ято лебеди. Загледалъ ги Ивашко и почналъ да се моли:

Мили бѣли лебеди,
на крила вземете ме,
вжщи отнесете ме,
тамъ ще ви се отплатя:
житце ще си хапнете,
винце ще си пийнете.

— Нека те взематъ срѣднитѣ! — рекли птицитѣ.
— Ние бързае: дългъ ни е пжтъ.

Тия лебеди отлетѣли. Ивашко стои на дървото и трепери: джбътъ се клати, скоро ще падне, прегризанъ отъ вещицата. Но ето, че се задава второ ято лебеди. Загледалъ се въ тѣхъ Ивашко и почвалъ да имъ се моли:

Мили бѣли лебеди,
на крила вземете ме,
вжщи отнесете ме,
тамъ ще ви се отплатя:
житце ще си хапнете,
винце ще си пийнете.

Но и това ято се не съгласило да го вземе.

— Нека те взематъ заднитѣ! — рекли тия лебеди. —
Нашиятъ пжтъ е по-дългъ отъ тѣхния. Ние бързае:
нѣмаме време за губене.

Ивашко се отчаялъ. Джбътъ се цѣлъ търси: по-диръ малко ще рухне, заедно съ него. А лебедитѣ летятъ и го не поглеждатъ. Най-сетне се зададо трето ято: Тогава момчето викнало да плаче и да моли лебедитѣ:

Мили бѣли лебеди,
на крила вземете ме,
вжщи отнесете ме,
тамъ ще ви се отплатя:
житце ще си хапнете,
винце ще си пийнете.

Спрѣли се за малко лебедитѣ и почнали да се питатъ, дали да взематъ момчето. Едни казвали:

— Дълъгъ ни е пжтътъ. Ще се забавимъ. Не бива
А други говорѣли:

— Не е голѣма работа, най-сетне. Момчето е леко.
Да го вземемъ.

И тъкмо когато джбътъ се пречупилъ, лебедитѣ грабнали Ивашка на крилата си и го понесли къмъ бащината му хижа. Стигнали до хижата и оставили момчето на покрива.

Ивашко имъ казалъ:

— Почакайте да ви нагостя и напоя, па после ще си вървите.

Но тѣ рекли:

— Време нѣмаме. Благодаримъ ти, че искашъ да ни нагостишъ. Но ние трѣбва да летимъ, за да настигнемъ другаритѣ си. Па и недей мисли, че те донесохме тука, за да ни награждавашъ.

И отлетѣли надалече.

Въ това време почнало да се разсъмва. Много пжти презъ нощта и старецътъ и бабата отивали край езерото да викатъ сина си, но никой имъ се не обаждалъ. И тѣ се прибирали отчаяни вкжщи. Бабицката станала на ранина — да омѣси и опече млинчета. Дошло ѝ на умъ за момчето и си рекла:

— Кжде ли остана пжкъ нашъ Ивашко? Да можехъ поне на сънь да го видя. . .

А старецътъ ѝ казалъ:

— Не жали за него, бабо: той ще си дойде. Тая нощъ го сънувахъ, че бѣли лебеди го носятъ на крилата си. Това е на добро.

— Дано излѣзе наистина на добро! — рекла бабата и се заловила да пече млиноветѣ.

Като ги опекала, почнала да ги дѣли:

— Ето, тоя — тебе, дѣдо, а тоя — мене. . . Тоя — пакъ тебе, а пжкъ тоя — мене. . . . Тоя — тебе, тоя — мене. . .

Въ това време Ивашко билъ слѣзълъ презъ тавана и, като си подалъ главата отгоре, запиталъ:

— А мене кой?

Вдигнали очи старецътъ и бабата нагоре. Гледатъ — момчето имъ подава глава отъ дупката на потона. Ка-

чиль се старецътъ и го снелъ отъ тамъ. Голѣма радостъ настанала вкѣщи. Ивашко разказалъ на родителитѣ си за магьосницата, за гоститѣ ѝ и за лебедитѣ.

— Да си живъ, синко, че се върна, — рекълъ старецътъ, — но другъ пжтъ те не пускамъ да ловишъ риба безъ мене. Дете самó не бива никжде да ходи.

Гърне-дворецъ

руска приказка

Тръгналъ единъ селянинъ на пазара — да продава гърнци. По пътя изгубилъ едно гърне. Влетѣла въ гърнето една муха и си заживѣла тамъ.

Живѣла день, живѣла два. Прилетѣлъ единъ комаръ и потропалъ.

— Кой е въ двореца? Кой е въ палата? Нека ми отвори, да го видя!

— Азъ съмъ — Муха-лапни-троха. А ти кой си, дето питашъ?

— Азъ съмъ — Комаръ-цигуларъ.

— Влѣзъ! Ще си живѣемъ заедно. Дворецътъ е широкъ. Азъ ще те храня, ти ще ми свиришъ.

Влѣзълъ комарътъ при мухата. Заживѣли си весело. Живѣли день, живѣли два. Нито се каратъ, нито се биятъ. По цѣлъ день пѣятъ и свирятъ.

Припълзѣла една дървеница. Потропала на вратата.

— Кой е въ двореца? Кой е въ палата? Нека ми отвори, да го видя!

— Ние сме — Муха-лапни-троха и Комаръ-цигуларъ. А ти кой си?

— Азъ съмъ Дървеница—хубавица.

— Влѣзъ! Ще си живѣемъ задно. Дворецътъ е широкъ: за всички ни има мѣсто.

Станали трима. Заживѣли си весело. Живѣли день, живѣли два. Нито се каратъ, нито се биятъ. Комарътъ свири, мухата пѣе, а дървеницата се съ хубостъта си гордѣе.

Прискачала една бълха. Почукала на вратата.

— Кой е въ двореца? Кой е въ палата? Нека ми отвори, да го видя!

— Ние сме — Муха-лапни-троха, Комаръ-цигуларъ и Дървеница-хубавица. А ти кой си, дето питашъ?

— Азъ съмъ Бълха-прескочи-стрѣха.

— Влѣзь! Ще живѣешъ съ насъ. За всички ни има мѣсто. Дворецътъ е широкъ.

Станали четирима. Заживѣли весело — да имъ завидишъ! Мухата пѣе ли — пѣе! Комарътъ свири ли — свири! Дървеницата все за хубостта си разправя. А Бълхата скача — иска да стигне дъното на гърнето.

Живѣли день, живѣли два. Притичала една мишка. Тоя день билъ завалѣлъ дъждъ, та тя искала да се скрие подъ сушина. Потропала на вратата.

— Кой е въ двореца? Кой е въ палата? Нека ми отвори да се подслоня отъ дъжда!

— Ние сме — Муха-лапни троха, Комаръ-цигуларъ, Дървеница хубавица и Бълха-прескочи-стрѣха. А ти кой си?

— Азъ съмъ Мишка-Гризанка-оближи-гаванка.

— Тогава влѣзь! Ще живѣешъ съ насъ. За всички ни има мѣсто. Нашиятъ дворецъ е широкъ.

Влѣзла мишката. Станали петима. Заживѣли си отъ щастливо по щастливо. Да се чудишъ — да имъ се не начудишъ! Мухата пѣе, та се занася. Комарътъ свири, та цепи двореца. Дървеницата върви, върви, па току се изправи да ѝ видятъ стройната снага и хубавитѣ очи. Бълхата скача отъ стена на стена и се оплаква, че нѣма наблизоморе — да го прескочи. А мишката гризе трѣвата по пода на двореца, облизва се и си суче мустацитѣ.

Живѣли тъй приятелитѣ день два. Прискачала една жаба. Щъркелъ я подгонилъ, та поискала да се скрие въ гърнето. Почукала съ дългитѣ си прѣсти на вратата.

— Кой е въ двореца? Кой е въ палата? Нека ми отвори, че ме гони страшенъ врагъ, отъ всички най-якъ! Краката му — като греди, устата му — като маша, опашката му — като метла. Ако ми не отворите, ще го пусна да изеде всинца ви.

— Полека де, не викай толкова! Тукъ сме ние: Муха-лапни-троха, Комаръ-цигуларъ, Дървеница-хубавица, Бълха-прескочи-стрѣха и Мишка-Гризанка-оближи-гаванка. А ти, който питаешъ, кой си?

— Азъ ли? Азъ съмъ Жаба-Кекерица-придворна-пѣвица.

— Влѣзь тогава! Добре си дошла. Ще живѣешъ съ насъ, за нищо нѣма да се грижишъ. Мѣсто има за всички ни. Дворецътъ е най-голѣмиятъ въ свѣта.

Жабата влѣзла въ гърнето. Станали шестима. Заживѣли тѣй, както никой не живѣе. Мухата пѣе, а жабата ѝ приглася. Комарѣтъ свири и всички му се чудятъ на голѣмата дарба. Дървеницата пита: „Не съмъ ли първа хубавица?“ — и всички ѝ отговарятъ, че по-хубава отъ нея не сж видѣли. Бълхата скача като луда и се не изморява. Мишката гризе коренчетата на трѣвата. Всички сж щастливи и веселбата имъ нѣма край.

Тѣй прекарали тѣ день-два. Ето че дошълъ единъ паякъ. Станало му студено навънъ, та решилъ да по-тропа на вратата на двореца. Тропа, тропа, но кой го чува? Отъ пѣсни и глѣчка дворецѣтъ кѣнти. Най-после жабата рекла:

— Струва ми се, че нѣкой чука на вратата.

Глѣчката утихнала за малко.

— Кой чука?

— Отворете ми! Кой сте вие въ двореца?

— Ние сме: Муха-лапни-троха, Комарѣ-цигуларѣ, Дървеница-хубавица, Бълха-прескочи-стрѣха, Мишка-Гризанка--оближи-гаванка и Жаба-Кекерица-придворна-пѣвица. А ти пѣкъ кой си?

— Азъ съмъ Ячо-Паячо-изкусенъ-палячо. По вжжета ходя, надолу съ главата се спускамъ и нищо ми не става. Пуснете ме да ви поиграя!

— Добре. Влѣзъ! Ще живѣешъ съ насъ. За нищо нѣма да имашъ грижа. Дворецѣтъ е широкъ. Ние сме весела дружина.

Влѣзълъ и паякѣтъ. Че тогава да видите, що се казва игра и веселба! Седмина — вдигатъ врѣва като за седемстотинъ. Мухата пѣе, та си кжса гърлото: иска на всички да угоди и да надвика жабата. А жабата крѣка ли — крѣка: би помислилъ човѣкъ, че се търкалятъ воденични камъни отъ нѣкоя планина. Комарѣтъ свири и тѣй стърже цигулката, че сякашъ сто коня цвилятъ. Дървеницата се оглежда на лѣскавия коремъ на жабата, като на огледало, и казва: „Какъ можа Господъ да ме създаде толкова хубава?“ Бълхата скача ли, скача: струва ти се, че ще си счупи главата. Мишката рови земята и търси последнитѣ коренчета. А паякѣтъ плете мрежи, спуска се по тѣхъ, преплита ги отъ дъното на гърнето до стенитѣ му и се хвали: „Виждате ли, какви люлки съмъ ви направилъ? Качете се, та се полюлѣйте!“

И наистина, бълхата се качила на една люлка, но — колкото и да се мжчила да слъзе — не могла. Качила се мухата — да ѝ помогне. И тя останала на люлката. Комарътъ, като възпитанъ момъкъ, литналъ да помогне на дветъ госпожици, но и той останалъ тамъ. Само дървеницата не рачила да последва примѣра имъ.

— И долу ми е добре, — казала тя. — Вие се люлѣйте, а азъ ще ви погледамъ отъ тукъ. Страхъ ме е — да не би да си счупя кръста, че е много тънъкъ.

Но по едно време се чуло силно тропане на вратата на двореца. Чулъ се и гласъ, но какъвъ гласъ? Страшенъ — тръпки да те побиятъ!

Кой тропалъ? Една мечка — рунтава, едра. Тя помислила, че въ гърнето има медъ.

— Кой е въ двореца? Кой е въ палата? Скоро отваряйте!

Животнитъ се изплашили. Кой да отговори?

— Ти отговори! — почнали всички да си казватъ единъ на другъ.

— Не, не, — ти: ти дойде следъ мене.

— Че защо азъ? Азъ ви дойдохъ на гости. Домакнитъ трѣбва да отговарятъ.

Най-сетне накарали мухата да се обади: нея всички признали за домакиня.

— Кой чука? — попитала мухата.

— Кажу ми ти, кой си, па и азъ ще ти кажа, коя съмъ.

— Тукъ сме мнозина: Муха-лапни-троха, Комаръ-цигуларъ, Дървеница хубавица, Бълха-прескочи-стрѣха, Мишка-Гризанка-оближи-гаванка, Жаба-Кекерица-придворна-пѣвица и Ячо-Паячо-изкусенъ-палячо. А ти коя си?

— Азъ ли? Да ви кажа ли, коя съмъ азъ? Азъ съмъ Меца-Мецана-смазана-размазана.

И, като рекла това, сѣднала на гърнето и всички смазала, та ги дори размазала.

Дворецътъ станалъ на кжсове, а неговитъ населници — на мазало.

Трима слѣпци и хитрецъ

френска приказка

Веднѣжъ трима слѣпци отивали отъ единъ градъ въ другъ. Тѣ били облѣчени въ окжсани дрехи. Очевидно било, че се прехранватъ съ просия. Вървѣли по пжтя сами; съ тѣхъ нѣмало дори и дете — да имъ показва пжтя. Вървежътъ имъ билъ бавенъ, защото трѣбвало да опитватъ неравния пжтъ съ тоягитѣ си.

Единъ богаташъ пжтувалъ по сжщия пжтъ. Той билъ сѣдналъ въ хубавъ фйтонъ и се разхождалъ за удоволствие. Видѣлъ слѣпцитѣ и се замислилъ.

— Ето една любопитна работа, — рекълъ си богаташътъ. — Никой не води тия трима слѣпци. Тѣ не виждатъ нищо. Какъ ли ще стигнатъ до града?

Като чули, че се приближава фйтонъ, слѣпцитѣ се дръпнали на страна, па протегнали ржце и почнали да просятъ милостиня.

— Съжалете ни, милостиви хора, — почнали да се молятъ тѣ. — Дайте ни нѣкоя парѣ! Ние сме най-нещастнитѣ люде на свѣта. Може ли да има по-голѣмо нещастие отъ това — да не виждашъ нищо?

Богаташътъ билъ хитрецъ. Той обичалъ да се посмѣе, па дори и да се подиграе съ хората. Решилъ да си направи смѣхъ съ нещастнитѣ слѣпци.

Прострѣлъ си ржката отъ фйтона и рекълъ:

— Дръжете, нещастни хора! Ето ви една жълтица за тримата. Само че гледайте да се не скарате, когато си дѣлите паригѣ!

Той казалъ това, но не далъ никаква жълтица на слѣпцитѣ. Дори си не развързалъ кесията. Просто си протегналъ ржката и — толкова.

— Богъ да те благослови, жалостиви човѣче! — почнали да му благодарятъ просяцитѣ. — Света Богородица да ти е на помощъ. Всички светии да те закрилятъ. Отъ тебе нѣма по-щедъръ човѣкъ на свѣта!

Всѣки отъ слѣпцитѣ си мислѣлъ, че неговиятъ другаръ е взелъ жълтицата.

Като поотминалъ съ файтона, богаташтъ слѣзълъ и се върналъ — да чуе, що си приказватъ просяцитѣ. Тръгналъ бавно подире имъ.

— Знаете ли, що да направимъ съ тия пари? — казалъ единиятъ слѣпецъ. — Една жълтица — та то е цѣло богатство! Щомъ стигнемъ въ града, да се наядемъ и напиемъ богато. А ще ни останатъ пари да си купимъ и дрехи.

— Добре си намислилъ, — съгласили се другитѣ. — Ще направимъ, както казвашъ. Поне веднѣжъ презъ живота си и ние да поживѣемъ като свѣта.

Всички тръгнали радостно къмъ града.

Още на влизане въ града тѣ чули, че единъ силенъ гласъ вика:

— Заповѣдайте, минувачи! Заповѣдайте! Тука има и стари вина и тазгодишни. Има печено месо, пържено и готвено. Гостбитѣ съ зеленчукъ сж отлични. А и риби има всѣкакви: панирани, пържени, печени на скара, пълнени съ орѣхи и стафиди. Има топли и меки легла за спане. Всичко е много ефтино и по-хубаво отъ другаде. Кой ще побърза да се възползува отъ случая? Влизайте, влизайте!

— Да влѣземъ, — рекли слѣпцитѣ.

И се запжтили за странноприемницата, отдето се чувалъ гласътъ.

Повикали съдържателя.

— Искаме да вечеряме и да преспимъ, — рекли тѣ. — Недей ни гледа, че сме облѣчени като просяци. Джебоветѣ ни сж пълни. Пригответи ни хубава стая, защото ние обичаме да се разположимъ удобно.

При тия думи съдържательтъ, който погледналъ отначало слѣпцитѣ съ голѣмо недовѣрие, станалъ по-любезенъ.

— Бждете сигурни, — рекълъ, — че и цѣлия градъ да обиколите, не ще намѣрите никжде по-голѣми удобства отъ тукъ.

А въ сщщото време си казалъ на ума:

— Ако това, що говорятъ тия трима слѣпци, е вѣрно, тѣ ще да сж доста любопитни господа. Богаташи, а пъкъ облѣчени като последни сиромаси. Но не е чудно да казватъ истината. Малцина ли богати и благородни хора пжтуватъ преоблѣчени? За човѣка не бива да се сжди по дрехитѣ.

И ето, че съдържателятъ имъ отрежда най-хубавата стая съ джбови маси и столове. Тѣ се настаняватъ. Донсятъ имъ угоени пилета, опечени на шишъ, крѣхка салата, отлично старо вино. После—риба, разни гостби, пакъ вино.

Тримата слѣпци почватъ да ядатъ и пиятъ, развесемяватъ се, начеватъ да пѣятъ. Това трае до полунощъ.

Следъ като се добре нахранели и напили, слѣпцитѣ си лѣгатъ. Да, леглата сж наистина меки, широки, топли и удобни. Най-сетне човѣкъ може да се почувствува като господарь.

А богаташътъ?

И той дошълъ въ хана следъ тримата просяци. Много му се искало да узнае, какъ ще се свърши приключението.

Той сѣда на отдѣлна маса, въ общата стая, до тази на слѣпцитѣ. И той си хапва, и той си пийва, но не поржчва нищо скжпо. Нали е окаятъ, той вижда, че въ тази странноприемница ценитѣ не сж толкова ниски, колкото разправя викачътъ, комуто съдържателятъ плаща за това.

Съмва се.

Съдържателятъ прави съ момчето смѣтка на посетителитѣ.

— Да видимъ най-напредъ за тримата парцалановци, които се хвалятъ, че били много богати. Тѣ и не запитаха за цената. Я кажи, колко иматъ!

— Три пилета на шишъ, три пжти салата, пържени яйца, три пжти пълненъ шаранъ, сирене и луканки. После — хлѣбъ. Вино—отъ най-скжпото—шестъ литра. Всичко това прави двадесетъ гроша.

— Двадесетъ ли? Пиши ги тридесетъ и два. Тѣ сж слѣпи: не виждатъ, що пише на листа за ястия. А оня, другиятъ, въ общата стая?

— Той има печено, салата и половница вино, отъ обикновеното.

— Пиши му го по листа: четири гроша и половина. За него съмъ сигуренъ, че ще си плати. Видѣхъ го, че вадѣше пари. Иди кажи на тримата да слѣзатъ и да ми платятъ.

Момчето отива и имъ казва.

— Лесна работа, — казватъ слѣпцитѣ. — Стига стари да иска. Ей сега ще слѣземъ. Колко е смѣтката?

— Общо ли ще плащате?

— Общо, общо!

— Тридестетъ и два гроша.

— Смѣтката ти е върна. Ей сега слизаме.

Отиватъ при съдържателя.

— Ние дължимъ тридесетъ и два гроша. Ще ти дадемъ една жълтица. Върни ни остатъка!

— Дайте жълтицата!

Единиятъ слѣпецъ казва:

— У когото е жълтицата, нека да я даде. У мене не е.

— Не е и у мене, — казва вториятъ.

— И у мене не е, — казва третиятъ.

— Че какъ може тъй? Кой я взе? Ти ли?

— Не съмъ азъ. Онзи трѣбва да е.

— Бога ми, ви казвамъ, не съмъ.

Съдържателятъ си помислилъ, че сж се наговорили да го излъжатъ, за да не платятъ.

Той виква гнѣвно:

— Плащайте по-скоро, че ще ядете бой и тримата! Не ще ви пусна, докле ми не платите.

— Не бой се, не бой се! — викватъ слѣпцитѣ изъ единъ гласъ. — Ей сега ще ти платимъ. Да видимъ само у кого е жълтицата.

И разпрята започва отново.

— Роберте, — казва единиятъ, — пребъркай си добре джебовегѣ! Дай жълтицата, братко! Ти вървѣше пръвъ: ти си я взелъ.

— Не съмъ азъ, а трѣбва да си ти, защото вървѣше последенъ. Тебе я е далъ оня, но ти искашъ да я скриешъ.

— Вие се подигравате съ мене! — развиква се съдържателятъ.

И, като плѣсва на всѣки слѣпецъ по два силни плесника, казва на момчето да му донесе тоягата.

— Ще ги науча азъ, какъ пиятъ, а не плашатъ! — заканва се той.

Богаташътъ чува всичко отъ общата стая. Неговата кесия е пълна. Като слуша разпрята мужду просяцитѣ, примира отъ смѣхъ.

Но по едно време разбира, че работата ще вземе лошъ край.

Той отива при съдържателя и го пита, що искатъ тия хора.

— Господине, — казва оня, — тия парцелановци ядоха, пиха и преспаха тукъ. Длъжатъ ми тридесетъ и два гроша. И, вмѣсто да ми платятъ, подиграватъ се съ мене. Но азъ ще ги науча. Цѣлъ животъ ще помятъ, какъ се пие, безъ да се плаща.

— Пусни ги да си вървятъ, — рекълъ богаташътъ, комуто хрумнало да изиграе съдържателя. — Пиши имъ разноснитѣ на моя смѣтка. Колко имамъ да тидавамъ азъ? — Четири гроша и половина, нали? Значи, ще станатъ всичко тридесетъ и шестъ гроша и половина. Не се показвай жестокъ къмъ тия сиромаси. Може да сж имали пари, но имъ сж ги откраднали, или сж ги изгубили.

Съдържательтъ видѣлъ, че нѣма друго сръдство да си вземе паритѣ. Съгласилъ се.

— Добре, — казалъ, — ти си богатъ и честенъ човѣкъ. Минавамъ всичко на твоя смѣтка.

Слѣпцитѣ побързали да се измъкнатъ.

Тѣкмо си отишли, и камбаната ударила: дошло време за църква.

— Господине, — рекълъ богаташътъ на съдържателя. — Трѣбва да ти призная, че съмъ излѣзълъ съ по-малко пари, отколкото ми трѣбватъ, за да ти плата смѣтката. Кой е мислилъ, че ще трѣбва да се плаща и голѣмата смѣтка на тия слѣпци? Ето що ще направимъ съ тебе. Познавашъ ли тукашния попъ?

— Познавамъ го.

— Съгласенъ ли си — той да ти плати смѣтката, вмѣсто мене? Ние имаме съ него да уреждаме смѣтки.

— Добре, нека ми я плати той.

— Тогава кажи на момчето, че нѣмамъ да ти дължа нищо. Ще се качимъ на файтона и ще отидемъ на църква. Попътъ ще ти плати веднага.

Съдържательтъ повикалъ момчето.

— Тоя господинъ се заплати съ мене, — рекълъ. — Кажи на слугата му да му приготви нѣщата и да впрегне файтона. Ще отидемъ съ господина по работа.

Предъ църквата файтонътъ се спрѣлъ, тѣ слѣзли. Богаташътъ оставилъ съдържателя въ притвора на църквата, па отишълъ при попа и му казалъ:

— Отче, тая нощъ пренощувахъ въ странноприем-

ницата на единъ добъръ и честенъ човѣкъ. Но, кой знае какъ, снощи го хвана нѣкаква чудновата болестъ. Почна да бълнува. Изглежда, че си е изгубилъ ума. Моля те, приеми тия три гроша и, следъ като се свърши утренията, прочети му едно евангелие надъ главата, за да оздравѣе. Той стои въ притвора. Тамъ ще го намѣришъ.

— Благодаря, — рекълъ попътъ. — Ще му прочета. Сигуренъ съмъ, че ще му мине лудостъта.

Като се върналъ при ханджията, богаташътъ му казалъ:

— Работата се нареди. Азъ бързамъ, та ще трѣбва да си вървя, а ти остани, докле се свърши службата. Попътъ ще дойде и ще ти брзи паритѣ до стотинка.

— Добре, — казалъ съдържателятъ довѣрливо. — Ще почакамъ.

Въ това време се показалъ и самиятъ попъ. Той изгледалъ ханджията и казалъ на богаташа:

— Щомъ свърша службата, ще направя каквото ти рекохъ. До виждане.

Богаташътъ се качилъ на файтона и си отишълъ.

Когато се свършила утренията, попътъ извикалъ ханджията и му казалъ:

— Бай Никола, колѣнчи!

— Че защо да колѣнча? — рекълъ оня зачудено. — Не съмъ дошълъ да ми четешъ молитви. Плати ми тридесетътѣ и шесть гроша, па да си вървя. Единиятъ гологанъ нека остане за беднитѣ.

— Той е наистина полудѣлъ, — си казалъ свещеникътъ. — Трѣбва да му се помогне.

И, като се обърналъ къмъ ханджията, сложилъ му въ ржцетѣ требника.

— Тоя попъ се подиграва съ мене, — казалъ си на ума съдържателятъ. — Защо ми даде тая книга? Да ме не смѣта за лудъ?

— Издигни си мислитѣ къмъ Бога, бай Никола! — казалъ свещеникътъ. — Той едничкъ ще ти помогне.

— Че азъ не съмъ дошълъ да уреждамъ смѣтки съ Бога, а съ тебе, дѣдо попе, — рекълъ ханджията. — Дай ми по-скоро паритѣ! Имамъ работа въ хана.

— Чакай да ти прочета евангелието, па тогава ще приказваме.

— Не ща никакви евангелия, отче. Наброй ми паритѣ, че да си вървя. Момчето ме чака. Отде се намѣриха тия проклети слѣпци, да ги взематъ дяволитѣ!

При тия думи, които се видѣли на свещеника съсемъ несвързани, той се окончателно увѣрилъ, че оня е изгубилъ ума си.

А ханджията съ повишенъ гласъ почналъ да настоява — да му платятъ тридесетѣтѣ и шестъ гроша. Той се дърпалъ. Не искалъ по никакъвъ начинъ да му четатъ евангелие.

Попѣтъ се принудилъ да свика всички клисари и пѣвци. Хванали ханджията, вързали го, колкото и да се противѣлъ. Свещеникѣтъ му сложилъ книгата на главата; покрилъ го съ епитрахила си и почналъ да му чете.

Прочелъ му той цѣлото евангелие — отъ край до край. После го порѣсилъ съ светена вода. Далъ му да цѣлуне и кръста.

Следъ като престоялъ на колѣне вързанъ цѣли два часа на каменния подъ на църквата, ханджията забравилъ за паритѣ. Само за едно се молѣлъ той на Бога, додего попѣтъ му четѣлъ дългото-предълго евангелие: дано се свършатъ по-скоро мжитѣ му.

Щомъ свещеникѣтъ свършилъ и заповѣдалъ да развържатъ ханджията, бай Никола—безъ да каже вече дума — побързалъ да се върне въ хана.

— Пакъ добре, че дѣдо попъ не заповѣда на клисаритѣ да ме наложатъ! — си казалъ той на ума, като влѣзълъ въ своето заведение. — Каквито бѣха силни ония мже — коститѣ ми щѣха да счупятъ.

Той билъ презъ тоя день много ядосанъ, но още повече засраменъ. Ами ако попѣтъ каже на хората, че е челъ на бай Никола евангелие — за да го лѣкува отъ полуда?

Когато камбаната ударила за вечерня, ханджията отишълъ на църква. Не отъ набожностъ отишълъ той, разбира се. Извикалъ попа настрана и му казалъ:

— Дѣдо попе, моля ти се, недей казва никому, че си ми челъ надъ главата евангелие. Ако се разчуе за тая работа, всички посетители ще напуснатъ заведението ми. Кой ще влѣзе въ хана на човѣкъ, когото сж лѣкували отъ лудостъ? „Лудиятъ си е лудъ и ще си

остане лудъ, дори и сто евангелия да му четатъ“, — ще кажатъ хората.

— Бай Никола, — казалъ попътъ, — не бой се! Никому нищо нѣма да кажа. Но тебе те бѣха наистина прихванали здраво тая заранъ. Какъвъ се дърпаше! Какъвъ се хвърляше! Добре, че моитѣ класари сж яки хора: инакъ щѣше да избѣгашъ. Нѣмаше да мога да те изцѣря.

— Но ти вѣрвашъ ли, че съмъ билъ наистина лудъ?

— Какво има тукъ за вѣрване и за невѣрване, бай Никола? Ти бѣше не лудъ, а просто бѣсенъ! Добре, че оня добъръ човѣкъ те доведе на време.

Много усилия употрѣбилъ ханджията да убеди свещеника, че не е билъ лудъ. Разказалъ му всичко — отъ край до край. Но вѣрва ли оня ми ти попъ? Колкото щешъ приказвай — той си знае своето!

Най-сетне ханджията далъ на попа нѣколко гроша за беднитѣ и го помолилъ отново да не казва никому за случката.

Попътъ обещалъ.

Когато бай Никола се върналъ въ хана, той си казалъ:

— Изглежда, че Богъ ме наказва за това, че имамъ обичай да надписвамъ отъ време на време, когато правя смѣтка на посетителитѣ. За напредъ ще трѣбва да се оставя отъ тоя обичай.

Хитриятъ Фиранцо

италианска приказка

Имало единъ хитрецъ на име Фиранцо. Той билъ бедень: ималъ толкова имотъ, колкото има пчелата, която събира медъ отъ цвѣтята. Много му се искало да забогатѣе, но не знаелъ какъ.

Той си казалъ:

— Всички богаташи, които познавамъ, сж спечелили пари — или съ лъжа, или съ хитростъ, или съ насилие. И азъ ще трѣбва да излъжа нѣкого, за да забогатѣя. Кого да излъжа? Най-богатъ е нашиятъ князь: него трѣбва да излъжа.

Разбира се, че Фиранцо не бивало да си казва тъй: има хора, които сж спечелили пари съ честенъ трудъ. Но работата е въ това, че той не обичалъ много да се труди. Веднѣжъ, като се разхождалъ по полето, извънъ градскитѣ стени, видѣлъ свинаря на княза, че пасе свинитѣ му. Княжескитѣ свини били тлъсти, толкова тлъсти, че — като ги погледнешъ — очитѣ ти оставатъ у тѣхъ. Да ти е драго да ги гледашъ!

Фиранцо си придалъ видъ на богатъ човѣкъ, който се разхожда за удоволствие. Той се приближилъ къмъ свинаря и го погледналъ отъ високо. Оня разбралъ, че предъ него стои нѣкой важенъ господинъ, свалилъ си каскета, поклонилъ се и го запиталъ, що желае.

— Нищо, — отвърналъ хитрецътъ. — Видѣхъ свинитѣ, че пасатъ, та се отбихъ да ги погледамъ. Много обичамъ животни, а най-вече свини. И азъ имамъ цѣло стадо.

Той поприказвалъ снизходително съ свинаря и разбралъ, колко сж свинитѣ, колко струватъ, по колко на година коли княза и още много други нѣща. После пожелалъ да види, какъ ще ядатъ свинитѣ жълждъ. Свинарьтъ имъ изсипалъ цѣлъ човаль и тѣ се нахвърлили съ грухтежъ да ядатъ.

— Колко сладко ядатъ моитѣ мили прасета! —

викналъ радостно Фиранцо. — Много обичамъ да ги гледамъ.

Той далъ малко дребни пари на свинаря и си тръгналъ.

— Всѣки день ще идвамъ, — рекълъ, — да ги гледамъ, какъ ядатъ жълждъ. Ти недей имъ дава, преди да дойда.

Това желание се видѣло малко чудновато на свинаря, но той си помислилъ:

— Що отъ това? Знатнитѣ господа сж всички малко налудничави. И тоя има чудноватъ вкусъ. Но това ми не влиза въ работа. Нали мога да спечеля пари, безъ да се иска отъ мене нѣщо? Нека идва да гледа свинитѣ, като хрупатъ жълждъ.

Фиранцо дошълъ и на другия день. Той пакъ погледалъ свинитѣ, какъ ядатъ, и рекълъ:

— Колко сладко хрупатъ моитѣ прасета, миличкитѣ! И на мене се прияжда, като ги гледамъ.

И тоя день той далъ на свинаря нѣкоя пара и друга, па продължилъ разходката си. Това се повтаряло много дни подъ редъ. Свинарътъ запиталъ веднѣжъ тоя чудноватъ богаташъ за името му.

Фиранцо казалъ:

— Моето име е Фиранцо Стопанинътъ. Можешъ да ме наричашъ просто господинъ Стопанинъ или само Стопанинъ: все едно ми е, азъ не съмъ много придирливъ въ тия работи.

— Много добъръ човѣкъ е тоя господинъ Стопанинъ, — си помислилъ свинарътъ. Самъ Богъ ми го е пратилъ.

Но тоя день Фиранцо отишълъ на пазара, срещналъ се съ двама месари-съдружници и ги запиталъ:

— Искате ли да ви продамъ стадо свини, все добре угоени?

— Бива, господине. Колко сж на брой?

— Тѣкмо двеста.

— А колко искашъ за тѣхъ?

— Евтино ще ви ги дамъ. За всички — двадесетъ хиляди лева.

— Не е много евтино. Колкото и да сж тлѣсти, ние не можемъ ти плати повече отъ петнадесетъ хиляди.

— Азъ пъкъ не мога да ги отстъпя за по-малко отъ деветнадесетъ хиляди.

Попазарили се и склонили на осемнадесет хиляди.

— Но, — казали месаритѣ, — най-напредъ трѣбва да видимъ стоката, па сетне ще броимъ паритѣ.

— Добре, — рекълъ Фиранцо. — Елате да ви отведа.

Когато отишли на полето, при свинитѣ, свинарътъ се спусналъ да ги посрещне, като билъ сигуренъ, че и този пжтъ ще му дадатъ да се почерпи. Той почналъ да се кланя на Фиранцо и да му дума раболепно:

— Какво обичашъ, господинъ Стопанино? Съ какво мога да ти услужа, господинъ Стопанино?

А Фиранцо рекълъ:

— Нали си знаешъ работата, мой свинарьо? Даде ли на моитѣ любими прасета жълждъ?

— Не, господарю. Какъ ще имъ дамъ безъ тебе? Нали тебе чакамъ? Но, ако заповѣдашъ, ей сега ще имъ дамъ.

— Добре, дай имъ! Тия господа искатъ да ги видятъ, какъ ще ядатъ.

Додето свинарътъ се бавѣлъ да носи жълждъ, Фиранцо казалъ на месаритѣ:

— Както видѣхте, стоката е отлична. Но едно бихъ ви помолилъ. Недейте уволнява свинаря ми, защото е много привързанъ къмъ моитѣ свини. Ако се научи, че съмъ продалъ стадото, може да полудѣе отъ скръбъ. Той е израстналъ между свини: не може да живѣе безъ тѣхъ.

— Добре, — казали месаритѣ. — Той ще ни бжде полезенъ.

— А какъ ви се видѣ стоката?

— Добро е. Ела да си получишъ паритѣ.

На тръгване Фиранцо пришепналъ на свинаря:

— Тия двама господа ще дойдатъ утре при тебе. Отнасяй се къмъ тѣхъ учтиво и прави, каквото ти кажатъ. Тѣ сж ми близки приятели.

— Разбира се, господарю. Ще постъпвамъ, както ми заповѣдвате. Всичко ще направя, за да ви угодя.

И тоя день свинарътъ получилъ две-три дребни монети и изпратилъ съ поклонъ Фиранцо. А Фиранцо, щомъ си прибралъ паритѣ отъ свинаритѣ, напусналъ Италия и заминалъ за Испания — да си поживѣе на широко.

На другия денъ двамата месари отишли да подбератъ свинитѣ и да ги откаратъ. Княжескиятъ свинаръ ги посрещналъ много любезно, ала — като чулъ, защо сж дошли, — развикалъ се:

— Вие луди ли сте? Махнете се по дяволитѣ! Да ви дамъ да откарате свинитѣ ли? Да не сънувате?

Месаритѣ се спогледнали и си казали:

— Прихванаха го вече. Право ни казваше неговиятъ господарь, че не може да живѣе безъ свинитѣ.

Като оставили свинаря да се навика, додето прегракне, тѣ му рекли спокойно:

— Слушай, човѣче! Ние ще те оставимъ да пачешъ свинитѣ, които купихме отъ господаря ти, но ще трѣбва да откараме половината въ града, на кланицата:

-- Кой ви е продалъ свинитѣ? Моятъ господарь ли? Имате грѣшка. Негово Височество князътъ си не продава свинитѣ.

— Че тѣ не бѣха негови, а на господина, когото ти наричаше Стопанинъ. Той ни ги продаде.

— Стопанинътъ ли? Ще ви дамъ азъ единъ стопанинъ! Той ми каза, че тѣй му било презимето, но той не е стопанинъ на княжескиятъ свини. Господинътъ, който е отишълъ при васъ, е налудничавъ. Той ми плащаше, за да гледа, какъ храня свинитѣ. Никакъвъ господарь не ми е той. Вървете го търсете!

Месаритѣ останали потресени отъ тия думи.

— Истина ли е това, което казвашъ?

— Жива истина е.

— Тогава да намѣримъ оногова, който ни измами.

Но тѣ не могли да го намѣрятъ никжде. Отишли, та се оплакали на княза. Той разследвалъ работата и издалъ присжда: осждилъ хитрия измамникъ на заточение до животъ, като разгласилъ, че Фиранцо — дето и да е — нѣма право да стѣпва вече на италианска земя.

Хитрецътъ поживѣлъ въ Испания, но не минала година — и се затжилъ за родината си. Единъ денъ наелъ кола, насипалъ въ нея прѣстъ, качилъ се и отпжувалъ за Италия. Като стигналъ въ родния си градъ, поржчалъ на коларя да го разходи предъ княжеския дворець. Мжжетѣ отъ двореца го видѣли и съобщили на княза.

— Скоро го хванете и доведете! — заповѣдалъ имъ князътъ. — Той нѣма право да слиза на италианска земя. Ще бжде обесенъ.

Мжжетѣ отишли и съобщили на Фиранцо княжеската заповѣдь. А той имъ казалъ:

— Та тъкмо затова и азъ не искамъ да слѣза, защото гледамъ да изпълнявамъ тая заповѣдь. Трѣбва да знаете, че нозетѣ ми, макаръ и въ тая кола, стоятъ на испанска земя, а не на италианска. Князътъ нѣма защо да се сърди.

Върнали се мжжетѣ и съобщили на княза тия думи. Той се засмѣлъ и рекълъ:

— Хитъръ е тоя проклетникъ Фиранцо! И мене успѣ да надхитри. Кажете му, че му прощавамъ за сега, но другъ пжтъ да си отваря очитѣ.

Наддумване

малоруска приказка

Срещнали се на пътя гражданинъ и селянинъ, и двамата бърбрици.

- Ей, селяко, откъде си?
- Отдалече, господарю, много отдалече.
- Откъде отдалече? Нѣма ли име вашиятъ градъ?
- Има си име, като всѣки градъ.
- Какъ му е името?
- Тамъ е работата, че не е градъ, ами село.
- Какво село?
- Селско село, съ селяци населено.
- Та кажи му името, де!
- Когато сж го кръщавали, не съмъ му билъ на кръщенката.
- А не си ли му чулъ името?
- Не съмъ чулъ.
- Какъ да не си? Нима си глухъ?
- Не съмъ глухъ. Надалеко чувамъ.
- Че какъ може тогава да не си чулъ?
- Ако бѣхъ чулъ, щѣхъ да бжда на магаре или на муле.
- Ами голѣмо ли ви е селото?
- Не съмъ го мѣрилъ още.
- Колко кжщи има?
- Колкото да събере всички селяни и да остане мѣсто за единъ гражданинъ.
- Кжде е това мѣсто за гражданина?
- На гробищата.
- Ами земята ви ражда ли?
- Не ме е още канила да кръщавамъ, та не знамъ.
- За жито те питамъ, байно, за жито!
- Е, та що? За какво жито питашъ? За сурово ли, или за варено?
- Питамъ те, плодородна ли ви е земята? Никне ли много жито по нивята ви?

— Ако не посѣшъ, сто години чакай — нищо нѣма да поникне.

— Друго питамъ азъ.

— Че и азъ ти друго отговарямъ.

— Питамъ те, силна ли вие е земята?

— Не съмъ се борилъ съ нея.

— Ами богати ли ви сж селянитѣ?

— Който има, богатъ е. Който нѣма, сиромахъ е.

— Какъвъ имотъ имате и по колко?

— Жито — цѣли хамбари, овесъ — цѣли човали, ръжъ и царевича — на купища, ракия — цѣли бурета, памукъ — на денкове, а прѣстъ и пѣсъкъ — колкото искашъ.

— А ти защо ходи въ града?

— Скжпо нѣщо да си купя: една крина грахъ.

— Вижъ, това е хубаво.

— Ба, не е яко хубаво.

— Защо да не е?

— Върнахъ се пиянъ, та го разсипахъ.

— Вижъ, това е вече лошо.

— Ба, не е много лошо.

— Че защо?

— Разсипахъ крина, а нагребяхъ две.

— Това, вижъ, е вече хубаво.

— Ба, не е много хубаво.

— Че защо да не е?

— Посѣяхъ граха, но порастна рѣдъкъ.

— Това вече е лошо, струва ми се.

— Хайде де! Не е кой знае колко лошо.

— Та защо?

— Рѣдъкъ излѣзе, но съ едри шушулки.

— Еее, това е вече много хубаво.

— Да имашъ да вземашъ! Не е дипъ хубаво.

— Защо бе, човѣче?

— Тамъ е работата, че поповитѣ свини почнаха да го тжпчатъ. Тжпкаха го, тжпкаха, та го изтжпкаха цѣлия.

— Пази Боже! Това е лошо, селяко.

— Ба, не е много лошо: намира му се цѣръ.

— Какъвъ цѣръ?

— Ето какъвъ. Азъ убихъ поповитѣ свини и на-
солихъ две бѣчви сланина. Крина грахъ — за две бѣчви
сланина: лошо ли е?

- Какъ ще е лошо? Дори много хубаво е.
- Да, но ти си мислишъ така. Не излѣзе много хубаво.
- Защо?
- Зашото поповитѣ псета се научили да вадятъ отъ сланината. Вадили, мъкнали, вадили, мъкнали, додето измъкнали всичката сланина.
- Ахъ, проклетитѣ! Това е много лошо.
- Лошо е, наистина, но не много.
- Защо?
- Азъ убихъ поповитѣ псета, одрахъ ги и съшихъ на жена си кожухъ.
- Да ѝ е честитъ. Вижъ, това е много хубаво.
- Тѣй ти се струва. Не е много хубаво.
- Защо бе?
- Защо ли? Защото жена ми мина край поповия дворъ, попътъ се научилъ за всичко, хваналъ я, па ѝ съблѣкълъ кожуха.
- Охъ, клетата жена! Това е най-лошото.
- Ба, не е. Най-лошото идва после.
- Тѣй ли? Какво е то?
- Какво ли? Такова, че почнахме да се сждимъ съ попа. Продадохъ сивия, конь и червената крава за разноски — и попътъ ме пакъ осжди. Какъ ти се вижда това?
- За тебе — лошо, а за попа — добро, дори много добро.
- Тукъ имашъ грѣшка. Не излѣзе и за него много добро.
- Че защо?
- Една нощъ му подпалихъ купнитѣ сѣно и хамбара съ жито.
- Ееее, това е било за попа много лошо.
- Тѣй ли ти се струва? Никакъ не бѣше лошо за него.
- Че какъ тѣй?
- Излѣзе, че попътъ билъ продалъ сѣното и житото на нѣкакъвъ тръговецъ въ града. Попътъ не изгуби нищо, а мене пипнаха и ме затвориха.
- Ееее, братко, това вече не може да се каже, че е добро.

— Че защо да не е добро? Не излѣзе много лошо.

— Какъ тѣй?

— Какъ ли? Ето какъ, приятельо. Въ затвора се научихъ да плета рибарски мрежи. Занаятъ научихъ, дето се казва; и то — добъръ занаятъ, нали?

— Много добъръ, то се знае. Единъ отъ най-добритѣ и доходни занаяти.

— Тѣй ли мислишъ? Ами ако ти кажа, че не е много добъръ?

— Защо да не е?

— Ще видишъ, защо. Плетохъ мрежи, плетохъ — изплетохъ за три години половина мрежа. И никой не пощѣ да я купи.

— Това вече не е хубаво, байно. Никакъ не е хубаво. Толкова трудъ — и то напраздно.

— Така ли? Ба, приятельо, и тукъ сбърка. Добро излѣзе, макаръ и не съвсемъ.

— Защо?

— Като ме пуснаха отъ затвора, станахъ рибаръ. Ако бѣше купилъ нѣкъси мрежата, нѣмаше съ какво да ловя риба. Разбра ли сега?

— Да, да, разбрахъ. Добре е станало, че си се заловилъ съ рибарство. Дори — много добре.

— Хайде де! Ти не мислишъ, когато приказвашъ. Никакъ не бѣше добре.

— Че защо тѣй?

— Мигаръ мислишъ, че може съ половина мрежа да се хване риба? Никаква риба не хванахъ, ами хванахъ люта треска, та ме тресе цѣла година.

— Ееее, това е вече много лошо. То е, както се казва, отъ лошо по-лошо.

— Де, де! Голѣма дума рече. Не е много лошо, макаръ че и много добро не е.

— Защо?

— Защото, додето боледувахъ, научиха ме добри люде въ болницата да чета.

— Ахаааа! Вижъ, за това вече не може да се каже, че е лошо. Много добро е.

— Ба, зависи. . . . За едни — добро, за други — лошо.

— Какъ тѣй?

— Ще видишъ. Като се научихъ да чета, спомнихъ си, че още отъ предѣдото на предѣдото на моя предѣдо е останала една мждра книжка. Заехъ се да я прочета.

— Много добре си направилъ. Нѣма нищо по-добро отъ това — да прочете човѣкъ мждра книга. Затова се и казва: „Мждра книга — сто очи“.

— Ба, не ще кажешъ следъ малко, че винаги и за всички е тъй.

— Защо? Истината си е истина.

— Слушай по-нататъкъ! Прочетохъ азъ, както ти казахъ мждрата книжка. И знаешъ ли, що пишеше тамъ на едно мѣсто?

— Това не мога да налучкамъ. Ти ще ми кажешъ.

— Тамъ пишеше: „Ставятъ ли се двама да се наддумватъ, или и двамата сж глупави, или и двамата сж лениви.“ А ти какво ще кажешъ на това отгоре?

— Не е вѣрно. Азъ не съмъ поне ни глупавъ, ни ленивъ.

— Че защо да не си?

— Защото съмъ си свършилъ работата и съмъ тръгналъ по разходка. Ей тамъ, край града, ме чака файтонътъ съ два коня. Ще му се кача и ще се върна въ града, а ти ще биешъ пжтъ пеша кой знае до кога. Значи, ако единъ отъ двама ни е ленивъ или глупавъ, не ще да съмъ азъ. Не е ли тъй?

— И тъй е, и не е.

— Че защо?

— Зашото се случва, че понѣкога единъ тръгва съ файтонъ, а се връща пеша, а другъ тръгва пеша, а се връща на конь. Хайде сега, сбогомъ. И тия думи ти стигатъ за сега. А другъ пжтъ, когато се срещнемъ, повечко ще си поприказваме.

Гражданинътъ се обезпокоилъ отъ думитѣ на селянина. Той го викалъ — да го разпита, що иска да каже, но оня си вървѣлъ по пжтя: не се и обръщаль.

Стигналъ гражданинътъ на мѣстото, дето билъ оставилъ своя файтонъ. Не намѣрилъ ни файтонъ, ни коларъ, ни коне.

Каква била работата? Трима крадци се сдружили. Пратили единия да залъже гражданина съ праздни приказки, додето тѣ хванатъ и вържатъ коларя. Като го

вързали, отвлѣкли го и го хвърлили въ рѣката, па от-
вели файтона съ конетѣ и ги продали на пазара. После
настигнали третия си другарь, който се билъ облѣкълъ
въ селски дрехи, и си раздѣлили паритѣ. А граждани-
нѣтъ си останалъ съ мждрата пословица: „Ставятъ ли
се двама да се наддумватъ, или и двамата сж глупави,
или и двамата сж лениви.“

Скжпа му излѣзла поуката, но — нѣма що.

Заварена и доведена

полска приказка

Имало едно време мжжъ и жена. Тъ си имали дъщеря. Жената умрѣла и мжжътъ се поженилъ за вдовица, която му довела още една дъщеря. Мащехата се отнасяла къмъ заварената си дъщеря много лошо: съсипвала я съ работа, не ѝ давала да се нахрани, нито да си отпочине; вдигала я още отъ зори и я карала да преде и тъче до срѣднощъ.

Веднъжъ жената рекла на мжжа си:

— Твоята дъщеря не върши никаква работа тукъ. Незаслужено яде хлѣба ни. Отведи я въ гората: дано тамъ се научи да работи.

Мжжътъ билъ слабъ по нравъ. За да има въ кжщи миръ, послушалъ жена си. Отвелъ дъщеря си въ гората, настанилъ я въ една полусрутена хижа, оставилъ ѝ огниво, кремъкъ, торба съ булгуръ и цѣлъ човалъ вълна, па ѝ казалъ:

— Стъквай си огънь, вари си булгуръ и преди! Гледай да изпредешъ тая вълна, та дано майка ти те прибере отново въ кжщи!

Той си отишълъ, а момата оставилъ да преде. Стъмнило се. Тя запалила огънь и си сварила булгуръ. Дошла една горска мишка.

— Момне, — рекла, — дай ми малко булгурецъ да си хапна!

— Благодаря ти, мишке, — казала момата, — че дойде да се поразговоримъ. Щи ти дамъ да се нахранишъ.

Сипала тя на мишката булгуръ и седнала да яде съ нея. Яли и се разговаряли. Мишката се нахранила и заспала. Къмъ срѣднощъ влѣзла въ хижата една мечка.

— Угаси огъня, момне! — рекла мечката. — Ще играемъ на слѣпа баба. Ето ти това звънче. Ти ще се криешъ и ще звънишъ съ него, а азъ ще те гоня. Ако

те хвана, ще те изямъ. Ако ли се скриешъ и те не намъря, ще ти доведа цѣло хергеле коне и единъ товаръ сребро.

Момата се уплашила. Но мишката ѝ се покатерила на рамото и ѝ пришепнала на ухото:

— Не бой се, момне! Кажи на мечката, че си съгласна, изгаси огъня и се скрий подъ печката. Азъ ще тичамъ вмѣсто тебе и ще дрънкамъ съ звънчето.

Така и направили. Мишката псчнала да тича по хижата, а мечката — подиръ нея. Пипа да я хване — нищо не улавя. Спѣва се, пада. Ядосва се. Почва да реве и да хвърля пънове нелѣво и надѣсно, но все не улучва никого. На разсъмване мечката се уморила.

— Стига, момне! — рекла. — Съсипа ме съ тая игра. Голѣма майсторка си била. Следъ малко ще ти доведа конетѣ и ще ти натоваря среброто. Заслужавашъ тая награда.

Мечката си устояла на думата.

А въ това време жената казала на мъжа си:

— Иди въ гората, та вижъ, колко прежда е изпрела тая нощъ дъщеря ти!

Тя била увѣрена, че звѣроветѣ сж разкъсали момата. Седнала да чака мъжа си — да донесе коститѣ на завареницата.

По едно време кучето се разляло.

— Джафъ-джафъ-джафъ! — викало то. — Иде си господарьтъ съ момата, хергеле коне кара и цѣлъ товаръ сребро. Чувамъ, какъ звънтятъ паритѣ.

— Лъжешъ, омразно псе! — викнала жената. Не звънтятъ сребърни пари, ами тракатъ коститѣ на момата въ човала.

Но ето, че се скръцнала вратнята и въ двора навлѣзли сума коне — кой отъ кой по-хубави. Жената почнала да ги брой. Понеже знаела да брой само до сто, толкова изброила. А конетѣ били три пжти повече. На единъ конь се билъ яхналъ мъжътъ, а на другъ — дъщерята. На трети било натоварено среброто.

— Каква е тая работа? — запитала жената. — Отде е това богатство? Какъ го спечели?

Момата разказала на мащеха си всичко. На жената свѣтнали очитѣ отъ завистъ и тя решила да изпрати дъщеря си, доведеницата. Казала на мъжа си да я отведе въ гората и да я остави въ хижата.

— Моята дъщеря, — рекла, — ще доведе две хергелета коне и два товара жълтици.

Мжжът отвелъ момата въ гората, оставилъ ѝ огниво, кремъкъ, булгуръ и човалъ вълна, па си отишълъ. Тя прела, що прела, па задрѣмала. Спала до вечерята. Като ѝ достудѣло, станала да запали огъня. Сварила булгуръ. Седнала да вечеря. Дошла горската мишка и ѝ се помолила да я нахрани.

— Момне, сладъкъ ли ти е булгурътъ? Дай ми да хапна!

— Махни се отъ тука, проклета мишко! — викнала момата. — Малко сж мишки въ кжши, та трѣбваше и тука да ги намѣря! Не съмъ варила тоя булгуръ за тебе.

Мишката продължавала да ѝ се моли. Момата я ударила съ лъжицата и я изпждила. После изела всичкия булгуръ, засипала огъня съ пепель и легнала въ единъ кжтъ да спи.

Къмъ полунощъ дошла мечката и се разревала.

— Кжде си, момне? — викнала тя. — Хайде да играемъ на слѣпа баба!

Момата скочила. Като видѣла мечката, жбитѣ ѝ се разтракали отъ страхъ.

— Ахааа, тукъ ли си била? — рекла мечката. — Ето ти звънчето. Вземи го и бѣгай, та се крий, а азъ ще те гоня. Ако те хвана, ще те изямъ. Ако успѣешъ да се укриешъ, ще ти дамъ две хергелета коне и цѣлъ товаръ жълтици. Хайде трѣгвай!

Момата, треперейки отъ страхъ, взела звънчето и побѣгнала. Кжде да бѣга? Кжде да се крие? А мишката влѣзла въ това време въ хижата и почнала да говори:

— Дето и да се скриешъ, Баба Меца ще те намѣри, ще те хване и ще те разкжса. Пада ти се, зла момне! Сама яде булгуръ — сама играй на слѣпа баба!

Мечката настигнала момата и я хванала. Удушила я и я изела: само коститѣ ѝ оставила.

На заранята жената пратила мжжа си въ гората — да доведе дъщеря ѝ.

— Па гледай да не изпуснешъ нѣкой конь! Дъщеря ми е много майсторка да играе на слѣпа баба. Тя надвиваше всички момичета. Навѣрно ще спечели нѣколко хергелета коне и поне два товара жълтици.

Мжжътъ тръгналъ, а жената седнала на двора да чака. По едно време дошло кучето и почнало да лае.

— Джафъ-джафъ-джафъ! — викало то. — Нѣма да си дойде дъщеря ти. Господарьтъ язди празенъ конь, а въ човала тракатъ кости.

— Лъжешъ, псе проклето! — викнала жената. — Дъщеря ми си иде и кара две хергелета коне. Два коня сж натоварени съ жълтици.

— Джафъ-джафъ-джафъ! — обадило се отново кучето. — Нѣма да се върне. Нѣма да се върне. Мечката я разкъса, само коститѣ ѝ остави.

Жената дала на кучето късъ месо и му рекла:

— Стига си приказвало глупости! Кажй: „Иде си доведеницата, облѣчена въ сърма и свила и много момци я искатъ, а завареницата никой не рачи“.

Кучето изело месото, но пакъ повтаряло каквото си знае.

— Иде си господарьтъ, — казвало то, — и носи въ човала коститѣ на момата. А нашата мома ще се омжи за най-богатия ергень.

Жената давала на кучето и баница, и дробъ, и кървавица, но то лаело както си знае. Била го, а то не преставало.

Най-после мжжътъ се върналъ и донесълъ коститѣ на доведената дъщеря. Като ги видѣла, мащехата умрѣла отъ мъка.

А заварената мома се наистина омжила за най-богатия момъкъ отъ селото и заживѣла щастливо съ негс.

Твърдоглава жена

сръбска приказка

Живѣли едно време мжжъ и жена. Той билъ крътъкъ и отстѣпчивъ, а тя — твърдоглава и свадлива. Не могла да претърпи — да ѝ се каже, че нѣма право. И мжжътъ билъ принуденъ, за да има миръ вкѣщи, да ѝ дава право въ всичко. Но той видѣлъ, че — колкото повече ѝ отстѣпва, толкова повече тя се озлобява. И единъ день решилъ — за напредъ да постѣпва другояче: каже ли тя едно, той да казва тъкмо противното.

Било есенно време, когато жеравитѣ си отиватъ. Мжжътъ и жената седѣли предъ кѣщи. По небето прелѣло ято жерави. Първиятъ билъ много изпреварилъ останалитѣ.

— Виждашъ ли, мжжо? — рекла жената, като се загледала въ птицитѣ. — Тоя тамъ, който хвърчи най-напредъ отъ всички, е мой.

— Не е твой, — казалъ мжжътъ. — Мой е!

— Какъ ще бжде твой, когато азъ съмъ си го избрала и ти казвамъ, че е мой? Мой си е, не е твой! Не ти го давмъ.

— Азъ го и не искамъ отъ тебе, защото си е мой. Сама размисли и ще видишъ, че е мой. Тоя жеравъ е водачъ на ятото, той е главатаръ на другитѣ. А кой е глава на семейството и водачъ въ една кѣща? Мжжътъ. Азъ съмъ мжжъ и тоя жеравъ тамъ е мой, каквото и да приказвашъ ти.

Жената се много ядосала, че за пръвъ пѣтъ презъ живота мжжътъ ѝ не отстѣпва — и то за такава дребна и глупава работа. Скарали се здравата съ него, почнала да го напада, да го хули, да черни и него и цѣлия му родъ, както правятъ всички опърничави жени. А и мжжътъ се държелъ здраво тоя пѣтъ: не отстѣпвалъ. Работата стигнала до бой. Жената се разревала, разритала и викнала колкото може:

— Слушай, проклетъ мжжо! Или ще признаешъ,

че първиятъ жеравъ е мой, или ще умра отъ ядъ. Ще те оставя безъ жена, че да видишъ тогава.

— Какъ ще призная, като не е твой? По-добре — умри! Най-сетне нека и азъ имамъ веднъжъ право. Цѣлъ животъ все азъ ли ще отстѣлвамъ?

Жената легнала, затворила си очитѣ и се престо-рила на умрѣла. Мжжътъ я оставилъ и отишълъ да си гледа работотата. А тя не станала. Лежала и вечерята, и презъ цѣлата нощъ. На сутринята мжжътъ ѝ казалъ:

— Хайде, невѣсто, ставай! Стига си лежала!

— Какъ ще стана? Не разбра ли, че съмъ умрѣла?

— Като си умрѣла, ще отида да повикамъ жена да те окъпе и облѣче, па ще те сложа въ ковчегъ. Тъй се прави съ умрѣлъ човѣкъ.

— Мой ли е първиятъ жеравъ?

— Какъ ще е твой? Нали ти казахъ, че е мой?

— Тогава прави каквото знаешъ! Додето ми не кажешъ, че е мой, нѣма да се съживя.

Мжжътъ отишълъ у съседитѣ и казалъ, че жена му се е поминала. Казалъ и на роднинитѣ. Дошла жена, измила легналата, облѣкла я въ нови дрехи, турила я въ ковчегъ и седнала при нея. А мжжътъ донесълъ свѣщи, запалилъ ги надъ главата на булката си и ѝ пошепналъ:

— Ставай по-скоро, че ще поржчамъ да биятъ камбаната и ще повикамъ попа!

Тя го запитала:

— Мой ли е водачътъ?

— Не е твѣй.

— Тогава викай попа!

Насъбрали се въ кѣщата хора, забила камбаната, дошълъ попътъ, пригответилъ се да опѣва жената. Съпругътъ се навелъ надъ нея, ужъ нарежда цвѣтията, па ѝ казалъ тихичко:

— Стани, додето е време, че следъ малко попътъ ще те опѣе! Ето го, започва вече.

— Ами главатарътъ мой ли е?

— Не е.

— Тогава нека ме опѣятъ!

Започнало се опѣлото. Хората плачели. И мжжътъ се преструвалъ на много наскърбенъ. Додето попътъ изчиталъ последната молитва надъ жената, съ-

пругът се пакъ навелъ, направилъ се, че плаче, и съхленчъ казалъ на легналата:

— Стани най-после! Не разбирашъ ли, че ще те понесатъ къмъ гробищата? Опълото се свърши.

— Ами първиятъ мой ли е?

— Стига си говорила тия глупости! Какъ ще е твой? Нали ти казахъ, че е мой?

— Тогава нека ме носятъ на гробищата!

И наистина, вдигнали жената на носило и я понесли къмъ гробищата. Всички плачели. И мжжътъ се преструвалъ на отчаянъ. Стигнали на гробищата. Спустили ковчега въ гроба. Попътъ прочелъ още една молитва, сетне хвърлилъ шепа пръстъ въ гроба и си тръгналъ. Пристѣпили гробаритѣ, но мжжътъ имъ казалъ:

— Оставете ме: азъ самъ ще я зароя.

После се обърналъ къмъ другитѣ хора и имъ рекълъ:

— И вие си вървете. Отидете и ме почакайте вкжщи. Азъ съмъ обещалъ на жена си, додето бѣше още жива, самъ да я зароя.

Повечето хора си тръгнали. Само нѣколцина се позапрѣли малко — да почакатъ съпруга. А той слѣзълъ въ трапа и казалъ на жена си:

— Глупава жено! Ставай, докле е време! Ако не станешъ, ще те зароя.

А тя го запитала:

— Ами първиятъ мой ли е?

— Не е твой.

— Тогава зараяй ме по-скоро! Азъ не мога да живѣя съ тебе, ако първиятъ жеравъ не е мой.

Като видѣлъ, че твърдоглавата жена предпочита да умре, отколкото да му даде право, мжжътъ решилъ и тоя пжтъ да отстѣпи.

— Добре, — казалъ, — твой е първиятъ, и вториятъ, и третиятъ. . . Всички сж твои.

При тия думи отворилъ ковчега и жената излѣзла. Както била завита въ саванитѣ, тя се затичая следъ хората и се развикала:

— Чакайте, хеееей, хора! Чакайте да ви кажанѣщо! Първиятъ е мой. Она, който е най-напредъ отъ всички, е мой. Мой е, мооооой!

Като я видѣли, всички хора се разбѣгали. Тѣя помислили, че се е вампирясала. Знаели я, че е проклета.

па и думитѣ които говорѣла, имъ се сторили думи на вампиръ, а не на човѣкъ. Попътъ, който вървѣлъ най-напредъ отъ всички, се уплашилъ най-много: той се затичалъ къмъ дома си съ всичката си сила, понеже се уплашилъ — да не би вампирката да казва, че той е неенъ.

Жената си отишла тичешкомъ вжщи, като продължавала да вика:

— Мой е, мой! Първиятъ е мой! И вториятъ, и третиятъ, и четвъртиятъ . . . Всички сж мои.

Тя викала така отъ радостъ, че и тоя пжтъ, както винаги, е излѣзла права. Но мжжетѣ, които се били насъбрали да чакатъ съпруга, за да седнатъ съ него на заупокойна трапеза, сжщо я помислили за вампирка. Тѣ се нахвърлили върху нея съ тоягитѣ си и почнали да я биятъ, викайки:

— Твои ли сме? Всички ли сме твои? Ще видишъ ти, какъ се бѣга отъ гробищата.

И — додето да дойде мжжъ ѝ, да имъ разясни, каква е работата, — тѣ пребили жената. Още сжщия день тя била заровена, но никой не дошълъ да ѝ каже:

— Стани, жено! Първиятъ е твой.

Тѣй загинала тя отъ своето твърдоглавие.

Снѣжниятъ исполинъ

американска приказка

Далече на северъ, въ едно индийско село, живѣла една жена съ мъжа си. Той билъ лошъ човѣкъ, постоянно се каралъ на жена си и често я биелъ. Тя решила да избѣга. Презъ една зимна нощъ, когато мъжътъ се върналъ вкъщи и набилъ жена си, тя го почакала да заспи, а после излѣзла отъ колибата, като взела съ себе си една кошница съ малко храна, огниво, кремъкъ и праханъ, за да си стѣква огънь, когато замръкне.

Изминала селото и тръгнала по полето, покрито съ снѣгъ. Вървѣла все къмъ северъ. Понеже се боела — да не би да я видятъ хора и да кажатъ на мъжа ѝ, а той да я настигне и върне, — не влизала въ никое село. Види ли наблизко заселище, отбивала се отъ пътя, за да заобиколи, та да я не види никой. Тѣй се скитала тя много дни и нощи. Малкото храна, що била понесла, се свършила. А жената не смѣла да се отбие до никое човѣшко живѣлище — да попроси храна. Почнала да яде снѣгъ.

Колкото повече вървѣла, толкова по-студено ставало. Една нощъ студътъ се усилилъ дотамъ, че жената се уплашила — да не би да замръзне. Нѣмало кжде да се подслони отъ ужасния вѣтъръ. Съ голѣма мъка тя успѣла да отиде малко по натамъ, и тогава намѣрила мѣсто за нощувка. Това мѣсто приличало на голѣмо бърдо съ петъ върха, сѣщо като кракъ на легналъ човѣкъ. Между върховетъ било заветъ.

Жената разчистила снѣга между два отъ тия върхове, които приличали на прѣсти, и се свила да спи. Тамъ било топло и удобно, тъкмо като за почивка. Спала жената чакъ до сутринята. Като се разсъмнало, тръгнала пакъ, все въ сѣщата посока. Надвечерь стигнала до една полегата снѣжна планина. Подъ нея имало дълга котловина. Планината приличала на чо-

вѣшко колѣно. Когато почнало да се мръква, жената се настанила въ котловината и преспала тамъ на топло.

Тѣй пжтувала жената още нѣколко деня. Веднѣжъ преспала на заветъ подъ една планина, която приличала на бедро, другъ пжтъ — въ една долчинка, която наподобявала голѣмъ пжпъ, следъ това — между две много широки и сплескани могили, прилични на гърди. На заранѣта отново потеглила на пжтъ и — като вървѣла цѣлъ день по страшень студъ и снѣжна буря, вечерѣта стигнала до една топла пещера, дето побързала да се скрие. Тамъ тя преспала тѣй добре, както не била спала никога презъ живота си, дори и когато била въ родната си колиба.

Толкова топло и удобно било на жената въ тая пещера, че на заранѣта ѝ се не ставало. Тя била и много уморена отъ дългия пжтъ. Решила да не става, а да си полежи, додето се отмори добре. Но, по едно време, тъкмо отъ тамъ, дето ѝ били нозетѣ, се зачулъ силень гласъ:

— Кой ми е легналъ въ устата? Кой си ти и отде си дошълъ? Да не би да си човѣкъ?

Жената се уплашила. Тя не знаела, кой е този, който я пита. Но най-сетне се насърдила и разказала всичко. Когато свършила, гласътъ се обадилъ отново:

— Щомъ си толкова нещастна, остани при мене! Но другъ пжтъ недей да ми влизашъ въ устата, нито да лѣгашъ близо до устата ми, че може да те сполети нѣщо лошо. Ако кихна, ще те хвърля високо-високо-високо, та ще отидешъ кой знае кжде и ще паднешъ мъртва. Ти трѣбва да си гладна. Ще ти намѣря нѣщо да хапнешъ.

Тогава жената разбрала, че отъ много дни насамъ е вървѣла все по огромното тѣло на нѣкакъвъ исполинъ. Както седѣла, изведнѣжъ се стъмнило; единъ голѣмъ черенъ облакъ се понесълъ по небето, а после почналъ да слиза къмъ земята. Когато облакътъ се надвесилъ право надъ жената, тя разбрала, че то не е облакъ, ами е ржката на исполина, която ѝ подала единъ северень елень.

Въ сжщото време се чулъ гласътъ на исполина:

— Вземи това, та го изпечи и се нахрани!

Жената набрала сжчки отъ гжстия хрусталакъ, що растѣлъ наблизо, напалила огънь, опекла месото и се

наяла. Тоя хрсталакъ билъ часть отъ брадата на северния исполинъ, но — види се — великанътъ не усѣтилъ нищо, защото не казалъ дума.

Когато се нахранила, исполинътъ рекълъ:

— Влѣзъ въ брадата ми и се скрий на най-дълбокото мѣсто, дето хрсталакътъ е най-гжстъ. Трѣбва да се махнешъ отъ устата ми, защото ще въздъхна и ще духна силно — да изхвърля скрежа, който ми се е насъбралъ въ гърлото и дробоветъ.

Жената навлѣзла въ брадата на исполина и се скрила между най-гжститѣ клони. Изведнѣжъ надъ нея се пронесла ужасна буря и снѣжна вѣявица. Нищо се не виждало отъ снѣгъ. Но, следъ малко, небето се прояснило отново, само че въ хрсталака билъ навалѣлъ дебелъ снѣгъ.

Къмъ пладне исполинътъ казалъ на жената:

— Намѣри си нѣкжде мѣсто, та си направи колиба отъ клонитѣ на брадата ми. Тамъ ще спишъ, тамъ ще живѣешъ. Въ устата ми е опасно.

Жената тръгнала да оглежда мѣстото. Най-сетне намѣрила удобна вдлъбнатина, малко надъ лѣвата ноздра на исполина, и тамъ си сградила колиба, като накаршила клони отъ брадата му. Въ тая колиба тя преживѣла дълго време. Не се знае — колко: жената била забравила да брои днитѣ. Исполинътъ ѝ давалъ отъ време на време храна: елени, тюлени, моржове и други животни. Тя ги дерела, отъ кожата имъ си правела дрехи, а месото печела и ядѣла. Натрупали се много кожи и тя почнала да ги нарежда по носа на великана, за да се сушатъ.

Право е, че и щастieto омръзва на човѣка. Колкото и спокойно да живѣела жената въ колибата, край ноздрата на северния исполинъ, почнало да ѝ досажда. Нѣмало кой да я бие, наистина. Храна имало повече, отколкото ѝ трѣбвало. Всичко било по-добро, отколкото въ селото, при оня жестокъ мжжъ. Но на жената почнало все по-често и по-често да домжчпява за селото. Тя дори си и поплаквала отъ време на време.

Северниятъ исполинъ разбралъ това. Той го усѣщалъ най-напредъ по топлинтѣ сълзи, които капѣли по лицето му вечеръ, когато жената се прибере и почне да си мисли за село, за познати и роднини, дори и за лошия мжжъ.

Една заранъ той попиталъ жената, дали не иска да се върне при мъжа си.

— Да, — отвърнала тя, — иска ми се. И отдавна бихъ си тргнала, ако не ме бѣше страхъ отъ мъжа ми. Той ще почне пакъ да ме бие, да ми се кара и да ме изтезава. А вжщи нѣма кой да ме защити. Нѣкой денъ може, като се ядоса, да ме пребие.

— Азъ ще те защищавамъ, — рекълъ исполинътъ. — Ще ти идвамъ на помощъ, когато ме повикашъ, колкото и да съмъ далекъ отъ селото ви. Моето име е Кинекъ. Щомъ кажешъ: „Кинекъ, Кинекъ! Ела ми помогни!“ — азъ ще направя каквото трѣбва. Ти отрѣжи ушитѣ отъ всички кожи, които си насѣбрала, и ги нареди въ кошницата. После седни предъ устата ми и се не бой. Ще се намѣришъ веднага предъ селото.

Жената прибрала ушитѣ отъ кожата, взела кошницата на скута си и седнала предъ устата на исполина. Следъ малко се вдигнала страшна снѣжна буря. Вѣтерътъ понесълъ жената и тя заспала. А въ това време, додето тя се носела къмъ селото, исполинътъ се обърналъ на другата си страна и казалъ:

— На време си отиде тая клета жена. Уморилъ се бѣхъ да лежа все на едната си страна. Ако тя бѣше останала тукъ, щѣхъ — безъ да искамъ — да я смажа, когато се обърна въ съня си.

Тя била далече. Събудила се, чакъ когато се намѣрила предъ селото. Отначало не ѝ се вѣрвало, че вѣтрътъ я е занесълъ толкова скоро тамъ, но по едно време чула, че лаятъ псета и познала гласа на тѣхното куче. Жената почакала, докле се мръкне, и по тъмно се запѣтила къмъ къщи. Тя оставила предъ вратата кошницата и влѣзла въ колибата. Мжжъ ѝ се много зарадвалъ, като я видѣлъ. Той отдавна я билъ оплакалъ, както се оплаква мъртвецъ. Разпиталъ я, къде е била, и тя му разказала всичко, а той обещалъ, че за напредъ ще се отнася съ нея винаги добре: нѣма никога да ѝ се кара, нито да я бие.

На сутринята, когато жената излѣзла, видѣла, предъ колибата голѣмъ купъ кожи, все скъпи и хубави: ушитѣ се били превърнали на кожи. Повикала мъжа си и му казала, отде сж тия кожи. Продали ги и взели много пари. Станали най-богати въ селото.

Следъ нѣкое време умрѣлъ главатарѣтъ и мжжѣ избрали за главатарѣ тоя мжжѣ. Жената се зарадвала, но тя се зарадвала още повече, когато ѝ се родило подирѣ това момче. Отъ благодарность къмъ северния исполинѣ, тя нарекла сина си Кинекѣ. Момчето растѣло бързо. За нѣколко години станало най-силно и най-яко отъ всички момчета въ селото.

Бащата застарѣлъ. Той почналъ да забравя обещанието, което билъ далъ на майката — да се отнася къмъ нея нѣжно. Често се връщалъ вкжщи намусенѣ, каралъ се, не му се угаждало. Понѣкога замахвалъ и да удари жена си. Веднѣжъ се върналъ ядосанѣ. За нищо и никакво се развикалъ и вдигналъ тояга да бие жената. Тя побѣгнала, но се спънала на двора и паднала. Когато той я настигналъ и замахналъ да я удари, жената си спомнила за великана и надала викъ:

— Кинеееекъ! Кинеееекъ! Ела ме запази, че мжжѣ ми ще ме пребие!

Щомъ рекла това, изведнѣжъ се извила снѣжна вихрушка, вдигнала главатарѣ и го отнесла, та се вече ни чулъ ни видѣлъ.

Младиятъ Кинекѣ порастналъ. Той станалъ хубавецѣ, силенѣ мжжѣ и опитенѣ ловецѣ. Но по нравѣ се метналъ на баща си: като него билъ намусенѣ и заядливиѣ. Съ майка си той се не каралъ, но пѣкъ съ всички мжже и момци враждувалъ.

Една вечерѣ, като се прибралъ вкжщи, казалъ на майка си, че се билъ скаралъ съ двама другари, когато билъ на ловѣ, и ги убилъ. Тя се уплашила.

— Какво ще стане сега, синко? — рекла. — Роднинитѣ на убититѣ ще искатъ да си отмѣстятъ. Тѣ ще те гонятъ и дебнатъ, за да те убиятъ. Какъ да те укрія. Кжде ще избѣгашъ?

— Никжде нѣма да бѣгамъ, — казалъ троснато младиятъ Кинекѣ. — Никой не ще посмѣе да ме закачи. Ако ме закачи нѣкой, ще си намѣри смъртта.

— Недей приказва такива думи, синко! Съ баща ти се случи нещастие, тъкмо поради тоя неговъ гнѣвъ. Великанѣтъ го вдигна и отнесе на северѣ; въ царството на леда, защото сърдцето му бѣше ледно.

— Щомъ е той, нека отнесе и мене!

Минало се време. Никой не потърсилъ отмъщение — било поради това, че роднинитѣ на убититѣ се плашели отъ Кинека, било — понеже никой не можель да докаже, че той е убиецетъ: никой не ги билъ видѣлъ. Полека-лека всичко се забравило.

Но веднѣжъ Кинекъ се върналъ посрѣдъ бѣлъ день и казалъ на майка си, че пакъ е убилъ човѣкъ.

— Въ тебе се е вселилъ духътъ на баща ти, — казала тя. — Но той поне не убиваше, макаръ и да биеше, безъ да мисли, правъ ли е — или не е. А ти почна да убивашъ. Това е звѣрско, синко: не е човѣшко.

Отъ тоя день Кинекъ се всѣки день скарвалъ ту съ тогова, ту — съ оногова. И повечето пжти свадитѣ се свършвали съ убийство. Той избилъ толкова свѣтъ, че селото почнало да го заплашва. Женитѣ казвали на майка му:

— Ако не изпждишъ тоя разбойникъ, ще ти запалимъ къщата — и ти ще изгоришъ заедно съ него.

И тя казала на сина си, че не може вече да живѣе съ него: или той да напусне колибата, или тя ще избѣга отново при северния великанъ.

— Добре, — рекълъ Кинекъ, — азъ ще си отида. Ще напусна селото и ще вървя при баща си. Оставямъ ти много месо и кожи: нѣма да гладувашъ. И струва ми се, че подиръ години ще се върна въ селото, заедно съ своя баща. Ще го намѣря и доведа.

Кинекъ трѣгналъ вечерята право на северъ, по сжщия пжтъ, по които била минала преди много-много години майка му. И той спалъ между прѣститѣ на крака на великана, подъ колѣното му, до бедрото му, на пжпа му, между гърдитѣ му и, най-последно, въ храс-талака на брадата му, която била много порасла: приличала на гора

Великанътъ го разпиталъ, кой е и откъде е.

— Азъ съмъ Кинекъ, синъ на оная жена, която си нѣкога приелъ и хранилъ тукъ.

— Тѣй ли? А, да, спомнямъ си, макаръ че то бѣше — струва ми се — много отдавна. Ти се казвашъ Кинекъ, нали? Драго ми е, че носишъ моето име. Добре си дошълъ. Ще ми бждешъ гостенинъ. Но само едно ще ти кажа: не се приближавай до устнитѣ ми, че инакъ ще загинешъ.

— Какъ ще загина?

— Както загина баща ти.

Повече отъ това исполинътъ не казалъ: той не билъ никакъ отъ приказливитѣ, И Кинекъ разбралъ, че и да пита, нѣма да научи. Нѣколко деня той прекаралъ тихо и спокойно въ колибата, която си направилъ тамъ, дето била нѣкога колибата на майка му. Великанътъ му поднасялъ всѣки денъ по нѣкое животно — да яде. Но момъкътъ не билъ свикналъ на миренъ животъ. Той искалъ да се скара, да се сбие съ нѣкого. А тамъ нѣмало — съ кого. Да се бие съ исполина, разбира се, той и не помислювалъ: какъ ще се бие съ тогова, който е хиляди пѣти посиленъ отъ него? Но той можелъ поне да се скара съ великана. Само трѣбвало да намѣри причина.

И ето, момъкътъ си казалъ:

— Исполинътъ ми забрани да се приближавамъ до устнитѣ му. Разбирамъ азъ, защо: защото той е затворилъ въ устата си моя баща. Затворилъ го е и не го пуска да излѣзе. Страхъ го е да не би азъ да го пусна. Ще видимъ!

И той трѣгналъ къмъ устата на великана. Дълго се катерилъ, додето се промъкне между гжститѣ клони на хресталака, които образуватъ брадата на исполинския човѣкъ. Найсетне стигналъ до устнитѣ, изкачилъ се на едната и надникналъ въ устата.

Но тъкмо тогава на великана се прищѣло да кихне. И той кихналъ, защото не знаелъ, че Кинекъ се разхожда около устата му. Момъкътъ билъ вдигнатъ отъ страшния вѣтъръ толкова нависоко и съ такава сила, че следъ това нито го видѣлъ нѣкой, нито чулъ нѣщо за него. Тъкмо тъй — както казвалъ исполинътъ: и той загиналъ отъ оная смъртъ, отъ която загиналъ преди това баща му.

Индийцитѣ, които живѣятъ на северъ, знаятъ, че далечъ отъ тѣхнитѣ села, чакъ въ леденитѣ планини, дето не смѣ вече никой да отиде, и днесъ живѣе северниятъ исполинъ. Понѣкога той лежи по цѣли години — ту на едната си страна, ту — на другата. А после туку стане и трѣгне къмъ северъ, къмъ страната

на сребърното сияние. Скита се, скита, па се върне отново въ страната на леденитѣ планини. Следъ оная жена не се е вестилъ човѣкъ да каже, че го е виждалъ. Но всички знаятъ, че великантъ е още тамъ. Когато се зададе отъ северъ силна снѣжна вѣявица, старцитѣ казватъ:

— Северниятъ исполинъ киха.

Заякътъ и Месецътъ

негърска приказка

Веднѣжъ месецътъ, като изгрѣлъ, видѣлъ селяни, че се прибиратъ отъ полска работа и пѣятъ. Той си казалъ:

— Тия хора ми се радватъ, че съмъ изгрѣлъ, за да имъ свѣтя по пжтя. Тѣ ме поздравяватъ съ пѣсни. Ще трѣбва да ги наградя нѣкакъ.

Той извикалъ брѣмбара Сѣчко-Бечко, който обича да се разхожда по месечинка, и му рекълъ:

Ще отидешъ при хората и ще имъ кажешъ, че съмъ решилъ да имъ направя голѣмо добро. Както изгрѣвамъ и залѣзвамъ, сиречь, умирамъ и се раждамъ отново, ще направя и тѣхъ — следъ като умратъ, да се родятъ отново. Тѣй ще умиратъ и ще се раждатъ постоянно. Това имъ кажи! Мисля, че ще се зарадватъ.

Сѣчко-Бечко трѣгналъ, но вървѣлъ бавно, както билъ свикналъ. Па и месецътъ му казалъ, че трѣбва да не бърза. Като излѣзълъ на полето, — а то било вече на сутринята, — съзрѣлъ го заякътъ и го попиталъ, накжде е трѣгналъ.

Брѣмбарътъ казалъ:

— Праща ме месецътъ да отида при хората, за да имъ кажа нѣщо хубаво.

— Какво ще имъ кажешъ?

— Ще имъ кажа, че — както месецътъ изгрѣва и залѣзва, тѣй и тѣ се раждатъ и умиратъ.

— Само това ли ще имъ изкажешъ? Че тѣ го знаятъ и безъ да имъ го казвашъ.

— Не е само това: има още. Ще имъ кажа, че както месецътъ изгрѣва отново, следъ като е залѣзълъ, тѣй занаятъ и тѣ ще се раждатъ отново, следъ като сж умрѣли. Това е вече друго нѣщо, нали?

— Ба, то си е сжщото нѣщо, само че ти го каза първия пжтъ отпредъ назадъ, а после отзадъ напредъ.

Ами ще те награди ли месецътъ, — като кажешъ това на хората?

— Вижъ, за награда не сме приказвали. Но все ми се струва, че ще бжда награденъ.

Ти вървишъ много бавно, приятелю. Додето стигнешъ до хората, тѣ ще измратъ до единъ и нѣма да има кой да чуе новината. Не е ли по-добре да отида азъ? Ти ме знаешъ, че съмъ отъ бързитѣ.

То се знае, че заякътъ се полакомилъ за наградата. Но Сѣчко-Бечко му казалъ, че — щомъ е обещалъ на месеца да свърши една работа — ще я свърши маркаръ и късно. Раздѣлили се.

Заякътъ си рекълъ:

— Додето тоя тромавъ Сѣчко-Бечко се догътре до първото село, азъ ще отида сто пжти и сто пжти ще се върна. Ще обадя на месеца, че съмъ видѣлъ пратеника му на пжтя, какъ бере душа, и че ми е поржчалъ да кажа на хората ония думи.

Какви думи — заякътъ не помнѣлъ вече точно. Но той билъ увѣренъ, че ще си ги спомни, щомъ стане нужда.

И той изтичалъ до селото, събралъ хората и имъ казалъ:

— Слушайте, що ми поржча месецътъ да ви кажа. „Кажи на хората“, — ми рече той, — „че — както азъ залѣзвамъ, тѣй и тѣ умиратъ; и както азъ умирамъ, тѣй и тѣ залѣзватъ“. Чухте ли? Радвате ли се? Дайте ми сега награда, че ви казахъ новината.

Но хората се ядосали, защото си помислили, че заякътъ имъ се подиграва. Вдигнали сопи да го биятъ. Много бой изялъ той, додето се откъсне да избѣга.

Заякътъ дошълъ на себе си чакъ въ гората. Той почналъ да проклия хората, заради тѣхната неблагодарность. После решилъ да отиде при месеца и да му се оплаче. То се разбира, че поне тамъ ще бжде награденъ.

Стигналъ той въ сребърната колиба на месеца. Поклонилъ се и казалъ:

— Казахъ на хората каквото трѣбва.

— Тѣй ли? Че азъ не съмъ те пращалъ никому нищо да казвашъ.

— Но нали бѣше пратилъ Сѣчка-Бечка? Азъ го намѣрихъ край пжтя, че бере душа отъ умора. Той ми

каза твоитѣ думи и азъ побързахъ да зарадвамъ съ тѣхъ хората.

— Не си сторилъ зле. Ами тѣ зарадваха ли се много?

— Никакъ не се зарадваха. Вмѣсто да ми се отблагодарятъ съ нѣкой даръ, тѣ ме съсипаха отъ бой. Едвамъ се отървахъ.

— Повтори ми, що си имъ казалъ!

— Казахъ имъ: „Както месецътъ залѣзва, тѣй и вие умираете; и както месецътъ умира, тѣй и вие залѣзвате.“ Мисля, че не съмъ сбъркалъ. Имай предъ видъ и това, че за много кжсо време съмъ изпълнилъ поржчката.

Месецътъ се ядосалъ. Той викналъ:

— Какъ смѣешъ да казвашъ отъ мое име на хората думи, които никога не съмъ казвалъ?

И го цапналъ съ тоягата си по носа. Отъ тогава муцуната на заяка е разцепена надъ устата.

А брѣмбѣрътъ отишълъ при хората много по-късно отъ заяка. Той имъ предалъ истинскитѣ думи, що билъ му казалъ месецътъ, но хората се били напатели отъ подигравката на заяка, та му не повѣрвали. Затова и до днесъ много малко хора вѣрватъ, че — следъ като умратъ, ще се родятъ отново подиръ време. Месецътъ наградилъ брѣмбара, като му далъ най-дългитѣ рога, каквито иматъ насѣкомитѣ. И затова между всички брѣмбари, бубулечки и пеперуди, Сѣчко-Бечко има и днесъ най-голѣми рога. Тѣ сж толкова дълги, че му прѣчатъ да върви.

Хиена чакалъ

хотентотска приказка

Въ старо време животнитѣ се не ядѣли едно друго. Тѣ се хранѣли всички съ трева, корени, листа и плодове. Но една година се явили отнѣкъде скакалци: едри, като лястовици, лакоми, ненаситни. Тѣ били толкова много на брой, че дето се вестятъ, покривали небето, като черенъ облакъ. Скакалицитѣ изполяли всичко, що срещнали по пътя си: и трева и стръкове, и листа, и плодове, та дори изгризали и кората на младочкитѣ.

Настѣпилъ гладъ по цѣлата земя. Никое животно не можело да намѣри храна. Птицитѣ стоели, като заковани, по клонитѣ на дървесата, а четриногитѣ—предъ дупкитѣ си; скръбно гледали тѣ и не знаели, кжде да отидатъ за да потърсятъ нѣщо за ядене.

Хиената — следъ като гладувала дълго време — отишла въ гората, като се надявала, че тамъ все ще намѣри нѣщо да хапне. Тя си казвала:

— Ако скакалицитѣ сж изяли листата и опасли тревата, не сж унищожили цѣлата гора. Не може да нѣма тамъ храна. Ще потърся.

Но — колкото и да търсила — не намѣрила. Тукъ-таме стърчели недогризани стѣбла на младочки, които тя почнала да гризе. Но тѣ я не наситили: търбухътъ ѝ билъ празенъ. Както се лутала по гората, видѣла бѣло стадо маймуни, които се кжпѣли въ едно езеро.

Хиената си рекла тогава:

— Гладна съмъ. А тия маймуни изглежда, че сж сити. Ако не бѣха се наяли съ нѣщо, нѣмаше да тръгнатъ да се кжпятъ. Нѣма правда на тоя свѣтъ; единъ яде до пресита, а другъ гладува. Ще изямъ една маймуна, па каквото ще да става.

И хиената се приближила къмъ маймунитѣ, па ги поздравила любезно и ги попитала:

— Може ли да се окжпя и азъ въ вашето езеро, сестрици? Искамъ да се поразхладя.

— Разбира се, — отвърнали добритъ маймуни. — То се знае, че можешъ. Езерото е толкова наше, колкото е и твое. Кжпи се, додето ти е воля!

Хиената се гурнала, заедно съ маймунитъ, въ езерото и почнала да се кжпе. Тя се показвала много любезна и правила разни смъхории, за да развеселява маймунитъ; а тъ обичатъ това. Но по едно време, безъ да я забележатъ другитъ, тя заплувала близо до една тлъста маймуна, скочила ѝ на гърба и — бързо, като свѣткавица, — я потопила въ водата, дето я подържала, докле се удави, а после я скрила въ трънитъ, край езерото.

Всичко това станало толкова бързо, че никоя маймуна не видѣла нищо. Като се изкжпали, маймунитъ си тръгнали, а хиената отишла съ тѣхъ да ти изпрати. Изпратила ги тя донѣкжде, па се върнала при езерото, грабнала удавената маймуна и я отмъкнала въ една дупка, дето я изяла.

Когато си отишли вкжщи, маймунитъ видѣли, че нѣма една отъ тѣхъ.

— Кжде ли е останала? — почнали да се питатъ една друга, но никоя не можела да каже нищо.

Пратили да я търсятъ, но не я намѣрили. Тогава на маймунитъ станало много мъчно. Освенъ това, почнали съ уплаха да подозиратъ, че хиената е отвлѣкла нѣкжде другарката имъ. А щомъ е отвлѣкла нея, може да отвлѣче и всѣка отъ тѣхъ. Когато на другия день се събрали отново край езерото, хиената пакъ дошла при тѣхъ.

— Е, ще се кжпемъ ли? — запитала. — Мене ми се много хареса кжпането, та дойдохъ и днесъ да се окжпя.

А маймунитъ казали:

— Насъ почна да ни е страхъ отъ такова кжпане, заедно съ тебе. Вчера сладъ като се върнахме вкжщи, видѣхме, че една наша другарка се изгубила нѣкжде. Да не би ти да си ѝ направила нѣщо лошо, та я нѣма?

Хиената се престорила на оскърбена и отвърнала:

— Какво искате да кажете сестри-маймуни? Да не би да ме клеветите, че съмъ я убила? Та не помните ли, че и азъ излѣзохъ, заедно съ васъ, отъ водата и ви из-

пратихъ далече-далече въ гората? Видѣхте ли по мене кръвъ? И какъ ще допуснете, че азъ ямъ месо отъ животно, което прилича на мене? Нима не знаете, че който яде месо полудява? Вижте ме добре: луда ли съмъ?

Но маймунитѣ ѝ казали, че — колкото и да се оправдава — тѣ не щатъ да се кжпятъ, додето тя е при тѣхъ. И тя се прибрала навжсена и умислена въ дупката. Месото се свършило, а хиената не знаела, какъ да намѣри нова плячка.

На другата заранъ тя отишла преди маймунитѣ при езерото, па се скрила въ трънитѣ, но си приготвила единъ доста едъръ камъкъ. Маймунитѣ надошли и, като видѣли, че нѣма хиената, почнали да се кжпятъ. А тя ги гледала и следѣла: не ги испускала отъ очитѣ си. Когато едно маймунче се приближило до оня брѣгъ, дето билъ трънакътъ, хиената хвърлила ловко камъка, та ударила маймунчето по главата и то се удавило. Маймунитѣ видѣли това; тѣ се изплашили и се разбѣгали. А хиената прибрала плячката и си отишла доволна.

Тоя день, на хиената дошълъ гостенинъ — братовчедътъ ѝ чакалътъ. И той, клетиятъ, отъ дълго време се луталъ да дири храна, но не намиралъ. А нѣкои негови сродници му казали, че виждатъ хиената — огоена и здрава.

— Изглежда, че си похапва добре, щомъ дебелѣе, — казали му тѣ. — Трѣбва да си има много запаси съ храна, останали отъ доброто старо време. Иди я потърси! Тя е нѣкжде въ гората.

И чакалътъ намѣрилъ хиената, че се е разположила въ дупката си и—яде ли, яде. Просто—да ѝ завидишъ!

— Мила лельо, — рекълъ умилно чакалътъ. — Жена ми и децата ми умиратъ отъ гладъ. Мене вече остави: азъ съмъ привикналъ! Но за тѣхъ ми е жалъ. Не можешъ ли да ми покажешъ нѣкжде малко храница? Или пкъкъ да ми дадешъ въ заемъ отъ своята? Гледамъ — ти ядешъ нѣщо.

Хиената разбрала, че гладниятъ ѝ братовчедъ би можалъ да ѝ бжде полезенъ въ лова на маймуни. Затова се отнесла любезно къмъ него. Дала му малко месо, па му казала:

— Ако ти се понрави тая храна, ела утре заранъ, да те науча, кжде се намира тя!

На сутринта чакалътъ дошълъ рано-рано. Хиената го отвела при езерото, скрила го въ трънака и му казала:

— Сега ще те видя—бива ли те за ловець. Следъ малко ще надойдатъ маймуни да се кжпять. Ти ще хванешъ нѣкоя отъ тѣхъ, безъ да те види нѣкой, па ще я удавишъ въ водата и ще ми я донесешъ. Азъ ще се върна сега вкжши и тамъ ще те чакамъ. Ще си раздѣлимъ месото, както е най-справедливо. Хайде сега, да ти е лека ржката! На случка!

Малко следъ това надошли маймунитѣ и почнали да се кжпять. Чакалътъ билъ дребенъ, та го не забележили, когато се измъкналъ отъ трънетѣ и влѣзълъ въ езерото. А той билъ много добъръ плувецъ. Приближилъ се подъ водата до една маймуна, стисналъ я за крака и я смъкналъ подъ водата, та я удавилъ. После се скрилъ отново въ трънака, безъ да го забележатъ маймунитѣ. Когато тѣ си отишли, чакалътъ отвлѣкълъ плячката въ дупката на хиената. Като оставилъ маймуната, рекълъ:

— Ти ме научи да ловя лозъ: благодаря ти. Виждашъ, че знамъ вече, какъ става това. Сега раздѣли плячката между двама ни.

Хиената отсѣкла единъ малкъ кжсъ и го подала на чакала, а тя взела останалото. Чакалътъ запиталъ:

— Справедливъ ли е дѣлежътъ, лельо? Гледамъ — частитѣ не сж равни,

— Справедливъ е, — отвърнала спокойно хиената.

— Голѣмиятъ взема винаги повече, а малкиятъ по-малко: това е то справедливостъ, ако разбирашъ отъ тия работи. Премѣри месото, що ти дадохъ: ще видишъ, че е дълго колкото тебе. А останалото е малко по-кжсо отъ мене, но — нищо. Отъ мене да мине!

Тая справедливостъ се видѣла на чакала несправедлива. Но той не възразилъ. Прибралъ си дѣла спокойно и го отнесълъ у дома си. Ала по пжтя си рекълъ:

— Ти ми показа що е справедливостъ, а азъ ще ти покажа пкъ, що се казва признателностъ. Ще видишъ, докжде може да те докара твоята ненасита.

На другия день чакалътъ отишълъ самъ на ловъ и успѣлъ да улови подъ водата една едра и тлъста маймуна. Когато я хваналъ за крака, тя се разпищѣла и другитѣ маймуни се разбѣгали бързешкомъ — която

кждето види. Но и тоя пжть тѣ не разбрали, кой е злосторникътъ, защото не забелязали чакала.

А той измъкналъ маймуната, отвлѣкълъ я и я оставилъ предъ дупката на хиената, която спѣла, та не узнала нищо. Веднага следъ това чакалътъ отишълъ при маймунитѣ и имъ казалъ:

— Като минавахъ преди малко презъ гората, видѣхъ на едно мѣсто, предъ дупката на леля ми — хиената едно животно, което прилича по всичко на васъ. Стори ми се умрѣло. Ако искате да го погребете, елате да ви го покажа.

Всички маймуни тръгнаха следъ чакала и видѣли своята мъртва сестра, легнала предъ дупката на хиената.

Чакъ сега разбрахме, — рекли тѣ, — кой е избивалъ нашитѣ сестри и деца. Да го накажемъ, та да не смѣе да върши занаяредъ злосторства!

И, като накършили жилави клони, маймунитѣ заобиколили дупката. Хиената чула отвжтре глѣчка и излѣзла да види, що става. Тогава тѣ я нападнали отъ вси страни и почнали да я биятъ. Оставили я полу-мъртва предъ дупката ѝ.

Отъ тоя день хиената не смѣе да разкъсва маймуни и бѣга отъ вода. Отъ тоя день тя мрази чакала и, срещне ли го нѣкжде въ гората, бѣга отъ него колкото ѝ крака държатъ. Но най-лошото е, че отъ тоя день и животнитѣ почнали да се ядатъ едно друго.

Слонъ и коза

негърска приказка

Слонътъ и козата почнали да се препиратъ кой отъ двамата яде повече.

Слонътъ казвалъ:

— Може ли и дума да става? Не ме ли виждашъ какъвъ съмъ едъръ? Моятъ търбухъ трѣбва да е три пѣти по-голѣмъ отъ цѣлата ти снага. Що си ти предъ мене?

А козата говорѣла:

— Не се гледа търбухътъ, а наситата. Да ти кажа ли? Недей ме гледа, че съмъ по-малка отъ тебе. Цѣлъ животъ ямъ и още не съмъ се наситила, защото днитѣ ми се виждатъ кжси.

Дълго се карали тѣ и — като видѣли, че не могатъ се разбра — отишли при лѣва, да се сждятъ. Лѣвътъ билъ царъ на всички животни и тѣхенъ сждия,

Следъ като разбралъ, защо се води свадата, лѣвътъ казалъ:

— Много лесно ще реша, кой отъ васъ яде повече. Ще ви накарамъ да се надяждате предъ мене: който надяде другия, той яде повече. Но бива ли за такава дребна и глупава работа да идвате чакъ при мене да се сждите? Та да не мислите, че азъ си нѣмамъ по-важна работа? Затова чуйте, що ще ви кажа. Който отъ васъ яде повече, той е лакомъ. А лакомъ азъ не искамъ да търпя въ своето царство: той ще изпояде всичко. Ще го пратя при хората — тѣ нека го хранятъ, ако могатъ, а — ако не могатъ, да го заколятъ. Она пѣкъ, който и не яде много, и се хвали съ много ядене, та ми само губи времето да го сждя, да бѣга далечъ въ гората — да го не виждатъ очитѣ ми. Срещна ли го, ще го разкжсамъ и изямъ за едната му хубость.

Уплашили се животнитѣ отъ страшния сждия, но нѣмало що да правятъ: трѣбвало да се покорятъ.

На другата сутринь лъвътъ отвелъ слона и козата на едно широко поле.

— Яжте сега! — рекълъ. — Яжте, да ви видя!

И тѣ почнали да пасатъ. Слонътъ чупълъ цѣли дървета съ хобота си, изяждалъ имъ листата и огризвалъ младата кора по клонитѣ. А козата опасвала само връхчетата на тревата и на младочкитѣ. Слонътъ ѝ се подигравалъ.

— И това било ядене! — казвалъ той

Мръкнало се. Животнитѣ се прибрали да спятъ на една плоска скала, дето билъ легналь лъвътъ. Слонътъ се простналъ да спи, защото билъ преяль тоя день. И козата легнала, отпустнала се и почнала да преживя.

— Що правишъ? — запиталъ слонътъ. — Никжде по скалата не виждамъ трева, а ти дъвчешъ. Що ядешъ по това време? Не ти ли стигна, че пасе цѣль день?

— Нали ти казахъ още оня день, че все ямъ и се не наяждамъ? Кжде ще търся въ тъмното трева? Ямъ отъ скалата. А като я изямъ цѣлата, ще дойде пкъ твоятъ редъ. И тебе ще изямъ.

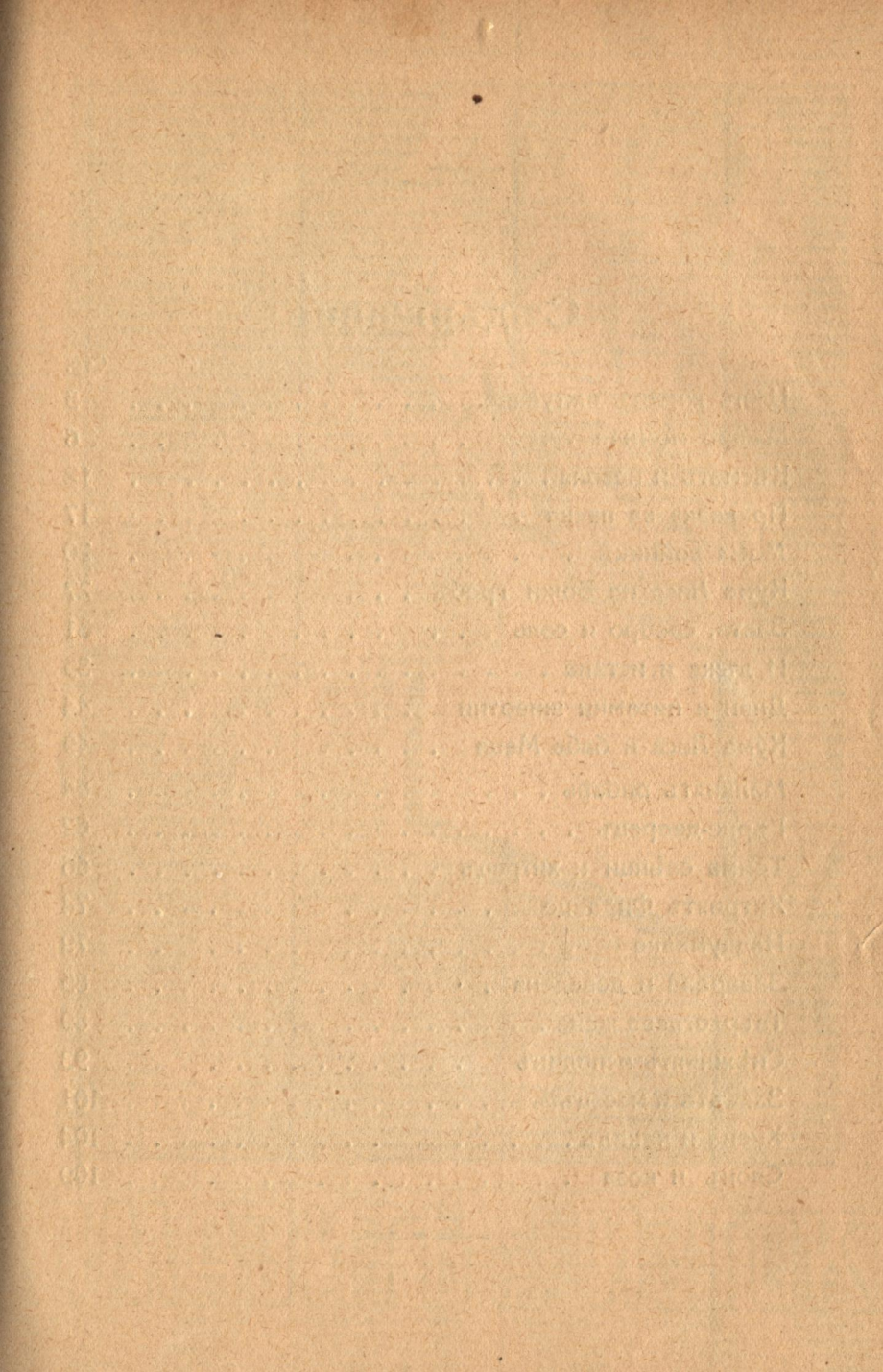
Като чуль това, слонътъ побѣгналъ съ все сила къмъ гората, безъ да дочака присждата на лъва. А лъвътъ рекълъ:

— Много животни съмъ виждалъ да ядатъ и да имъ не стига, но пръвъ пжтъ виждамъ — отъ лакомия да се яде камъкъ. Ти, козо, не си за моето царство. Махни се скоро отъ тука! Върви при хората! Щомъ сама не можешъ си намѣри толкова храна, колкото ти трѣбва, за да се наситишъ, нека ти търсятъ тѣ.

Отъ тогава козата отишла при хората и станала домашно животно. Тя е най-лакомото отъ всички домашни животни: тукъ откъсне, тамъ откъсне — гледа само да дъвче, а не — да се наяде като свѣта. И затова хората се виждатъ въ чудо, съ какво да я хранятъ презъ зимата.

А слонътъ се скриль въ гората, въ най-гжститѣ шумади. И почналъ той отъ тогава насамъ да се скита самъ-саминъ и да се крие отъ лъва. Отъ тоя день той намразиль и хората, защото се научиль, че сж прибрали неговиятъ врагъ — козата. Затова дивитѣ слонове сж такива страшни неприятели на хората.

Съдържание.

	Стр.
Цѣль животъ пжтуване	3
Мждро момиче	6
Късметъ и неволя	12
Приказка за паяка	17
Мома войникъ	20
Кума Лиса на Божи гробъ	27
Злато, сребро и соль	31
И лъжа и истина	35
Диви и питомни животни	44
Кума Лиса и баба Меца	49
Малкиятъ рибаръ	54
Гърне-дворецъ	62
Трима слѣпци и хитрецъ	66
Хитриятъ Фиранце	74
Наддумване	79
Заварена и доведена	85
Твърдоглава жена	89
Снѣжниятъ исполинъ	93
Заякътъ и месецътъ	101
Хиена и чакалъ	104
Слонъ и коза	109
